

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XXI

Broj 185

2023.

ISSN 1800-5179

Tripundanski bal

Tradicija koja traje

Sadržaj:

- 3** Jubilej za pamćenje
- 11** Vjernici molitvom i kolom Bokeljske mornarice 1214. put odali počast svetom Tripunu
- 17** Tripundanski bal
- 22** 70 godina Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru
- 27** Legende iz Boke Kotorske
- 30** Otok na kome cvjetaju limuni
- 34** Reizdanje knjige Pomorski trgovci, ratnici i mecene
- 38** Tivčanin dr. Vicko Vuksanović, jedan od pionira hrvatske imunologije
- 44** Miro Glavurtić - stranac gdje god se nalazio
- 48** Promocija Godišnjaka Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru
- 52** Aktualnosti
- 58** Kronika Društva
- 60** Prvi Festival etnološkog filma u Risnu
- 62** Vatreli dokazali klasu
- 67** Mirko Vičević u Kući slavnih
- 72** Lahorovih 75
- 77** Vedrana, ponos kotorskog sporta
- 80** Po bokeški...
- 81** Mali Vranjic velikog sveta
- 87** Jadranski otoci – KRK
- 91** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: Otranto

Poštovani čitatelji!

Poštovani čitatelji!

U veljači se navršilo 20 godina od tiskanja prvog broja Hrvatskoga glasnika! Prilično je to dugo razdoblje u kojem smo uspjeli ustrajati! Kad kažem „mi“, mislim na sve nas koji smo sada tu – u Glasniku, u Društvu, na sve one koji su započeli sve ovo a na žalost više nisu s nama, i na sve one koji su tijekom prethodnih 20 godina na bilo koji način sudjelovali u kreiranju ovog časopisa.

Moji suradnici i ja ponosni smo na sve do sada učinjeno i nadamo se da ćemo u vremenu koje je pred nama imati mogućnosti da tako i nastavimo!

Mnogo je bilo događaja između dva broja koja smo tiskali, potrudili smo se da većinu toga prenesemo na ove stranice. Ono što nismo zapisali u ovom broju – naći će se već u sljedećem!

Krajem prošle godine promovirana je monografija u povodu 20 godina od osnivanja Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore u kojoj je zapisano ono najvažnije što je obilježilo rad našeg Društva tijekom prethodnih godina. Pisali smo o tome i o drugim promocijama, donijeli nekoliko sportskih tema, prisjetili se nedavno preminulog slikara, književnika, publicista i nakladnika Mira Glavurtića...

Poslavili smo Svetoga Tripuna, zaštitnika biskupije i grada Kotora, a nakon dvije godine ponovno uživali na Tripundanskom balu.

U ovom broju ponovili smo članak „Tivčanin dr. Vicko Vuksanović, jedan od pionira hrvatske imunologije“, koji je tiskan u broju 184, zbog toga što je tada došlo do tehničkih pogrešaka koje smo ovoga puta ispravili, a smatramo značajnim da se objavi integralno i sasvim ispravljeno.

Do sljedećeg broja, a nadam se da će to biti uskoro, srdačno vas pozdravljam!

Srdačno,

Vaša urednica,
Tijana Petrović

Naslovnica: Tripundanski bal, foto Parteli

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Pjaca od muzeja 361, Stari grad, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** • **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Joško Katelan, Marina Dulović, Danijela Vulović i Jasmina Bajo**
Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Matica, Radio Dux, Boka News, Radio Kotor, Zvonko Perušina, Miro Marušić, Zoran Nikolić, Opština Kotor, Krsto Vulović, foto Parteli, arhiva HGD CG**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 450 primjeraka

Jubilej za pamćenje

Piše: **Tripo Schubert**
Foto: **Parteli**

Hrvatsko građansko društvo odigralo je u razdoblju od osnutka 2001. pa do kraja 2021. godine značajnu ulogu u očuvanju identiteta hrvatskog stanovništva u Crnoj Gori. Tijekom tog razdoblja Društvo je organiziralo veliki broj manifestacija, sačuvalo od zaborava mnoge događaje iz povijesti i značajne ličnosti iz kulturnog, glazbenog i pomorskog života Boke kotorske, obnovilo određen broj tradicijskih kulturnih manifestacija, uspostavilo kontakte s regijama i gradovima Hrvatske, gradeći pritom mostove pomirenja, suradnje i prijateljstva.

Sve je to bilo potrebno zabilježiti, sačuvati od zaborava i omogućiti dolazećim naraštajima da se upoznaju sa značajem i aktivnostima Društva.

Proslavljajući veliki jubilej – 20 godina od osnutka, odlučeno je da se napravi monografija za razdoblje od 2001. do kraja 2021. godine. Taj zadatak povjeren je Tripu Schubertu, prvom predsjedniku Društva.

S obzirom na to da se u proteklih 20 godina mnogo toga učinilo, prezentiralo, organi-

Bogatstvom i raznolikošću kulturnih sadržaja, poprativši djelovanje HGDCG u dva desetljeća, monografija izaziva poseban interes u današnje vrijeme, a vjerujemo i u buduće.

ziralo, kontaktiralo, priređivač je odlučio čitatelje upoznati s najznačajnijim događajima koji su se dogodili iz godine u godinu te popratiti sve to s velikim brojem fotografija, držeći se izreke - jedna fotografija vrijedi tisuću riječi!

Promocija Monografije održana je 16. prosinca 2022. godine u koncertnoj dvorani Muzičke škole „Vida Matijan“ u Kotoru.

Voditeljica promocije prof. Marina Dulović poželjela je dobrodošlicu prisutnima koji su uspjeli doći unatoč olujnome vremenu. Promocija je započela nastupom ženske klape „Bisernice Boke“.

Voditeljica je zahvalila Bisernicama koje su pjesmom na najljepši način čestitale u povodu značajnoga jubileja - 20 godina postojanja i plodonosnog rada HGDCG.

„Prije svega želim toplo pozdraviti veleposlanika Republike Hrvatske gosp. Veselka Grubišića, predsjednika Općine Kotor gosp. Vladimira Jokića, predstavnika Hrvatskoga nacionalnog vijeća gosp. Aleksandra Bijelića, Hrvatske građanske inicijative gosp. Miroslava Franovića, predsjednicu Ogranka Matice hrvatske gđu

Mariju Mihaliček, predstavnicu Fonda za manjine CG gđu Edinu Radović, suvlasnika hotela Splendid gosp. Žarka Radulovića, učiteljicu škole na hrvatskome jeziku gđu Valentinu Sertić, kao i sve vas, cijenjene dame i gospodo.

Prije nego što vam se obrate večerašnji govornici, željela bih dati kraći osvrt na Monografiju Društva kojoj se treba iskreno i punog srca radovati zbog više razloga. U krono-

logiji događaja, preko svojih brojnih i različitih djelatnosti, trudom entuzijasta okupljenih oko Hrvatskoga građanskog društva, napravljen je izvanredan napor na obogaćivanju zajedničkih vrijednosti multikulturalne današnje Crne Gore. Bogatstvom i raznolikošću kulturnih sadržaja, svojim djelovanjem sabranim tijekom dva desetljeća, monografija HGDCG izaziva poseban interes u današnje vrijeme, a vjerujemo i u buduće.

Kao što ćete se i sami uvjeriti, Monografija nudi čitatelju sveobuhvatno sagledavanje rada Društva, presjek autentičnih uredno složenih događaja, kronološki pregled aktivnosti, tekstova iz različitih područja djelovanja, kulture, znanosti, povijesti, religije, sporta, pomorstva, društvene zajednice i na taj način dokumentira značajan doprinos razvoju hrvatske nacionalne manjine u današnjoj državi Crnoj Gori. Civilizacijska obveza o tragovima vremena i bogatstvu naslijeđa, o vezama prošlosti i sadašnjosti, osvjetljava duh tradicije dostojne pažnje i poštovanja.

U Monografiji imamo veliko bogatstvo kvalitetnog materijala, na kojem je autor predano radio, čuvajući i objedinjavajući dragocjenu građu tijekom dvaju desetljeća postojanja Hrvatskoga građanskog društva. Tako se nizao svestrano obrađeni materijal koji danas imamo u koricama ovoga vrijednog izdanja, kao pregledan vodič koji donosi i bogatstvo informacija i bibliografiju događaja. Popularizacija rada i otvorenost za zajedništvo i građenje mostova u stvaranju društva različitih vrijednosti, uz relevantne izvore, prepoznata je, kao i namjera autora da se objedini i sačuva od zaborava angažman brojnih članova i suradnika, kako za stručnu javnost, tako i za širu čitalačku publiku. Također, temama koje su sabrane u ovoj monografiji omogućava se jednostavniji pristup u pronalaženju građe za nova područja zanimanja.

Posao odrađen na vrlo stručan način potvrđuje autorovu posvećenost Društvu i aktivan rad brojnih članova. Ugrađeno je puno stručnosti, studioznosti, strasti i nadasve ljubavi

Tripo Schubert, Rafaela Lazarević, Marina Dulović

u to da Hrvatsko građansko društvo raste i razvija se do današnjih dana, na način promotora hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori i napretka u zajedništvu, slozi i suživotu. Također, djelo predstavlja i dug prema onima koji su vjekovima opstali na prostorima južnog Jadrana, kao i odgovornost da se prave i istinske vrijednosti prenesu novim nadolazećim generacijama.“

Aktualna predsjednica Rafaela Pina Lazarević zahvalila je prisutnima što su po olujnome vremenu došli kako bismo svi zajedno obilježili veliki jubilej Društva i promovirali ovu značajnu publikaciju - Monografiju Društva. Zahvalila je svima onima koji su financijski pomogli da se ona tiska i zaključila da će Društvo i ubuduće aktivno raditi na očuvanju i promoviranju bogatoga kulturnog, sakralnog i povijesnog identiteta.

Zoran Nikolić osvrnuo se u svome obraćanju prvo na motive koji su njega i Slavka Marovića nagnali da okupe istomišljenike i da razmisle o osnivanju hrvatskog udruženja: „Razlozi su isti oni koji bi i danas trebali natjerati ovo Društvo i još neke udruge koje predstavljaju Hrvate, a zašto ne reći i njegove (hrvatske) političke predstavnike, da agilnije i s više žara, transparentnije i tolerantnije rade na tome da se ističe postojanje Hrvata i njihovog naslijeđa u Crnoj Gori.“

Kada smo prije 21 godinu stvarali ovo Društvo, Crna Gora bila je na prekretnici kao i danas. Kako se naš glas nije čuo tada, tako se ne čuje

Predsjednica HGDCG Rafaela Lazarević

Vladimir Jokić, predsjednik Općine Kotor

ni danas. Tada se Crna Gora kretala nekim novim putem, mislili smo da se na taj put ne može krenuti bez nas. Bez obzira na sve probleme koje smo imali devedesetih godina i muka kroz koje smo prošli, trebalo je okrenuti novi list i s 1% crnogorskog kapaciteta pomoći kako Crnoj Gori tako i nama samima. Jesmo li u tome uspjeli? Jesmo, i to zaslugom svih koji su pomogli pa i najmanjim doprinosom u radu Društva u ovih dvadeset godina. Čak i oni koji su pokušali u jednom trenutku sve to zaustaviti i okrenuti naopačke sve što smo radili, probudili su ono najbolje u svima nama i podsjetili nas da nismo sve radili uzalud. Nismo nikome, baš kao ni danas, sporili da imaju pravo imati drukčije mišljenje i uvijek ga slobodno reći, pa čak probati napraviti neko novo i možda bolje udruženje, ali pritom moraju poštovati mišljenje većine.

Kao jedan od osnovnih postulata pri osnivanju novog udruženja, postavili smo to da nijedna institucija hrvatskog korpusa bez obzira na svoj značaj i ugled ne može odluči-

vati o tome što i kako radimo. Naravno, svaka institucija ima pravo savjetovati i imati svoje mišljenje, ali to je sve. Uvijek smo se držali tog principa pa mi se čini i da se toga danas držimo i to osobno smatram uspjehom i mislim da ova Monografija to potvrđuje. Svatko danas može i ima pravo reći

da je moglo i više i bolje, ali nikome i ne sporimo da to pokušava na svoj način, čak i uz našu pomoć. Crna Gora danas je na raskršnici baš kao i u vremenima kada je ovo Društvo osnovano. Na žalost, za nas i naše mjesto u ovim vremenima jednako je teško kao i tada.

Svi drugi nas spominju samo kad im to donosi neke političke poene, svjesni naše malobrojnosti. Mi možemo danas izgubiti vjerodostojnost u iskazu gdje pripadamo jer to nemamo gdje reći. Drugim riječima, nikog i nije briga za naše mišljenje.

Sve je to na originalan način rekao pok. don Branko Sbutega u intervju za časopis *More* 2000. godine. Ako ova Udruga ne bude u sljedećih deset godina nastavila aktivnosti po ugledu na one prikazane u ovoj Monografiji i ne bude tiskala časopis Hrvatski glasnik, onda je i ovaj dosadašnji trud bio - ne mogu reći uzaludan, ali nije ispunio očekivanja svojih osnivača. To će ponajprije ovisiti o sposob-

Rafaella Lazarević i Vladimir Begović, predsjednik Gradske muzike Kotor

nosti svih nas da prepoznamo u mlađim naraštajima one najbolje i najvrjednije koji su spremni nastaviti ovu mukotrpnu radost i po tome će nas generacije koje dolaze prepoznati kao dobre ili loše.

Jedan od osnivača HGD-a bio je i pokojni Dario Musić. Čovjek koji je sebe dao ovom Društvu i koji je dio sebe ugradio u aktivnosti prikazane u ovoj Monografiji.

Bio bi ljut kad god bi nastala neka razmirica u Društvu i obično bi u tim situacijama koristio sintagmu 'hrvatski jal'. Nikada, prema mom dubokom uvjerenju, nije bilo 'jala', bilo je samo nesprenosti saslušati tuđe argumente, pa kakvi god bili.

Neka svima nama ova večer, kada proslavljamo 20. rođendan HGD-a, bude poticaj za novi dijalog u hrvatskome korpusu. Dijalog koji mora na kraju pokazati kuda svi mi želimo ići i u kakvom okruženju živjeti. Bar nakratko trebamo zaboraviti oko čega se ne slažemo, ali i prepoznati koje su to ideje oko kojih se možemo

Tripo Schubert i Rafaela Lazarević

okupiti i pokušati ih realizirati ovdje u našoj Boki kotorskoj, u našoj Crnoj Gori. Pa neka nas je i samo 0,97%. Nije ni to tako malo."

Na kraju promocije obratio se Tripo Schubert, prvi predsjednik HGDCG.

„Zoran me podsjetio na dane kada smo stvarali ono na što

se svi možemo ponositi. 23. lipnja je dan kada se okupila grupa istomišljenika u dvorani sadašnjeg Fakulteta za turizam u Starome gradu i odlučila osnovati Hrvatsko društvo, koje smo svjesno nazvali HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO CRNE GORE.

Ovo je prilika da se prisjetimo onih koji su osnovali Društvo. Na žalost, mnogi više nisu među nama. Neka im je vječna slava i hvala!

Tada sam se po nagovoru mnogih prihvatio funkcije predsjednika Društva.

Jedno od najvažnijih zadataka, ispostavilo se, bio je uspostaviti kontakte s institucijama u Hrvatskoj s obzirom na još svježije uspomene na ratne dane devedesetih godina.

Osmislili smo način kako početi graditi mostove povjerenja, suradnje i prijateljstva. Taj projekt nazvali smo Bokeljska priča, koju smo prvo ispričali Zagrebu u sedmodnevnom boravku, zatim Dubrovniku, pa Omišu i Rijeci, a zatim i Podgorici.

Podsjetit ću vas na još neke najvažnije događaje za vrijeme moga mandata:

Aktualna Predsjednica Društva uručuje zahvalnicu nekadašnjem predsjedniku dr. Ivanu Iliću

počeli smo s izdavanjem časopisa Hrvatski glasnik - jedinoga pisanog medija na hrvatskome jeziku u CG, zatim periodike Bokeški ljetopis.

Utemeljili smo dopunsku nastavu na hrvatskome jeziku u Kotoru i Tivtu.

Osnovali smo mandolinski orkestar koji smo nazvali 'Tri-po Tomas', kao i kazališnu sekciju 'Petar Tomas'.

Obnovili smo tradicionalnu pučku manifestaciju Tripundanska večer.

Na naš prijedlog otvorilo se predstavništvo Hrvatske gospodarske komore u Kotoru.

Na našu inicijativu Crna Gora poklonila je zgradu Pomoraca Hrvatskoj za potrebe konzularnog rada.

Inicirali smo formiranje političke stranke i prepustili je

dr. Buriću da sjedište bude u Tivtu.

Bili smo organizator i domaćin najgledanije emisije Hrvatske televizije LIJEPOM NAŠOM u Tivtu.

Osnovali smo podružnice u Kotoru, Tivtu, Herceg Novom, Baru i Podgorici i učlanili više od 1500 članova.

Primljeni smo za člana Hrvatskoga svjetskog kongresa i stalni smo sudionici na Hrvatskim svjetskim igrama.

Stalni smo sudionici na Reviji tradicijske odjeće i izboru najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji.

Ovakvi rezultati nisu ostali nezapaženi pa je tako Društvo dobilo visoka priznanja od Općine, kao i od obje države, a i aktivisti Društva zasluženo su primili priznanja.

Zbog svega toga ponosan sam što sam dio ove priče koja traje 21 godinu.“

Nakon završenih izlaganja voditeljica je zahvalila svim govornicima i podsjetila kako HGDCG nije opstalo samo angažmanom tima i ljudi okupljenih oko organizacije, već uz pomoć brojnih institucija i pojedinaca iz Republike Hrvatske i Crne Gore.

Izvijestila je prisutne kako je Upravni odbor Društva odlučio da određenim institucijama i pojedincima dodijeli specijalne zahvalnice za doprinos u postignutim rezultatima Društva.

„Međutim, s nama večeras nisu predstavnici institucija i zaslužni pojedinci iz Hrvatske koji zbog božićnih blagdana nisu mogli biti prisutni na ovoj proslavi pa će im priznanja naknadno biti uručena. Stoga su sada uručene zahvalnice samo našim partnerima iz Crne Gore.“

Nakon uručivanja zahvalnica, proslava je završila uz glazbu, kao što je uostalom i počela.

VIS „Tri Kvarta“ izveo je pjesmu Tre sorelle, a nakon toga

Klapa Bisernice Boke, potpuri Zorana Proročića „Moja Boka“ uz klavirsku pratnju Vladimira Begovića i na kraju izvedena je neizostavna „Bokeljska noć“.

Na završetku voditeljica je zahvalila upravi ŠOSMO „Vida Matjan“ i direktoru Mihajlu Lazareviću na ustupanju ove dvorane za organiziranje promocije te je pozvala sve prisutne na nastavak druženja u prostorijama Društva uz prikladan koktel.

Klapa „Bisernice Boke“ I VIS „Tri Kvarta“

Izvod iz intervjua don Branka Sbutega u časopisu More godinu dana prije osnivanja HGDCG

Don Branko Sbutega

„Ne razumjeti ih značilo bi totalno getoirizirati se, a mi smo već svojom veličinom u nekom getu. Naša veličina je naša manjina. Meni ne smeta taj status manjine. Osjećam se jako privilegirano što sam u manjini. Manjina je uvijek na neki način ekskluzivitet, samo i taj ekskluzivitet ima svoju visoku cijenu. Dakle, čovjek se mora oboružati nekim znanjima da bi uspostavio u sebi svijest o drugima.

Ovdje je sve više drugih, a sve manje nas i ne mogu živjeti među drugima a da nemam ni jedan reper i parametar njihove drugosti. Samo na taj način ću uspostaviti i svoju drugost, pa onda i svoj identitet.

Na žalost, danas je u krizi interes za drugoga, svatko zna što jest, ali ga ne interesira ono drugo i nije toliko riječ o antagonizmu prema drugome koliko o indiferentnosti. Ljudi bi željeli da ne znaju tko je drugi jer ih se to jednostavno ne tiče. Najposlije ih se to mora ticati, a kad ih se takne a da ništa ne znaju, onda ih se obično takne vrlo bolno. Mi znamo da 300.000 mrtvih koji su posijani diljem ovog prostora samo u zadnjih deset godina nisu znak trajne indiferentnosti prema drugome, nego znak trenutnog užasa koji se u duši stvori u odnosu na drugoga i k tome potakne i zloupotrijebi.

Svijet je našao formulu koja kao da rješava sve - multikulturalnost. A Boka je vjerojatno i po svojoj povijesti, a još više po budućnosti, neki mogući pokus multikulturalnosti.

Mislim da Boka još nije u nekom djelatnom smislu postala dio multikulturalnog identiteta. Boka je u Crnoj Gori, a Crna Gora tek formira svoj novi identitet u odnosu na sve one traume koje je doživjela u devedesetima. I ona će morati plaćati svoj ulazak u zajednicu europskih država. Meni je sasvim jasno da Crna Gora ne može svoj identitet pronaći i definirati samo u Boki, ali će ga morati potražiti.“

Upravni odbor Društva donio je odluku da se određenim institucijama i pojedincima dodele specijalne zahvalnice za izniman doprinos ostvarenim rezultatima Društva:

1. Gradu Zagrebu	21. Jošku Katelanu
2. Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan R. Hrvatske	22. Rafaeli Pini Lazarević
3. Turističkoj zajednici grada Zagreba	23. dr. Ivanu Iliću
4. Nacionalnoj zajednici Crnogoraca Hrvatske	24. Mariju Brguljanu
5. Dubrovačko-neretvanskoj županiji	25. Mirku Vičeviću
6. Gradu Dubrovniku	26. Tripu Schubertu
7. Gradu Omišu	27. Ljerki Sindik
8. Gradu Rijeci	28. Vladimiru Jokiću
9. Pomorskome muzeju Kotor	29. Marku Franoviću
10. Muzičkoj školi „Vida Matjan“	30. Branki Bezić Filipović
11. Općini Kotor	31. Maji Mozari
12. Hotel Splendid	32. Krunoslav Težaku
13. Fondu za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore	33. Branku Uvodiću
14. Bokeljskoj mornarici Kotor	34. Boži Vodopiji
15. Gradskoj muzici Kotor	i posthumno:
16. Klapi „Bisernice Boke“	1. Dariju Musiću
17. Bendu „Tri Kvarta“	2. Andriji Krstoviću
18. Klapi „Ragusa“	3. Ljubomiru Biskupoviću
19. Zoranu Nikoliću	4. Branku Ivardiću
20. Slavku Maroviću	5. Poly Gjurgjeviću.

Vjernici molitvom i kolom Bokeljske mornarice 1214. put odali počast svetom Tripunu

Lode

Sveti Tripun, zaštitnik biskupije i grada Kotora, proslavljen je 1214. put, središnjom proslavom na otvorenom u nedjelju 5. veljače, uz prisutnost velikog broja hodočasnika, građana i vjernika Boke kotorske.

Priredila: **Tijana Petrović**
Izvor i fotografije: **Boka News**

Lode

Prema starom običaju 27. siječnja građani Kotora i Boke kotorske ispred hrama svetog Nikole obilježili su Savin dan, a nešto kasnije svi zajedno uza zvuke Kotorske gradske muzike prešli su ispred katedrale svetog Tripuna, gdje je

Mali admiral Vihor Moškov

podizanjem zastave i izgovaranjem loda-pohvala označen početak Tripundanskih svečanosti.

Početak svečanosti tradicionalno izgovaranjem loda trebao je označiti Mali admiral, Vihor Moškov iz Kotora, što je uloga kojom se simbolički ističe generacijsko trajanje Bokeljske mornarice, a pretpostavlja se da je uvedena još u XVI. stoljeću kada je Mornarica preuzela vanjsku proslavu svetog Tripuna.

Međutim, kako ovogodišnji Mali admiral nije kršten, on nije izgovarao lode, već je to učinio svećenik biskupije don Ante Dragobratović, a Mali admiral sudjelovao je u proslavi i svim ostalim dužnostima.

Kotorski biskup mons. Ivan Štironja podsjetio je na tradicionalne vrijednosti „vjere i časti”, što je i geslo koje nosi grb Bokeljske mornarice, istaknuvši važnost dugogodišnje tradicije koja se njeguje na ovim prostorima.

„Budimo ponosni čuvari tradicije koja je nikla iz katoličke liturgije i pobožnosti u čast sv. Tripunu. Veselo plešimo njegovo kolo i još veselije živimo kršćansku poruku i sadržaje na koje nas podsjeća Tripunovo kolo”, poručio je kotorski biskup.

Na svečanosti u Kotoru bio je prisutan predsjednik Vlade Crne Gore Dritan Abazović uz prisutnost nekoliko ministara, predsjednik Općine Kotor Vladimir Jokić s potpredsjednicima, predsjednica SO Kotor Maja Mršulja.

U srednjovjekovnim gradovima istočnojadranske obale u Zadru, Splitu, Dubrovniku i Kotoru ostali su sačuvani tekstovi loda (pohvala) svecima zaštitnicima. Danas se one izgovaraju samo u Kotoru uoči proslave svetog Tripuna.

Kađenje moći

Dan uoči Tripundana, 2. veljače, u katedrali je služena svečana Večernja – kađenje moći svetog Tripuna prema obredniku iz XVI. stoljeća.

Posebnost Večernje predstavlja kađenje svetih moći koje se obavlja za vrijeme pjevanja života svetog Tripuna iz kotorskog Legendarija.

Kađenje obavljaju visećim kadionicama šest katoličkih

i šest pravoslavnih vjernika, dok Bokeljska Mornarica pokraj relikvija čuva počasnu stražu.

Ovaj obred predstavlja ekumenizam u praksi koji je obnovljen 2000. godine, na inicijativu pokojnog don Antona Belana, te predstavlja primjer poštovanja i iskazivanja časti Svecu nepodijeljene crkve, kojeg podjednako slavi Istok i Zapad.

Kađenje moći

Katolici i pravoslavci u čast Svecu nepodijeljene crkve

Nekada su moći kadili samo plemići, a razvojem građanskog društva šest plemića i šest građana, da bi u devetnaestom stoljeću moći svetog Tripuna kadili šest katolika i šest pravoslavaca.

Proslava svetog Tripuna

Sveti Tripun, zaštitnik biskupije i grada Kotora, proslavljen je 1214. put, središnjom proslavom na otvorenom u nedjelju 5. veljače, uz prisutnost velikog broja hodočasnika, građana i vjernika Boke kotorske.

Svečano i dostojanstveno, ispred glavnih gradskih vrata, postrojavnjem i predajom zastave, odred Bokeljske mornarice Kotor dočekaao je odrede Mornarice iz Tivta i Herceg Novog. Novoformirani odred zatim se, uz pratnju Gradske muzike Kotor, uputio pred katedralu svetog Tripuna.

Prvome majoru Bokeljske mornarice Graciji Aboviću predan je raport, izvršena je smotra mornara, ispaljen počasni plotun, nakon čega je Bokeljska mornarica otplesala tradicionalno kolo svetog Tripuna.

Euharistijsko slavlje predvodio je mons. Dražen Kutleša,

splitsko-makarski nadbiskup i metropolit splitske nadbiskupije, te apostolski administrator Porečke i Pulske biskupije.

U ime domaćina, Kotorske biskupije, vjernike i hodočasnike pozdravio je kotorski biskup mons. Ivan Štironja, koji je podsjetio da se sveti Tripun slavi 1214. put.

Na euharistijskom slavlju i procesiji ulicama grada bio je prisutan i potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske Davor Božinović, veleposlanik RH u Crnoj Gori Veselko Grubišić i konzulica Jasmika Lončarević, predsjednici općina

Kotor i Tivat Vladimir Jokić i Željko Komnenović, predsjednica SO Kotor Maja Mršulja, potpredsjednik Općine Herceg Novi Mirko Mustur, predstavnici hrvatskih udruga u Crnoj Gori.

Slavlju su nazočili i nadbiskupi i biskupi: splitsko-makarski, riječki, zadarski, dubrovački, šibenski, hvarski, prizrensko-prištinski, barski, mostarsko-duvanjski, apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini, šibenski, svećenici Kotorske biskupije.

Nakon mise uslijedila je procesija ulicama Kotora u kojoj

su moći svetog Tripuna nosili mornari Bokeljske mornarice.

Moći ovog sveca-zaštitnika i prisutne u procesiji, prema tradiciji, ispred crkve svetog Nikole pozdravio je protojerej stavrofor

Srpske pravoslavne crkve Milenko Jekić sa svećenstvom.

Procesiju i moći Sveca pozdravila su zvona Crnogorske pravoslavne crkve i protojerej Ivan Pajović sa svećenstvom.

Sveti Tripun koji se slavi 3. veljače, odlukom Kotorske biskupije od 2000. slavi se proslavom na otvorenom, procesijom ulicama grada prve nedjelje nakon trećeg veljače jer je to neradni dan.

U Rijeci obilježen blagdan sv. Tripuna

U crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Rijeci vjernici su 12. veljače obilježili blagdan sv. Tripuna, posebno pripadnici Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809 Rijeka čiji je on svetac zaštitnik. Euharistijsko slavlje predvodio je novoimenovani porečki i pulski biskup Ivan Štironja, donedavni biskup kotorski, biskupije koja je pod nebeskom zaštitom sv. Tripuna. Biskup Štironja je euharistijsko slavlje suslavio u zajedništvu sa župnikom Župe Uznesenja BDM u Rijeci, Sanjinom Francetićem, ravnateljem Svećeničkog doma u Rijeci Nikolom Uravićem i đakonom Antoniom Vučkovićem.

Na početku mise ovogodišnji Mali admiral Bratovštine uputio je zahvale (lode) sv. Tripunu, nakon čega je biskup vjernicima izrekao čestitku povodom blagdana. „Čestitam vam slavlje u čast svetoga Tripuna i na poseban način pozdravljam Hrvate Boke koji danas na poseban način slave za ovoga vašega zaštitnika. Mi smo ga u Kotoru proslavili u nedjelju 5. veljače a danas slavimo u ovoj predivnoj crkvi posvećenoj Gospi. Neka nas zagovara Majka nebeska koja nas uvijek vodi k Isusu koji je izvor života za našu svakodnevnicu. Molimo zagovor svetog Tripuna, neka nas njegova mučenička ruka učini svjedocima evanđelja koga živimo.“ Biskup je zatim blagoslovio sliku sv. Tripuna, rad i dar akademskog slikara Eugena Barzića Hrvatskoj bratovštini Bokeljske mornarice 809, a koja će ostati izložena na istaknutom mjestu u ovoj najstarijoj riječkoj župnoj crkvi.

Novom porečko-pulskom biskupu, obratio se u ime Hrvatske bratovštine bokeljske mornarice Tomislav Brguljan, zahvalivši mu na odazivu za predvođenje liturgijskog slavlja. Ono predstavlja našim zajednicama ohrabrenje i optimizam. Ovo je crkvena zajednica koja drži do tradicije, rekao je Brguljan. Osvrnuvši se na značaj bokeljskog kola, istaknuo je da kolo koje plešu je pod zaštitom UNESCO-a, ali nije samo riječ o tradi-

ciji, već svjedočenju vjere u svakodnevnom životu. Mali admiral bokeljske mornarice, Fran Pasković uručio je zatim, na radost svih okupljenih, biskupu Štironji sliku kao dar u ime Hrvatske bratovštine bokeljske mornarice. Nakon mise, ispred župne crkve članovi Bratovštine 'odbalali' su tradicionalno Kolo sv. Tripuna.

www.ri-nadbiskupija.hr

Tripundanski bal

Piše: **Danijela Vulović**
Fotografije: **Parteli**

UXX. stoljeću, prije Drugog svjetskog rata, prilikom održavanja svečanosti posvećene kotorskom zaštitniku sv. Tripunu, kotorski puk priređivao je tradicionalnu feštu „Tripundansko veče“.

To je bila zabava koja se održavala u kulturnoj kavani „Dojmi“, tijekom koje se uvijek organizirala i tombola. Drug

Nakon dvije godine pauze zbog epidemiološke situacije ponovno je održan tradicionalni Tripundanski bal u subotu, 4. veljače, u hotelu Splendid u Bečićima

svjetski rat prekinuo je ovu manifestaciju da bi, nakon više od 60 godina, Hrvatsko građansko društvo obnovilo ovu tradicionalnu feštu uz po-

moć Hrvatske radiotelevizije i Hrvatske gospodarske komore.

Prvo „Tripundansko veče“ organizirano je 8. veljače 2003.

Rafaela Lazarević, Maja Mršulja, Milica i Vladimir Jokić

godine u restoranu „Ellas“ u Dobroti. Goste je zabavljala klapa „Vela Luka“ s Korčule i pjevačica Izabela Martinović iz Splita.

Ove godine Tripundanski bal održan je u subotu, 4. veljače 2023., u hotelu Splendid u Bečićima.

Na početku večeri prisutne je pozdravila predsjednica Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore Rafaela Pina Lazarević. Ona je zahvalila prisutnima na dolasku i izrazila zadovoljstvo što su ponovno zajedno, nakon dvije godine pauze zbog pandemije koronavirusa.

Ovogodišnjem Tripundanskom balu nazočili su: Ve-

Jasminka Lončarević, Žaklina Marević, Terezina Orlić, Veselko Grubišić

Branka Bezić Filipović

selko Grubišić, veleposlanik Republike Hrvatske u CG; Vladimir Jokić, predsjednik Općine Kotor; Maja Mršulja, predsjednica Skupštine Općine Kotor; Terezina Orlić, predsjednica Županijske skupštine Dubrovačko-neretvanske županije; Jasminka Lončarević, generalna konzulica RH u Kotoru; Žaklina Marević, pročelnica Upravnog odjela za poslove župana i Županijske skupštine DNŽ; predstavnici Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore; Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća CG; Maja Mozara, voditeljica

podružnice Hrvatske matice iseljenika Dubrovnik; Branka Bezić Filipović, voditeljica podružnice Hrvatske matice iseljenika Split; Mira Buconić, bivša županica DNŽ; Krunoslav Težak, povjerenik HGD CG za Hrvatsku sa sjedištem u Dubrovniku; Aleksandar Dender, predsjednik Zajednice Talijana Crne Gore, kao i tri legende svjetskog vaterpola: Antonio Milat iz Dubrovnika, Andrija Popović i Mirko Vičević iz Kotora.

Za dobru atmosferu i ugođaj pobrinuli su se VIS „Tri Kvar-ta” i ansambl „Toć“.

Ansambl "Toć"

VIS "Tri Kvarta"

*SEDAMDESET GODINA PLODONOSNOG RADA NA OČUVANJU,
PREZENTACIJI I ISTRAŽIVANJU POMORSKOG I KULTURNOG
NASLIJEĐA BOKE KOTORSKE I CRNOGORSKOG PRIMORJA*

70 godina **POMORSKOG MUZEJA CRNE GORE U KOTORU**

Piše:
Danijela Nikčević

Svečanost u povodu obilježavanja 70 godina postojanja i rada Pomorskog muzeja održana je 8. rujna 2022. godine u koncertnoj dvorani Muzičke škole „Vida Matijan“ (crkvi Svetog Duha).

„Ovaj naš Muzej od svog osnivanja do danas omogućava da sagledamo svu živopisnost i bogatstvo pomorskog naslijeđa Boke, njegove specifičnosti i odraze na ono što čini privatnu historiju ovih prostora“

Svečanosti su prosustvovale: ministrica kulture i medija Maša Vlaović, predsjednik Općine Kotor Vladimir Jokić, Milena Durutović, generalna direktorica Direktorata za stvaralaštvo, Milica Martić, načelnica Direkcije za razvoj djelatnosti u oblasti kulturne baštine, predsjednica SO Kotor Maja Mršulja, potpredsjednici Općine Kotor Siniša Kovačević i Nebojša Ševaljević, Jasminka Lončarević, generalna konzulica Republike Hrvatske u Kotoru, monsijor Ante Dragobratović, Antun Sbuteaga, admiral Bokeljske mornarice, zapovjednik Mornarice Vojske Crne Gore, kapetan fregate Milan Jevtović, predstavnik Generalštaba Vojske Crne Gore, kapetan bojnog broda Vesko Tomanović, dugogodišnja direktorica Pomorskog muzeja mr. Mileva Pejaković Vujošević.

Nakon intoniranja himne prisutnima se obratio Andro Radulović, direktor Pomorskog muzeja:

„Sedamdeset godina plodonosnog rada je prošlo na očuvanju, prezentaciji i istraživanju pomorskog i kulturnog naslijeđa Boke kotorske i Crnogorskog primorja. Ovo razdoblje, iako relativno skromno u nešto širim relacijama, predstavlja pogodan moment za sumiranje rezultata dosadašnjeg rada, dok s druge strane znači obvezu za još veće napore i pregnuća u kulturnoj i znanstvenoj misiji ove ustanove u državi Crnoj Gori.

Prva muzejska zbirka iz 1880. godine, takozvani Kabinet Bratovštine kotorskih pomoraca, svjedoči o tome da se ideja o formiranju muzeološke službe u ovom kraju pojavila još u to davno vrijeme društvenog preporoda.

Oko 1900. godine, trudom i nastojanjem kotorskog zanatlije Josipa Jakičevića, člana Uprave Bratovštine, otvorena

Maša Vlaović, ministarka kulture i medija u Vladi Crne Gore

je za javnost Zbirka Bokeljske mornarice, koja je uz oružje i nošnje članova sadržavala i druge predmete određene historijske i kulturne vrijednosti tako da to možemo smatrati začetkom budućeg muzeja. Podadmiral, kap. Pavo Kamenarović iz Dobrote, narodni pravak i pjesnik, obratio se Bokeljima diljem svijeta riječima da je uprava Bratovštine 'odlučila utemeljiti jedan povijesni muzej u kojemu namjerava smjestiti staro oružje, isprave i sve ono što će proslaviti uspomenu opstanka Bokeljske mornarice tijekom vjekova'.

Nakon više godina poslije Prvog svjetskog rata 7. 10. 1934. godine otvorena je velika izložba historijskog blaga u Palači Grgurina, današnjem Pomorskome muzeju, u organizaciji tek osnovanoga Narodnog univerziteta Boke kotorske.

Najveća zasluga u realizaciji ove izložbe pripada poznatome bokeljskom rodoljubu, gospodinu Sigismundu Sbutegi, glavnom kućevlasniku reprezentativne Palače Grgurina. Nakon 1934. godine velikim zalaganjem podadmirala Bokeljske mornarice Rudolfa Đunija zakupio se i adaptirao dio prvog kata sadašnjega Pomorskog muzeja (do tada Sresko načelstvo), a najveći dio troškova platilo je tadašnje parobrodarsko društvo Zetska plovidba iz Kotora. Tako je u veljači 1938. godine za vrijeme Tripundanskih svečanosti otvoren Muzej Bokeljske mornarice na prvom katu Palače Grgurina.

Nakon završetka Drugog svjetskog rata velikom zaslugom tadašnjeg kustosa Muzeja Marka Kurjala sve zbirke ostale su sačuvane. On je bio

dobrovoljni kustos Muzeja sve do 1945. godine, kada je njegov položaj pravno reguliran. Umro je na mjestu kustosa Muzeja u osnivanju, tačno na Tripundan, 3. veljače 1952. godine, nešto malo manje od

sedam mjeseci prije službenog otvaranja Pomorskog muzeja.

Osnivanju muzeja u Kotoru dat je veliki značaj na nivou tadašnje države FNR Jugoslavije. Angažirana je Jugoslavenska akademija znanosti i

umjetnosti (JAZU) iz Zagreba da preko svoga Jadranskog instituta formira četiri muzeja - u Rijeci, Splitu, Dubrovniku i Kotoru, što je bilo od posebnog značaja za očuvanje pomorske i kulturne baštine većeg dijela istočne obale Jadranskog mora, koji je pripadao tadašnjoj državi Jugoslaviji. Godine 1949. pristupilo se izradi projekata i elaborata za restauraciju i adaptaciju Palače Grgurina. Ovako preuređen i proširen Muzej svečano je otvoren 10. rujna 1952. godine.

Gospodin Radulović napominje da novija historija nije ništa promijenila. Uz veliko divljenje i poštovanje svim prijašnjim zaposlenim djelatnicima, kao i rukovoditeljima i direktorima, od posljednjeg jubileja u posljednjih deset godina realizirano je više od 250 vrijednih i značajnih ak-

tivnosti, koje nalaže muzejska djelatnost.

Nizale su se vrijedne i značajne izložbe i mnogi drugi vrijedni kulturni sadržaji. U kontinuitetu su se oživljavali brojni događaji i teme iz prošlosti, koje su imale nepojmljivo veliki značaj za trenutke u kojima su se dogodili.

Razvoj i rast ove ustanove ukorak je pratila i izdavačka djelatnost. *Godišnjak Pomorskog muzeja* predstavlja kulturno djelo koje se u kontinuitetu štampa od 1952. godine pa sve do danas, a u prosincu će izaći i 70. broj.

Nastavak svega toga je i publikacija monografije Pomorskog muzeja kao kruna rada jedne generacije, a koja će biti predstavljena također u ovoj godini.

Pomorski muzej u Kotoru je nakon otvaranja svojih vrata 1952. godine postao najvažnija institucija kulture, čuvar i promotor kako pomorske tako i kulturne baštine Kotora, Boke kotorske, Crnogorskog primorja i čitave države Crne Gore, primajući tisuće posjetilaca iz cijelog svijeta koji do danas posjećuju ovaj drevni grad. Za sve to zaslužni su, od početka, rukovoditelji - direktori ove poznate institucije: prof. Pavo Verona, prof. Ignjatije Zloković, mr. Jovan Martinović, prof. Milan Begović i mr. Mileva Pejaković-Vujošević.

Danas izražavam veliko zadovoljstvo što se nalazim na čelu Pomorskog muzeja Crne Gore, zahvalan sam svima onima koji su bili ustrajni u ideji o osnivanju i očuvanju muzeja, zahvalan sam svim zaposlenicima i rukovoditeljima koji su u prošlim vremenima radili i izgarali da bi muzej bio ono što je danas. Također, osjećam veliki ponos u odnosu na danas zaposlene u Pomorskom muzeju, koji u ovim izazovnim vremenima nisu ni milimetar

skrenuli sa zacrtanog kursa i koji svojim radom, odanošću i predanošću čine da ova ustanova bude siguran svjetionik za sve one koji ga traže.“

Prisutnima se obratila ministrica kulture i medija Maša Vlaović naglasivši:

„Pomorski muzej Crne Gore Kotor je prostor u kojem možemo sagledati širok i kompleksan kulturološki kontekst ove civilizacijski tako važne djelatnosti koja je Bokokotorski zaljev učinila značajnim i osobitim toposom mediteran-

skog priobalja, preglednim i sistematičnim uvodom u razvoj Boke kotorske.

Ovaj naš Muzej od svog osnivanja do danas omogućava da sagledamo svu živopisnost i bogastvo pomorskog naslijeđa Boke, njegove specifičnosti i odraze na ono što čini privatnu historiju ovih prostora.

Pomorski muzej nije samo trezor predmeta, već i suvremeni muzej koji svoje zbirke kontekstualizira sa zahtjevima vremena u kojem živimo,

vršeći socijalnu i edukativnu ulogu u društvu.

Brojni projekti koje je ovaj muzej realizirao od osnivanja do danas svjedoče o permanentnom unaprjeđenju rada u području muzeologije, uključivanju djece i mladih, ostvarenju programa iz područja suvremenoga kulturnog izraza, poštovanju kulturne različitosti, rodne ravnopravnosti, kao i ostvarenju programa i projekata svih društveno-senzitivnih grupa u crnogorskom društvu.“

Iz obraćanja gospodina Jokića:

„Kotor je od svog osnivanja spojen i pripojen s morem i tako je cijelog sebe utkao u more i more u njega. Pomorstvo je ono što je izgradilo i napravilo Kotor.

Svaka palača, svaki trg, svaka crkva, katedrala – sve je produkt pomorske aktivno-

sti ljudi iz Kotora. Carstva su dolazila, prolazila, države su se mijenjale, a to je ostala nit koja ni jednog trenutka nije prekinuta sve do današnjih dana. Kao takav, grad je imao Bokeljsku mornaricu čak dvanaest stoljeća. Tijekom vjekova grad je svjedočio razvoju pomorstva te je zahtijevao i želio da se ta vrijedna historija vrijednog naslijeđa i materijalizira.

Zato i sama ideja i samo osnivanje Pomorskog muzeja predstavlja ništa drugo do jedan logičan nastavak naše historije. A zbog svega toga danas je Pomorski muzej i značajan dio grada i historije.“

Prisutnima su se obratili i Radojka Abramović, rukovoditeljica muzejskog sektora, Antun Sbutega, admiral Bokeljske mornarice, kao i dobitnik nagrade „Merito Navali“ za svoj dugogodišnji doprinos

radu Pomorskog muzeja gospodin Slavko Dabinović, bibliotekar u mirovini.

Uručena su i priznanja za služnim pojedincima i ustanovama s kojima je Pomorski muzej imao plodonosnu suradnju u posljednjih deset godina.

Program je završen izložbom „Hod kroz vrijeme i događanja“ skupine autora: Radojke Abramović, Danijele Nikčević, Dijane Đurašković, Ilije Mlinarevića i Tomislava Bonića, koju je u Galeriji Palače Grgurina otvorio gosp. Slavko Dabinović.

Program je vodila Dolores Fabijan.

U muzičkom dijelu sudjelovala je klapa *Incanto*, flautistice Angela Mijušković i Tamara Knežević te muzički sastav *Škuribanda*.

Nagrada Merito Navali

Nagrada „Merito Navali“ utemeljena je u čast počasne bijele zastave koju je proslavljenom Ivu Vizinu dodijelio austrougarski car Franjo Josip 1860. godine. Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru ovo priznanje dodjeljuje poznatim kulturnim stvarateljima i ljudima koji su kao prijatelji, a mnogi i radnici Muzeja, pridonijeli afirmaciji ove ustanove.

Do sada je ova nagrada uručena: doktoru Milošu Miloševiću, kapetanu Milanu Sbutegi, Antunu Tomiću, Zoranu Radimiru, magistru Jovanu Martinoviću, Petru Palavršiću i don Antonu Belanu.

Ove godine nagrada je uručena Slavku Dabinoviću, dugogodišnjem članu kolektiva kotorskoga Pomorskog muzeja. Dabinović je autor i koautor velikog broja izložbi, kao i urednik vrijednih publikacija iz pomorske historije Kotora i Boke. Neumorni istraživač Dobrote i njezinog pomorstva svojim sistematskim i predanim radom dao je nemjerljiv doprinos u očuvanju tradicije i valorizacije kulturne baštine.

Legende iz Boke Kotorske

Priredila:
Tijana Petrović

Foto:
**Gradska biblioteka
i čitaonica Kotor,
Radio Kotor**

Tomislav Grgurević ostavio nam je nešto dragocjeno – uspio je sačuvati od zaborava narodna predanja od prahistorije pa do dana današnjih

U povodu Dana općine Kotor 21. studenoga, JU Kulturni centar „Nikola Đurković“ Kotor/Gradska biblioteka i čitaonica organizirao je 14. studenoga promociju knjige „Legende iz Boke Kotorske“, autora Tomislava Toma Grgurevića u izdanju hercegovačke Knjižare „So“.

U ime organizatora prisutne je pozdravila rukovoditeljica Gradske biblioteke i čitaonice Kotor, Marija Starčević.

„Tomislav Tomo Grgurević u proučavanjima kulturne historije Boke jest svjetionik, putokaz u kojem smjeru treba usmjeriti istraživanje. Njegovi vrijedni tekstovi o raznim temama i ličnostima bili su i još uvijek jesu bazična literatura u proučavanju i riznica reference. Od 1960. godine počinje se profesionalno baviti novinarstvom i od tada do umirovljenja 2000. godine bio je zaposlen u tiskanim i audio medijima. Bio je dopisnik Radija Crne Gore iz Kotora. Bio je prvi urednik Radio Kotora, kao i tehnički urednik lista Boka. Uređivao je i časopis Pomorstvo, bio stalni do-

pisnik dnevnog lista Pobjeda. Poslije završetka radnog vijeka u novinarstvu, 2000. godine, pa do smrti 2009. Grgurević se potpuno predao publicističkom radu, a od 2003. godine i aktivnostima u Hrvatskom građanskom društvu”, istaknula je Starčević.

Izdavač, Nikola Malović, rekao je da knjigu „Legende iz Boke Kotorske” nije bilo moguće nigdje naći posljednjih 20-ak godina te da je ovo novo izdanje „ova prezenca”, njegov veliki urednički i izdavački ponos. Prema njegovim riječima „imati Boku u naslovu predstavlja brend, ali i obvezu, jer ono što je napisano mora imati težinu”. „Knjiga, kao i pjesma, mora biti cijela lijepa da bi se u njoj uživalo. Tako je ova knjiga i grafički posebno opremljena da podrži bajkovitost legendi. Između ostalog, svaka stranica obilježena je grifonom – mitskim bićem koje je pola orao pola lav. Grifon je preuzet s parapetske ploče iz crkve sv. Stefana iz IX. stoljeća, iz Sušćepana pokraj Herceg Novog.”

Malović je rekao da imena pojedinih legendi nose naziv lokaliteta na kojima su nastale, odnosno same su legende i

događaji mjestima dale imena. Kazivači su ih uvijek prenosili tako kao da su nesporne povijesne činjenice, ali na zanimljiv način kako bi pobudile zanimanje slušatelja. Postoji veći broj legendi o ličnostima koje su vladale ovim prostorima, a kojima se pripisuju natprirodne moći. Djelovanje vila također je česta tema bokeljskih legendi. „Neke nose imena po lokaitetima na kojima su nastajale: lovcenska, pestingradska, orjenska, primorkinja vila... a neke pak imaju određena imena kao

Raviola ili Alkima, čije je djelovanje uglavnom vezano uz Pestingrad.”

„Nisu vile jedina bića iz mitologije i fantastike koje nalazimo u ovim legendama. U njima su prisutni i vampiri, zli duhovi, vukodlaci, aždaje, krlati konji, pećinski podvodni duhovi. Ova natprirodna bića najčešće su zločesta, spremna da kazne ljude za učinjena nedjela, ponekad i bez pravog povoda. Brojne su legende o svecima, a riječ je o vrlo starijim legendama od kojih jedan

broj ima svoju potvrdu u historijskim činjenicama. To se odnosi na legendu o Svetom Tripunu i dvoje kotorskih blaženika - Blaženoj Ozani i Blaženom Graciji, a po svojoj literarnoj vrijednosti ističu se i legende o Nemanjićima i Svetom Savi. Najbrojnije su i po vremenu nastanka najstarije legende koje se odnose na postanak Bokokotorskog zaljeva koji se u najstarijim izvorima zvao Crnoduboka rijeka, pa postoji tako i legenda da su bogovi dva jezera presjekli velikim mačem i da je tako nastao ovaj jedinstveni zaljev”, rekao je Malović.

Marija Starčević, Boško Grgurević, Nikola Malović

rudarski posao. O historijskim događajima se piše, tako da je lako doći do adekvatnih izvora, a o legendama koje datiraju iz prahistorije, vremena Titana, Zeusa, Alkime, Odiseja, Posej-dona, osim antičkog Homera i starorimskog Pilinija, nemoguće je doći, a i oni su oskudni”, rekao je Grgurević, nakon čega se osvrnuo na samu knjigu i njezin sadržaj.

„Prvo izdanje ove knjige izdala je kotorska knjižara *Uliks* 2004. godine pod nazivom *Odjeci slavnih vremena* i podnaslovom *Legende iz Boke Kotorske*. Sadašnji izdavač, maestro pisane bokeške rije-

U ime obitelji Tomislava Grgurevića govorio je njihov od-vjetnik Boško Grgurević.

„Bio sam svjedok nastajanja legendi i kako smo se u to vrijeme intenzivno družili, pitam ro-đaka Toma što piše? Tomo mi odgovara da završava knjigu na kojoj je radio otkad se počeo baviti novinarstvom (rane 60-e godine prošlog stoljeća). Pro-vokativno, kako ja to umijem, prokomentirao sam: ‘Tomo nisam znao da imaš ambici-ju da postaneš bokeški Vuk Karadžić.’ Tomo se malo ljut-nuo i odgovorio: ‘Ne možeš ni pretpostaviti koliko je to težak

či, malo je posložio stvari i od podnaslova napravio naslov pa nam sve to ovako lijepo prire-dio i upakirao. Tomo nam je ostavio nešto dragocjeno – us-pio je sačuvati od zaborava na-rodna predanja od prahistorije pa do dana današnjeg”, rekao je Grgurević, uputivši posebnu zahvalnost uredniku i izdavaču Nikoli Maloviću.

Na kraju programa izdavač je publici omogućio da poslušaju dio razgovora s Tomislavom Grgurevićem, koji je nakon njego-ve smrti emitiran na valovima lokalnog javnog Radio Kotora.

*U ORGANIZACIJI MATICE HRVATSKE U BOKI KOTORSKOJ
PROMOVIRANA KNJIGA „OTOK NA KOME CVJETAJU LIMUNI“*

Otok na kome cvjetaju limuni

VRTOVI NADVOJVODE MAKSIMILIJANA HABSBURŠKOG NA OTOKU LOKRUMU

Priredila:
Marija Mihaliček

Ogranak Matice hrvatske u Boki kotorskoj organizirao je 21. prosinca 2022. godine, u galerijskom prostoru Pomorskog muzeja, predstavljanje knjige prof. dr. Mare Marić, **„Otok na kome cvjetaju limuni - Vrtovi nadvojvode Maksimilijana Habsburškog na otoku Lokrumu“**. Izdavači knjige su Ogranak Matice hrvatske u Dubrovniku i Sveučilište u Dubrovniku. Knjizi je dodijeljena Nagrada „Ivan Kukuljević Sakcinski“ za najbolje djelo objavljeno u ograncima Matice hrvatske, uz još jedno nedavno priznanje - ono za jednu od osamnaest najljepše dizajniranih knjiga u Hrvatskoj u 2022. godini.

U ime organizatora prisutne je pozdravila predsjednica Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj Marija Mihaliček, zahvalivši Dubrovačkom ogranku i predsjednici na prilici da se upoznamo s vrijednom knjigom koja obuhvaća

Knjiga „Otok na kome cvjetaju limuni“ donosi do sada nepoznate podatke o vrtovima koje je austrijski nadvojvoda Maksimilijan Habsburški uredio na otoku Lokrumu u drugoj polovini 19. stoljeća.

M. Marić - naslovnica

i Boku kotorsku. Također je izrazila žaljenje što je autorica bila zbog bolesti spriječena doći u Kotor.

„Maksimilijan Habsburški na više načina povezan je s Dubrovnikom, ali i s Bokom kotorskom, jer smo svi živjeli sa Habsburškom Monarhiji. On i njegova supruga Charlotte naprosto su se zaljubili u Lokrum koji je već od 11. stoljeća bio kultiviran zahvaljujući benediktincima koji su bili prepoznati po izgradnji vrtova, koje imamo duž Jadrana. Priča s benediktancima završena je odavno, a priča o Maksimilijanu Habsburškom počela je sredinom 19. stoljeća i vrlo kratko trajala - oko 10 godina dok nije proglašen meksičkim carem”, objasnila je gđa Stojan.

Povjesničar umjetnosti Ivan Viđen rekao je da knjiga **„Otok na kome cvjetaju limuni”** donosi do sada nepoznate podatke o vrtovima koje je austrijski nadvojvoda Maksimilijan Habsburški uredio na otoku Lokrumu u drugoj polovini 19. stoljeća. „Knjiga je rezultat istraživanja koje je prof. dr. Mara Marić provela na temelju arhivskih izvora iz austrijskih i hrvatskih znanstvenih institucija. Opremljena je brojnom ilustrativnom građom iz vremena u kojem je nadvojvoda boravio na Lokrumu, kao i suvremenim umjetničkim fotografijama potoka, brojnim kartama, fusnotama i drugim smjernicama. Autorica se potrudila i oko imena i mandata i dostignuća dvorskih vrtlara koji su tada radili, a navodi i brojne botaničke podatke na vrlo zanimljiv i edukativan način.” Knjiga govori i u kakvom je stanju Lokrum zatečen, kao i o planovima nadvojvode i njegove supruge. „Ljepotu koju je nadvojvoda stvarao dijelio je s javnošću

S promocije knjige

Slavica Stojan i Ivan Viđen

Marija Mihaliček

jer je Lokrum bio otvoren za posjetitelje kada on nije boravio na otoku. Maksimilijan Habsburški zatekao je na Lokrumu nekultivirani krajolik s benediktinskom fizionomijom. Iako je otok u njegovu vlasništvu bio 10 godina, on je oko četiri godine proveo na relaciji Lokrum - Miramare (Trst). Njegovi planovi za Lokrum ne jenjavaju ni za vrijeme njegova boravka u Meksiku. Njegovi odnosi prema Lokrumu i imanju u Trstu imaju zapravo dvije faze. Prva je kada je on i dalje austrijski admiral i primarno se bavi uređenjem vrtova i nabavkom novih biljnih vrsta, a druga kada pristaje biti meksički car. U tom raz-

doblju 1864. - 1967. (kada je strijeljan u Meksiku) konstantno misli na Lokrum i Miramare i zapravo njegova opsesija postaje još veća i Lokrum vidi u budućnosti kao neki svoj carski posjed u Europi i mjesto svoga posljednjeg počivališta. Naručuje sve ambicioznije planove od kojih je u praksi izvedeno možda 5%, odnosno adaptacija jednog samostanskog krila i jedan dodani trakt, ali je u pejzažnom pogledu realizirao mnogo više", rekao je između ostalog Viđen.

U uvodnom dijelu izlaganja koje je autorica Mara Marić pripremila za predstavljanje knjige u Kotoru istaknuta je

Maksimilijanova vezu s Bokom kotorskom: „Poštovani i dragi Bokelji, poštovani članovi Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj, iznimna mi je čast što mogu ovdje predstaviti knjigu koja je nastajala dugo, a čija tema je smještena u razdoblje druge polovice XIX. st. kada je veći dio Hrvatske i dio Crnogorskog primorja bio pod vlašću Habsburške Monarhije pa se može reći da se radi jednim dijelom i o zajedničkoj prošlosti.

Prigodno je predstavljanje ove knjige u Pomorskom muzeju Crne Gore jer je njezin glavni protagonist Maksimilijan I. Habsburški, kasnije car Drugog Meksičkog Carstva, i sam bio strastveni moreplovac koji je već s 22 godine postao kontraadmiral i zapovjednik Austrijske mornarice, zahvaljujući kojemu su osuvremenjene mnoge jadranske luke, a Pula preobražena u tada moderni grad kao glavna ratna luka nekadašnje Austrijske Monarhije.“

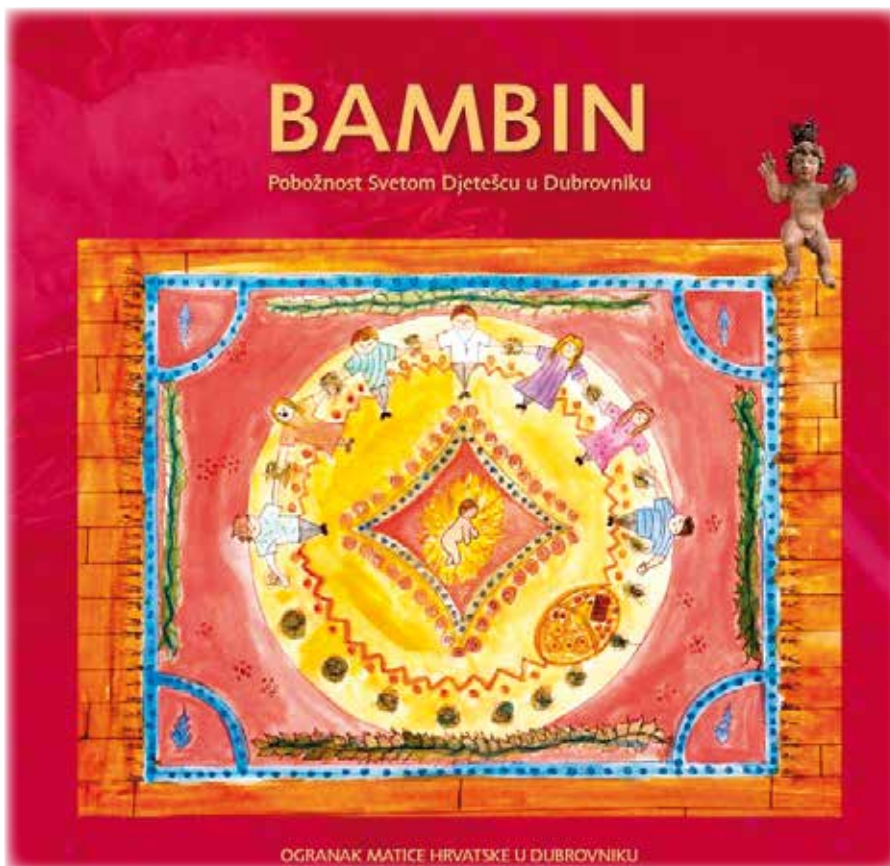
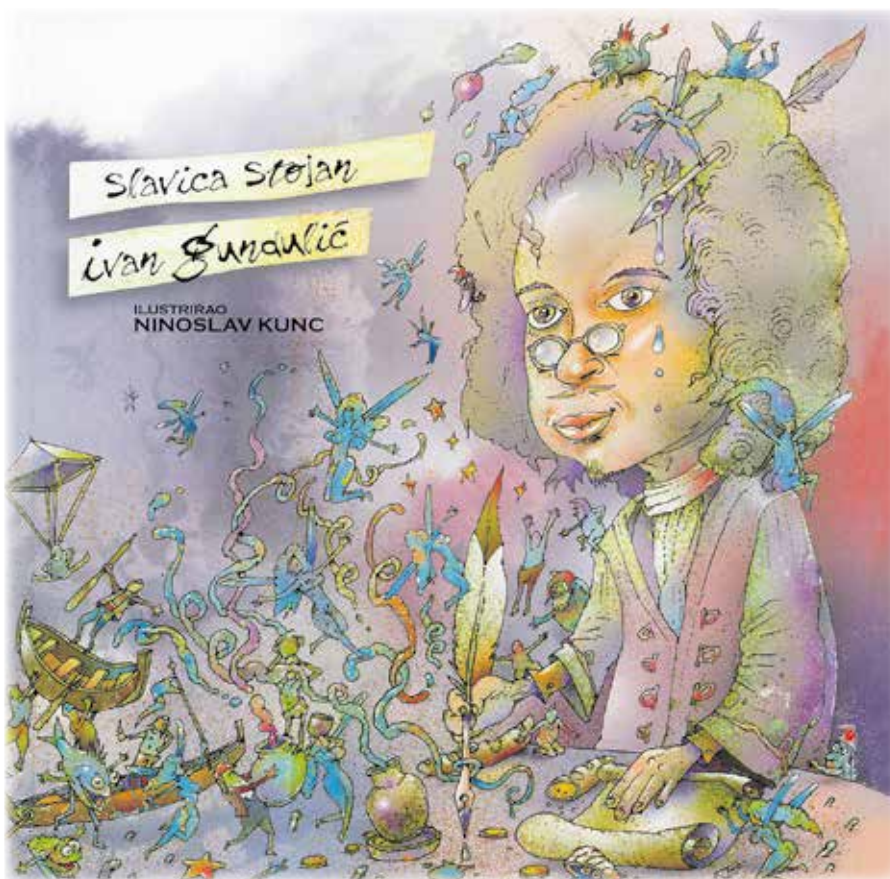
Nadvojvoda Maksimilijan Habsburški često je dolazio u Bokokotorski zaljev. U svojim memoarima na više mjesta pisao je s oduševljenjem o jedinstvenom spoju pitomog i kultiviranog krajolika Boke. Kao mladi 18-godišnji princ tijekom povratka iz Grčke i Turske zapisao je: „**Došli smo do ulaza u poznate Bocche di Cattaro. Prošli smo kroz dosta uski morski tjesnac i ušli u prostor koji ostavlja dojam poput kakva mirnog kopnenog jezera. Čovjek odmah ovdje zaboravi na veliki ocean iza sebe i uživa u pogledu na novi lijepi krajolik. Ovdje više nema golih stijena i žutih ravnica Helade; uživa se u pogledu na veseo, svjež život. Ovdje nema više neurednih, nenaseljenih mjesta: kuće se dižu iz raskošne šume... Prema unutrašnjosti**

ove zemlje uzdižu se kamenita brda, izuzetno slikovitim obrisa, koja iako u gornjim predjelima ogoljela, nose pečat sjevernih krajeva...Na obali su rasprostrti svježi zeleni vinogradi..."

Kada se s Lokruma otisnuo na brazilsku ekspediciju 1859. godine, 18. studenoga Maksimilijan je zapisao: „**Grmljavina pozdravnih plotuna nas je ispratila. U daljini sam gledao na obronke koji uokviruju Boku kotorsku, koja mi je postala silno draga zbog čestih posjeta i dugih boravaka ovdje. More se uzdiglo i 'Elizabeth' (vojni parobrod) se naginjala teško kotrljajući naprijed...**“

Maksimilijanova veza s ovim prostorima vidljiva je i po tome da je na traženje tadašnjega barskog nadbiskupa Karla Potena posredovao kod sultana kako bi se na Gretvi u Starome Baru sagradila katedrala Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije 1857. godine. Austrijski građevinski inženjer Carl Junker, ujedno Maksimilijanov glavni inženjer zaslužan za projekt dvorca Miramare u Tršćanskom zaljevu, Maksimilijanove glavne rezidencije na Jadranu, zaslužan je za nadzor nad izgradnjom crkve na Gretvi. Zbog toga je u znak zahvalnosti od pape Pija IX. odlikovan 186. godine Ordenom svetog Grgura.

Na kraju ove večeri, u ozračju adventa, također je ukratko bilo riječi o novim izdanjima Ogranka MH iz Dubrovnika: slikovnicama za djecu **Ivan Gundulić** i **Zločesta godina** autorice Slavice Stojan i ilustratora Ninoslava Kunca. Primjerci ovih slikovnica poklonjeni su knjižnici Hrvatske nastave u Kotoru i Hrvatskoj udruzi „Tomislav“.

U POMORSKOME MUZEJU CRNE GORE KOTOR ODRŽANA JE 11. STUDENOGA 2022. GODINE PROMOCIJA REIZDANJA KNJIGE MILOŠA MILOŠEVIĆA „POMORSKI TRGOVCI, RATNICI I MECENE“

Reizdanje knjige POMORSKI TRGOVCI, RATNICI I MECENE

Netko će možda reći da govorim o utopiji, jer se svaka historija stvara nasiljem, a piše uz osobna stajališta historičara

Priredila:
Tina Ugrinić
Foto:
Radio Kotor

U povodu obilježavanja 100 godina od rođenja dr. Miloša Miloševića, u Pomorskome muzeju Crne Gore Kotor održana je promocija reizdanja knjige „Pomorski trgovci, ratnici i mecene“, a u sklopu manifestacije „Miloš Milošević i kulturna tradicija Boke“ i svečanog programa u povodu proslave Dana općine Kotor.

U programu su sudjelovali predsjednik Općine Kotor g. Vladimir Jokić, vršilac dužnosti direktora Državnog arhiva Crne Gore g. Danilo Mrvaljević i voditeljica programa, arhivistica Istorijaskog arhiva Kotor, gđa Tina Ugrinić.

Udruženim snagama izdavačke kuće CID iz Podgorice, Državnog arhiva Crne Gore i Općine Kotor javnosti je pružena mogućnost podsjećanja na ovo značajno djelo koje u fokusu ima Boku kotorsku u razdoblju od XV. do XIX. stoljeća.

Miloš Milošević, istaknuti bokeljski znanstveni radnik, enciklopedist, erudit, arhivist, romanist, povjesničar, pravnik, glazbenik i pjesnik, dobitnik više domaćih i međunarodnih priznanja - jedan je od najobrazovanijih ljudi našeg vremena i podneblja čijih 14 knjiga i preko 240 znanstvenih i stručnih radova predstavlja najpouzdanije izvore za proučavanje povijesti Boke kotorske. Među njegovim najznačajnijim ostvarenjima, uz spomenuto reizdanje, posebice se ističu: *Iz prošlosti Boke, Pomorska privreda Boke Kotorске u XVIII vijeku, Andrija Paltašić Kotoranin, Samoupravni status Perasta za vrijeme Mletačke republike, Hajduci u Boki Kotorскоj 1648 - 1718, Najstariji sačuvani melografski zapis narodne pjesme u Boki Kotorскоj i pitanje pjevanja bugarštica u Perastu...*

Miloš Milošević ostao je rođenjem vezan uz Split, maturom uz Cetinje i Suboticu, diplomama uz Padovu i Beograd, doktoratom za Zadar, a specijalizacijom za Pariz. Budući da je potekao iz znamenite dobrotorske kapetanske familije, s posebnim ponosom je nosio admiralsko zvanje - bio je mali admiral, počasni i doživotni admiral Bokeljske mornarice. Bio je član tima koji je napisao nominacijski dosje za upis prirodnog i kulturno-povijesnog područja Kotora na UNESCO-vu Listu svjetske prirodne i kulturne baštine; s arhivistima Istorijaskog arhiva Kotor i suradnicima radi na prevodenju s latinskog te pripremi za tisak i fototipsku prezentaciju Statuta grada Kotora s odredbama koje datiraju s početka XIV. st., a tiskanog 1616. godine u Veneciji, kao i Statuta Bokeljske mornarice iz XV. st.

Miloš Milošević dugogodišnji je direktor Istorijaskog arhiva

Dr. Miliš Milošević

Kotor, jugoslavenski predstavnik u brojnim svjetskim strukovnim organizacijama uvećavajući, ali i prenoseći drugima svoja iznimna znanja i iskustva iz domene arhivistike. Bio je predsjednik Društva arhivskih radnika Crne Gore, predsjednik Saveza društava arhivskih radnika Jugoslavije, član Arhivskog savjeta Jugoslavije, predstavnik Jugoslavije na međunarodnim kongresima arhivista u Bruxellesu, Madridu, Moskvi, Washingtonu, a 1980. godine u Londonu je izabran za predsjednika Sekcije profesionalnih arhivskih društava Međunarodnog arhivskog savjeta pri UNESCO-u.

Kao dugogodišnji arhivist, koristio je svoje znanje i istraživački duh za svoje opsežno stvaralaštvo, bilo da se radi o strukovno-znanstvenim djelima ili poeziji. Proučavajući bokeljski mikrokozmos na višestoljetnoj povijesnoj ravni, u njegovim znanstvenim izdanjima provlačila se uvijek, iako gotovo neprimjetno, i njegova lirska nota i subjektivna osjetljivost, a u njegovim sti-

hovima i objektivno opažanje. U svakom momentu rada bio je svjestan odgovornosti koju nosi zvanje arhivista i povjesničara, kao i težine značenja onoga koji u eter šalje iskaze i poruke. Na samome kraju ove knjige Milošević zaključuje izvanvremenskom mišlju:

„Netko će možda reći da govorim o utopiji, jer se svaka historija stvara nasiljem, a piše uz osobna stajališta historičara. Ne želim da vjerujem u neki takav genetski kôd čovjeka. Jer na to se može odgovoriti da su baš zato historijske tvorevine tako krhke, a pisane historijske knjige tako kvarljive. Zar nam preostaje jedino - težnja ka razvoju u nenasilju i krajnja objektivnost u pisanju. Inače bismo se morali trajno miriti s historijom kao s neprekidnim vrzinim kolom zločina, a s pisanjem historijskih knjiga kao s manje-više slatkastom montažom pobjednika.“

Pokrovitelj projekta „Miloš Milošević i kulturna tradicija Boke kotorske“, u sklopu kojeg je objavljeno drugo izda-

Tina Ugrinić, Vladimir Jokić, Danilo Mrvaljević

nje knjige „Pomorski trgovci, ratnici i meceni“, je Općina Kotor, te je predsjednik Općine Vladimir Jokić ovom prilikom izrazio zadovoljstvo što je promocijom reizdanja knjige dr. Miloša Miloševića započeo program proslave Dana Općine Kotor. „Pokušat ću da se osvrnem na lik i djelo Miloša Miloševića s pozicije grada, kojem je toliko dao. Svaki grad i svako vrijeme nosi značajan

broj obrazovanih ljudi, majstora znanja ili vještina u različitim područjima, koji steknu jednu vrstu društvenog ili profesionalnog priznanja. Put od formalno obrazovanog čovjeka do intelektualca nije kratak, jer intelektualac nije samo obrazovan, već onaj koji djelovanjem svoje znanje i vještine stavlja u funkciju okoline, kritički propitujući ne samo ono što mu je uža specijalnost, već

i sve društvene pojave. Kada govorimo o liku i djelu profesora Miloša Miloševića, pred sobom imamo definiciju intelektualca, čak i u onom društvu i onakvom vremenu u kojem se svaka vrijednost uvijek stavlja pod sumnju i propituje. Ono što je izvan sumnje i propitivanja u ovom gradu i državi je djelo Miloša Miloševića - kamen graničnik između onoga što predstavlja formalno obrazovani čovjek i istinski intelektualac.“

Vršilac dužnosti direktora Državnog arhiva Crne Gore Danilo Mrvaljević naglasio je da je promocija ove knjige tek prvi dio onog što Državni arhiv planira organizirati njegujući i proučavajući stvaralaštvo Miloša Miloševića, kao i povijest i kulturu Boke kotorske koje su, upravo, bile težište njegova zanimanja. „Nakon ove promocije planirano je da u drugoj polovini travnja organiziramo znanstveni skup međunarodnog karaktera u čast dr. Miloševića, sa željom da jedan takav skup preraste u Dane Miloša Miloševića koji će se održavati u Kotoru. Od zasnivanja radnog odnosa u Istorijskom arhivu Kotor pa sve do 1985. i umirovljenja, Miloš Milošević je kao jedna svestrana ličnost ostavio trajan pečat u arhivistici, znanosti, kulturi, Boki i Crnoj Gori.“

Urednik ove knjige je gospodin Vlastimir Đokić iz Beograda, koji je uredio i priredio i prvo izdanje 2003. godine. Vlastimir Đokić spada u najbolje poznavatelje djela Miloša Miloševića. Kako nije mogao biti prisutan na ovome događaju, obratio se pismom u kojem se, između ostalog, navodi: „Kao što ne postoji jedan Mediteran, naš europsko-azijski, tako ne postoji ni samo jedna Boka, naša jadranska i kotorska. Ne idući izvan našeg Mediterana, možemo uočiti mnoštvo zaljeva u kojima su

ljudi u prošlosti izgradili osobite, ali i slične oblike života, koje prije svega karakterizira plovidba morem, kao temeljni način privređivanja njihovih stanovnika. Te male, konkurentne, često sukobljene zajednice s mornaricama na jedra uklopale su s više ili manje uspjeha svoje potrebe aktivnih teritorijalnih i ideoloških centara, čije su bile periferne jedinice i tako osiguravale egzistenciju i odigrale značajnu historijsku ulogu. Jednu od tih malih zajednica odabrao je za predmet cjeloživotnog proučavanja i naš Miloš Milošević.“

Prema Dokićevim riječima, Milošević je bio dvostruko predodređen za istraživača materijalne i duhovne kulture. S jedne strane bio je prapotomak pomorskih trgovaca i ratnika, ali i vrsnih intelektualaca, a s druge strane urođena osjećajnost i stečeno raznovrsno obrazovanje omogućili su mu da proučava život ljudi u svojoj njegovoj raznolikosti. Budući da je bio uronjen u kulturu koju je proučavao, posjedovao je takozvano poznavanje iznutra, koje je dragocjena, iako ne i dovoljna pretpostavka za razumijevanje predmeta proučavanja.

Uz iznimnu posvećenost znanstvenom radu, Miloš Milošević bio je i umjetnik snažnog entuzijazma i ljubavi. Violinu je učio u Padovi, a strastveno ju je svirao i slušao. Također, bavio se pisanjem poezije. U njegovu pjesničkom opusu ističu se tri zbirke pjesama pod nazivom „Ex voto“, „Sam na palubi“ i „Za ruke se držimo“, koje su svrstale ovog autora među najznačajnije pjesnike Boke kotorske.

Večer u kojoj je javnosti ukratko predstavljen značaj novog izdanja knjige „Pomorski trgovci, ratnici i meceni“ i najavljena buduća međunarodna znanstvena manifestacija koja će u svom nazivu no-

siti ime ovog velikana – „Miloš Milošević i kulturna tradicija Boke“, završena je njegovim stihovima:

*I mi, po zakonima iskonskim,
kao zvjezdani gradovi,
planete i sunca,
kao osamljeni,
da ne odlutamo u pustinje
beskraja...
za ruke se držimo.*

*Da se ne zatruju duše,
da nam ne obole tijela,
- za ruke se držimo.*

Organizatori večeri bili su Državni arhiv Crne Gore, glavni pokrovitelj Općina Kotor, inicijator gđa Zorana Milošević i domaćin večeri Pomorski muzej Crne Gore Kotor.

U muzičkom dijelu programa sudjelovale su profesorice flaute Angela Mijušković i Tamara Knežević koje su izvele odlomak Mozartove kompozicije „Čarobna frula“ i „Kolo Bokeljske mornarice“ prilagođeno izvođenju na flauti.

Tamara Knežević i Angela Mijušković

Tivćanin dr. Vicko Vuksanović, jedan od pionira hrvatske imunologije

PRILOG ŽIVOTOPISU

Piše:

Marija Mihaliček

Među liječnicima podrijetlom iz Boke koji su radili u Hrvatskoj najpoznatiji je doktor medicine Karlo Radoničić (Trst, 1879. - Zagreb, 1936.) koji je 1919. godine utemeljio Internu kliniku u Zagrebu. Ovaj uglednik, potomak dvije poznate dobrotorske porodice, bio je izabran za admirala Bokeljske mornarice pa je to razlog što je u zavičaju poznat, a ne zbog stručnih zasluga na polju medicine.

Zagreb je prema tradiciji bio grad u koji su mladi Bokelji odlazili studirati, a nakon toga najčešće bi uz njega vezivali svoje živote i karijere. Među njima su bili i dvojica Tivćana: Vicko Vuksanović (Tivat, 15. 12. 1896. - Split, 10. 3. 1987.) i Alfredo Sindik (Tivat, 7. 11. 1899. - Dubrovnik, 28. 1. 1976.), koji su postali prvi specijalisti novih grana medicine i dali veliki doprinos

Dr. Vicko Vuksanović i praunuk Dinko Kaliterna, u Splitu, 1973.

hrvatskoj medicinskoj znatnosti. Imena dr. Vuksanovića i dr. Sindika ostala su izvan lokalne povijesti medicine i zdravstva pa ih danas nosi u sjećanju samo rodbina i stari

autohtoni Tivćani kojih je sve manje.

Dok su oni svladavali put ka liječničkom zvanju, njihovo mjesto dobilo je 1923. prvog liječnika Bračanina dr. Vicka

Turketa. Dr. Turketo bio je u Tivtu liječnik do 1939. godine, kada se vratio u svoj rodni Bol. Prvi apotekar u Tivtu bio je 1922. godine dr. farmacije Vilko Lepeš, dok je prvu primalju/babicu Agnezu-Njezu Vuksanović Tivat imao nešto ranije, 1909. godine.¹ Prema prezimenima medicinskoga kadra u Tivtu jasno je da su prvi medicinari, osim babice, bili „sa strane“.

U međuvremenu, dvojica Tivćana poslije završetka studija i specijalizacije daju značajan prinos hrvatskoj medicini. Na polju imunologije² dr. Vicko Vuksanović, a na polju epidemiologije³ dr. Alfredo Sindik. Obojica su zaslužni za početke i prve uspjehe u razvoju ovih podudarnih grana medicine u poznatoj zdravstvenoj ustanovi Higijenskom zavodu⁴ u Zagrebu.

Vicka Vuksanovića i Alfreda Sindika nije povezivala samo zavičajnost, pripadnost istoj generaciji, humani liječnički

poziv, već i rodbinska bliskost. Naime, oni su bili rođaci - Vickov otac Krsto i Alfredova mati Kate su bili brat i sestra.

Dr. Alfredo Sindik je zahvaljujući istraživanju Stipa Pilića dobio svoje zaslužno mjesto u hrvatskoj medicinskoj historiografiji.⁵ Iz opširnog priloga o životu i radu dr. Sindika utemeljenom na arhivskome gradivu odabrali smo siže znanstvenog članka: „Alfred Sindik je još kao student radio u Higijenskom zavodu od njegova osnutka i to na različitim odjelima. Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu završio je 1929. godine. Epidemiološki zavod je dugogodišnje mjesto njegova rada, a odlaskom dr. Černozubova postaje i njegovim ravnateljem punih deset godina. Specijalizaciju iz epidemiologije završio je 23. srpnja 1949. kao naš prvi specijalist epidemiolog. Primarijat stječe 14. prosinca 1957. Veći dio svoga rada proveo je na terenu suzbijajući epidemije, a o tim svojim iskustvima objavljuje i znanstvene radove. Pored svog praktičnog i znanstvenog rada Alfred Sindik se uključuje u prosvjetno-pedagoški rad u školama i na terenu držeći tečajeve, te posebice u radu Škole za zdravstvene pomoćnike od njezinog osnutka 1930. godine. Za potrebe edukacije napisao je niz skripti za polaznike. U radu se donosi popis njegovih članaka i skripti.“

Nadajući se da će i dr. Vuksanović dobiti mjerodavni prikaz njegova medicinskog – stručnog i znanstvenog rada u sklopu povijesti hrvatskog zdravstva, ovdje bilježimo po-

Krštenica Vicka Vuksanovića
(Župni ured u Tivtu)

Diploma Medicinskog fakulteta
u Zagrebu

nešto o njegovu životu i radu. Prema našim saznanjima on je prvi Tivćanin koji je diplomirao medicinu. Ta činjenica, a osobito njegov prinos hrvatskoj medicini, naveli su nas da u crticama rekonstruiramo njegov životni i radni vijek.

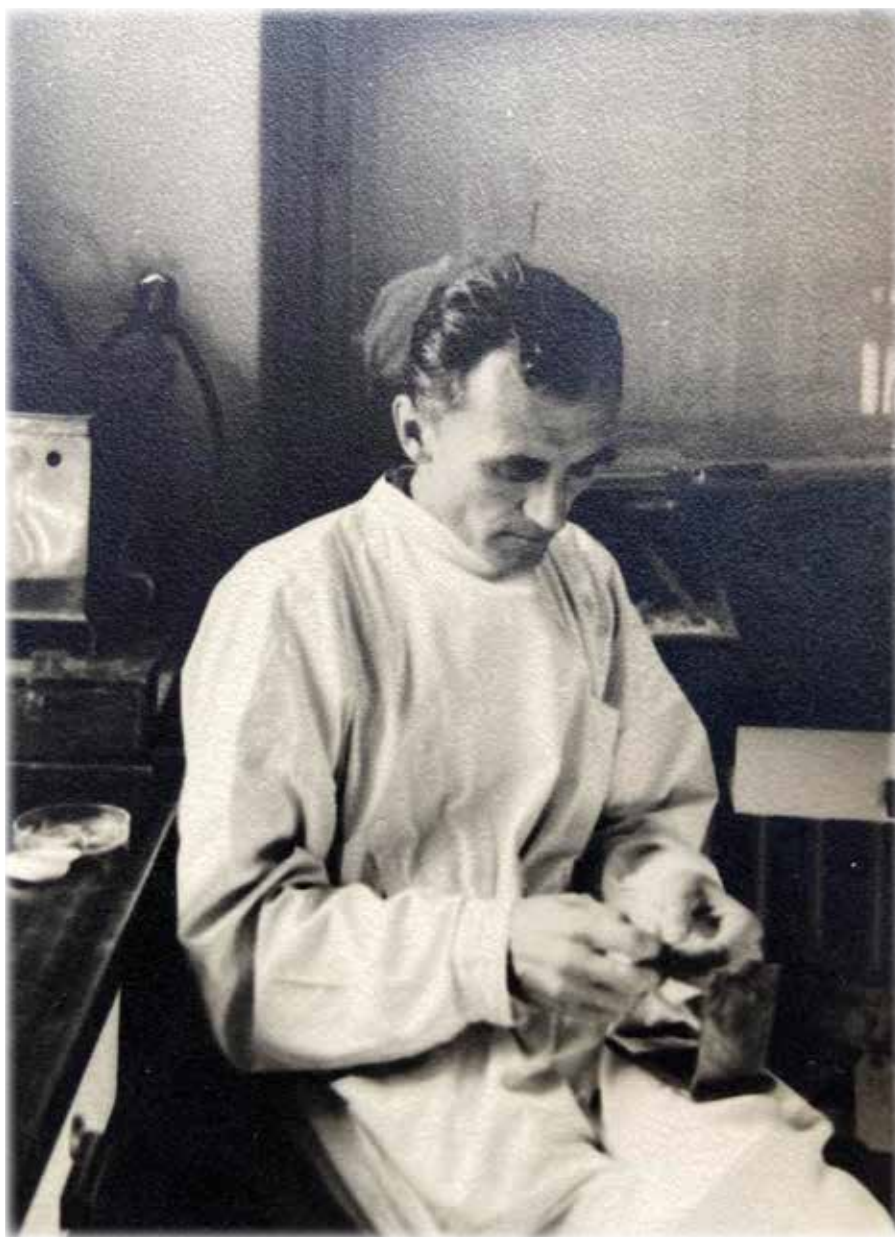
¹ Zdravstvo u Tivtu, Prilozi za istoriju, izdavač JZU Dom zdravlja, urednik Neven Staničić, Tivat, 2013., str. 5-10.

² Imunologija je grana biomedicinskih znanosti koja proučava cjelokupnu otpornost organizma na djelovanje stranih tvari, tj. antigena.

³ Epidemiologija je znanost o epidemijama. Istražuje pojavu, razvoj i kretanje masovnih bolesti i njihovo suzbijanje te općenito proučava odstupanje od zdravlja u ljudi u nekoj zajednici utvrđivanjem činitelja koji uzrokuju i uvjetuju pojavu bolesti.

⁴ Higijenski zavod je zdravstvena ustanova koja vuče korijene iz 1893. kada je osnovan Kraljevski zemaljski zavod za proizvodnju animalnog cjepiva protiv boginja, od tada je mnogo puta mijenjao ime. Navodimo nekoliko naziva: 1926. postaje Higijenski zavod. U njegovu sastavu je od 1927. djelovala Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“, 1951. postaje Centralni higijenski zavod. Današnji naziv Hrvatski zavod za javno zdravstvo nosi od 1994. kao središnja medicinska ustanova javnog zdravstva u Hrvatskoj.

⁵ Stipo Pilić, Dr. Alfred Sindik - život i rad prvog specijalista epidemiologa Hrvatske sredinom XX. stoljeća, Acta med. hist. Adriat. 2015., 13 (Suppl. 1), str. 63-78.

Dr. Vicko Vuksanović, 1936. u laboratoriju Higijenskog zavoda u Zagrebu

Vicko Vuksanović rođen je 1896. u Tivtu kao najstarije od desetero djece Krsta Vuksanovića i Marije-Mare Petković.⁶ Vicko je bio prvorodeni sin i predodređen za svećenika. Po-

slije završene pučke škole u Tivtu roditelji ga šalju u Kotor u sjemenište (Seminarium Leoninum).⁷ U ovoj ustanovi

⁶ Anđe (1898. - 1918.), Šime (1900. - 1975.), Ilija (1903. - 1992.), Frano (1902. - 1992.), Anton-Anto (1908. - 1962.), Kate (1910. - 1992.), Anka (1912. -), Marija (1914. - 1938.), Andica (1919. - 1920.). Podaci Župnog ureda u Tivtu, preuzeti iz rukopisa Julije Kavet, Genealogije obitelji Vuksanović.

⁷ O kotorskom sjemeništu pribilješku je ostavio don Stjepan Vukašinović, župnik Mula u Ljetopisu koji je pisao 1935. godine: *Sjemenište u Kotoru je otvoreno 30. septembra 1895. Toga dana je bilo svečano ustoličenje biskupa Uccellinija, koji je tada blagoslovio novo sjemenište... U zgradi sjemeništa je prije bio samostan Franjevac mletačke provincije.. Opravak zgrade je obavljao upravitelj biskupije biskup dr.*

koja je odgajala i pripremala dječake za svećenički ili redovnički poziv proveo je neko vrijeme.

U šematizmu iz 1911. godine nalazimo ime tada petnaestogodišnjaka Vicka Vuksanovića (*Vuksanović Vincentius*) kao polaznika II. razreda.⁸ Sjemenište je uz duhovnu pripremu učenika za posvetu budućem svećeničkom pozivu davalo i temeljno klasično obrazovanje iz povijesti, kulture, starih jezika: latinskog i grčkog. Polaznici sjemeništa dobivali su obrazovanje koje je bilo na nivou gimnazijskog. Mladi Vicko, iako napušta sjemenište u trenutku kada je osjetio da mu je bliži svjetovni život, ipak je uvijek isticao da mu je boravak u sjemeništu podario klasičnu naobrazbu koja ga je obilježila za cijeli život.

U Prvom svjetskom ratu bio je mobiliziran, a prema obiteljskom predanju „prohodaio je sjevernu Italiju bez ispaljenog metka“.

Studij medicine u Zagrebu završio je 1926. godine, zatim je kraće vrijeme stažirao u dva crnogorska grada. Prvo namještenje dobiva odmah nakon završetka studija i ono ga vodi u Petrovac, gdje dvije godine radi kao liječnik. Iz tadašnjih novina saznajemo da je ovdje bio i društveno aktivan, a izbor za predsjednika Nadzornog odbora Jadranske straže, osnovane 8. 11. 1927. godine, svjedoči o ugledu mladog liječnika u novoj sredini.⁹

Josip Marčelić, koji je nakon jedne godine biskupovanja (1893. - 1894.) premješten u Dubrovnik... Opravku Sjemeništa je završio biskup Ucellini.“

⁸ *Schizmatismus seu status et localis dioecesis Catharensis, pro Anno Domini MCMVII, Ragusii*, str. 51.

⁹ Ilustrirani časopis Jadranska straža, u broju 12. iz 1927. bilježi: „Dne 8. novembra 1927. osnovan je u ubavome mjestu naše divne Boke, Petrovcu, Mjesni odbor JS nakon stanovitog pripremnog rada.

Premještaj na sjever Crne Gore u Kolašin i rad u novootvorenoj Zdravstvenoj stanici 1929. godine doživljavao je kao novi izazov. Rado se prisjećao vremena provedenog na terenu i davanja liječničke pomoći stanovnicima iz okolnih sela, čak je pomagao ženama pri porodu. Do svojih pacijenata stizao je na malome brdskom konju koji se zvao Miško. Pametna životinja dobro je poznavala šumske puteve i zavojite staze kojima je dr. Vicko stizao do svih kojima je bio potreban.

Poslije završenog stažiranja, početkom 30-ih godina XX. stoljeća, vraća se u Zagreb i opredjeljuje za specijalizaciju medicinske mikrobiologije na Medicinskom fakultetu. Nakon završetka specijalizacije zapošljava se u Higijenskom zavodu i posvećuje se istraživanjima na polju imunologije. Laboratorijski rad započet u predratnom razdoblju nastavlja se u ratnom vremenu i poslije Drugog svjetskog rata. Dr. Vuksanović stručno se usavršavao u Kopenhagenu 50-ih godina XX. stoljeća. Često je putovao i zbog suradnje s kolegama iz Njemačke, Švicarske i Francuske. Znanstvena iskustva stečena vani i posvećenost radu u laboratoriju Higijenskog zavoda pomogla su mu u postizanju sjajnih rezultata u razvijanju cjepiva protiv tetanusa, trbušnog tifusa i ostalih zaraznih bolesti. Dr. Vuksanović posebno je bio za-

Dr. Vicko Vuksanović i prof. Rubeša ispred Higijenskog zavoda

služan za uspješnu primjenu protuotrova za europske zmijske i otrov pauka crne udovice. Sudjelovao je na kongresima i stručnim simpozijima (u Berlinu i Parizu 1954., Prvom kongresu liječnika Hrvatske u Zagrebu 1955., na simpoziju u Dubrovniku).

Objavljivao je radove u stručnim i znanstvenim časopisima te skriptu iz imunologije. U Školi narodnog zdravlja „Andrija Štampar“¹⁰ 50-ih godina

XX. stoljeća, kao izvanredni profesor, radi na edukaciji studenata i liječnika.¹¹

i doktorskim studijima. Škola provodi znanstveni i stručni rad te različite oblike stručnog i znanstvenog usavršavanja djelatnika u znanstvenim, zdravstvenim i drugim ustanovama, ponajprije s područja javnog zdravstva. Misija Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ je da znanstvenoistraživačkom i stručnom djelatnošću, diplomskom i poslijediplomskom izobrazbom, kao i programima trajnog usavršavanja razvija vrhunske stručnjake, metode i norme u području javnog zdravstva, sa svrhom podizanja razine zdravlja pučanstva. <https://mef.unizg.hr/o-nama/ustroj/skola-narodnog-zdravlja-andrija-stampar/>

¹¹ Za podatke o stručnom radu dr. Vicka Vuksanovića i ustupljene fotografije zahvalnost dugujemo njegovoj unuci dr. Jasni Caktaš iz Zagreba.

Zbor je otvorio g. Dušan Sudić, načelnik Opštine. Za predsjednika JS je izabran g. Savo L. Davidović, opštinski predsjednik i dobrovoljac; potpredsjednik gđa Andica Davidović, sekretar g. Mitar Bosnić - učitelj; blagajnik g. Luka D. Sudić - trgovac; odbornici gospoda: Marko A. Midžor, Anka Tioco - učiteljica, Jovan Đedović, Stanko Magić - upr. Pošte i Nikola Armenko. U Nadzorni odbor: predsjednik g. dr. Vicko Vuksanović - ljekar, potpredsjednik g. Martin Ribarić - učitelj, tajnik g. Luka Perazić učitelj i odbornici gospoda Nikola Zenović i Niko M. Perazić.“

¹⁰ Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ osnovana je 1927. godine, a danas je znanstveno-nastavna podružnica Fakulteta koja ustrojava, izvodi i promiče nastavu naprediplomskim i diplomskim sveučilišnim studijima medicine i sestrinstva te poslijediplomskim specijalističkim

Sa Kongresa liječnika u Berlinu 1954.godine

Kao humanist dr. Vuksanović se osobito skrbio o Tivčanima koji su se liječili u Zagre-

bu, a pomagao je svojim i na druge načine. Tako je na Godišnjoj skupštini Hrvatskoga

tamburaškog društva u Zagrebu, 27. studenoga 1938., zastupao Prosvjetno tamburaško društvo *Sloga* iz Mrčevca i iznio „potrebe i želje bokeljskih tamburaša te toplo preporučio upravi saveza što tješnju suradnju i moralnu potporu za tamburaška društva u Boki kotorskoj“.¹²

Dr. Vuksanović bio je veliki zaljubljenik u prirodu, volio je planinariti, ići u lov, brati gljive... Okolica Zagreba i Zagorje bila su mjesta relaksacije i odmora, a radost povratka u zavičaj uvijek je bila kompletna

¹² Marija Mihaliček, Prosvjetno tamburaško društvo *Sloga* iz Mrčevca, *Sidrište zavičaja*, zbornik radova II (Hrvatska kulturno-umjetnička društva u Boki kotorskoj u XIX. i XX. stoljeću), Kotor, 2010. (str. 101-103.).

Dr. Vicko Vuksanović sa kolegama Škole narodnog zdravlja Andrija Štampar

Sa Simpozijuma liječnika u Dubrovniku

ako je imao prilike da se preda svome najmilijem hobi - ribanju i lovu.

Među sugrađanima je uživao ugled iako su Tivćani malo znali o dr. Vicku kao liječniku, ali su dobro bili znani njegovi ribolovni i lovački trofeji. Godišnje odmore provodio je na Dolu, velikoj kući koju su Vickov otac i četvero braće gradili dok je on studirao. Braća su mu bili kompanjoni, a istodobno suparnici u ribanju udicom iz barke po postama zaljeva i otvorenog mora ili u lovu na prepelice i jarebice, galinace, u tadašnjoj divljini tivatskog polja.

Poslije odlaska u mirovinu, u Tivtu provodi duže i uživa u hobijima dok mu jedan nespretni skok u barku nije promijenio život. Od zadobivenih ozljeda biva ograničen u fizičkim aktivnostima. Zadnje godine života uživa u praunucima, provodi čitajući, pišući dnevnik. Umro je blago u 88.

godini, a prema vlastitoj želji pokopan je na groblju svetog

Šimuna u svome rodnom Tivtu, u Boki koju je toliko volio.

Lov u Međimurju, 1959. sa dr.prof. Hauptfeldom.

Netko se iz Radio Tivta jednom prilikom sjetio prvog Tivćanina koji je diplomirao medicinu pa je novinar inicirao razgovor s dr. Vuksanovićem koji je tada bio umirovljenik. Do intervjua nije došlo. Izgleda da ga je dr. Vuksanović ljubazno odbio. Šteta, jer bismo sada imali iz „prve ruke“ svjedočanstvo o prvom liječniku iz Tivta koji je potekao iz skromne radničke obitelji, o medicinskom stručnjaku, pioniru hrvatske imunologije, humanistu, čovjeku širokih pogleda, eruditu i poliglottu.

Ovako, 35 godina poslije smrti nastao je ovaj tekst za koji dr. Vuksanović ne bi sigurno puno mario. Ipak, nadamo se da ima još Tivćana kojima će izmamiti sjećanje na „doktora Vicka s Dola“.

Miro Glavurtić

- stranac gdje god se nalazio

Miro Glavurtić

Piše:
Marija Mihaliček

Vijest o nedavnoj smrti Mira Glavurtića (1932. - 2023.), istaknutog slikara, književnika, publicista i nakladnika, koja se mogla pročitati u dnevnim listovima i na portalima, pokrenula je napise o svojatanju njegova djela, neistinama o njegovoj nacionalnosti, netočnostima iz njegova životopisa, uključujući čak i mjesto rođenja i smrti.

Veličine koje svojim talentom, intelektom, dosljednošću i moralom obilježuje jedno vrijeme i kulturu sredine u kojoj žive i stvaraju trebaju dobiti ako ne za života, barem posthumno dužnu pažnju i poštovanje. Riječ je o umjetniku koji je za Kotor vezan djetinjstvom i ranom mladošću, a ovaj grad imao je odjeka u njegovom književnim i likovnim stvaralaštvu.

Glavurtići su podrijetlom s otoka Šolte, umjetnikov otac Vicko bio je žandarmerijski oficir Kraljevine Jugoslavije. Majka je bila Paštrovka. Miro

Veličine koje svojim talentom, intelektom, dosljednošću i moralom obilježuje jedno vrijeme i kulturu sredine u kojoj žive i stvaraju trebaju dobiti ako ne za života, barem posthumno dužnu pažnju i poštovanje. Riječ je o umjetniku koji je za Kotor vezan djetinjstvom i ranom mladošću, a ovaj grad imao je odjeka u njegovom književnim i likovnim stvaralaštvu.

se rodio 5. rujna 1932. godine u selu Pobrđe, gdje je službovao njegov otac. Prije doseljavanja u Kotor Glavurtići nekoliko godina žive u Crkvicama. U Kotoru Glavurtići su živjeli na Tabačini i u Starom gradu gdje je Mirov otac kupio kuću.

Srednjoškolskim školovanjem postao je geodet, kasnije završava studij hortikulture na Šumarskom fakultetu u Beogradu. Istodobno je likovni

talent brusio u privatnim školama slikarstva.

Iako se čini da Miro Glavurtić tijekom života nije bio emotivno vezan uz bokeški zavičaj, istina je da ni zavičaj nije mario za umjetnika.

Atmosfera srednjovjekovnog Kotora naći će se u likovnim i književnim djelima, ali Glavurtićev interes za Kotor najviše je izražen u njegovu poznatome romanu *Psine*, stvaranom

60-ih godina XX. stoljeća, a objavljenom 1982. godine. Ovo djelo, pisano u stilu magijskog realizma, zapravo je kotorska kronika iz Drugog svjetskog rata za talijanske okupacije, čiji je svjedok sam bio.

Zahvaljujući privatnoj galeriji *Kod Homena*, koja je nekoliko ljeta zaredom u likovnome programu tematizirala fenomen *Medijale*, organizirana je i izložba Glavurtićevih slika i crteža u Kotoru 2008. godine. Prije nekoliko godina grad Kotor pregovarao je s umjetnikom kako bi organizirali postavljanje izložbe, ali sve se završilo najavama susreta umjetnika Glavurtića s gradom koji je imao udjela u formiranju njegova likovnog i književnog izričaja.

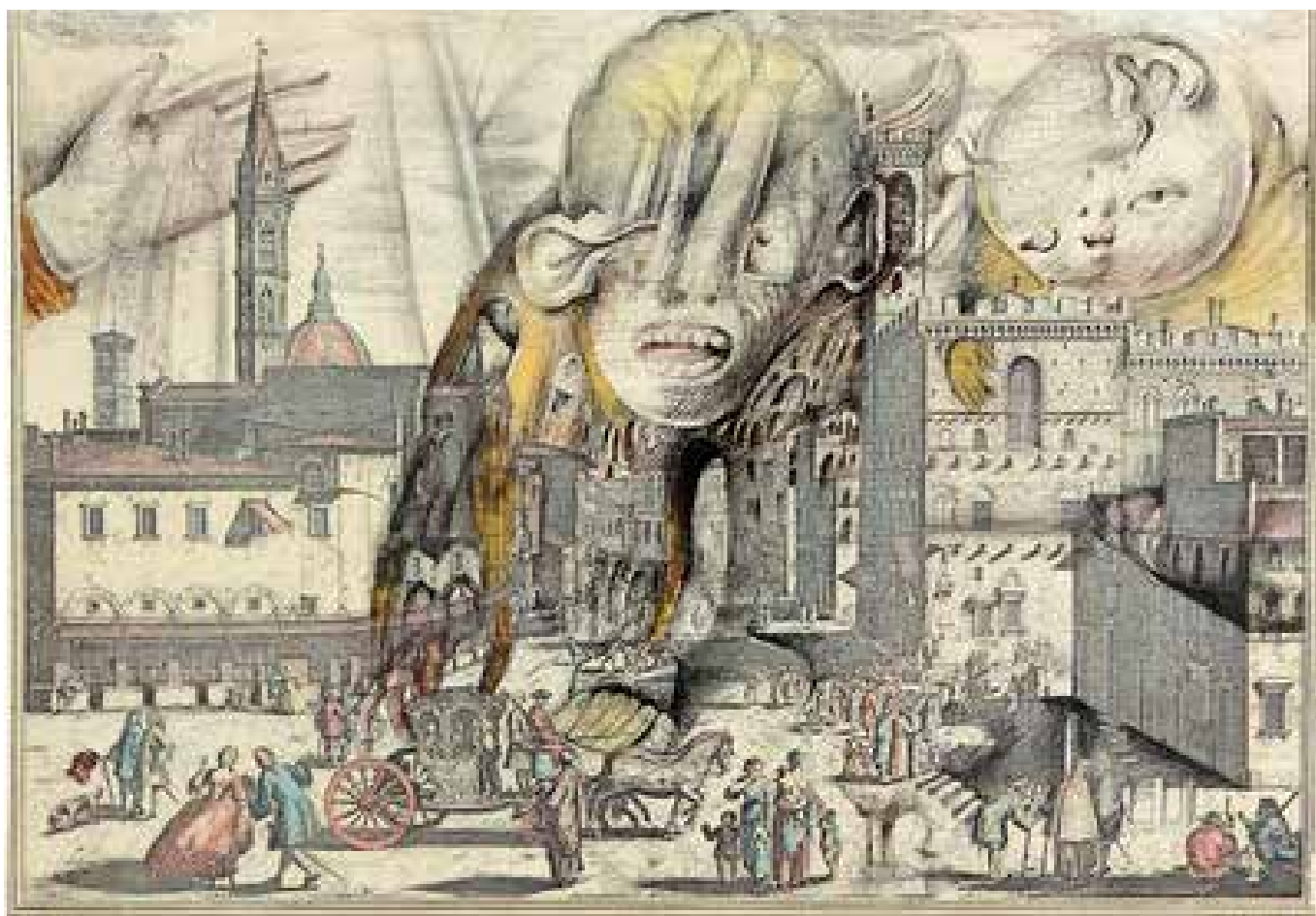
Neosporno je da je Glavurtićev likovni opus vezan uz Beograd, u kome je živio i stvarao od 50-ih godina XX. stoljeća. Grad je to koji je privlačio buduće slikare, pogotovo one koji su dolazili iz Crne Gore, zbog studija na Likovnoj akademiji i zbog afirmacije. Za Glavurtića je bilo presudno poznanstvo sa skupinom mladih književnika i slikara kojima je zajedničko bilo nepristajanje na umjetnost koja je slavila novi poredak. Glavurtić ostaje idejni tvorac, osnivač i teoretičar umjetničke grupe *Medijala*, koja je osnovana 1958. godine, i to je ostao sve do njezina gašenja. U imenu umjetničke grupe nalazi se ideja posredovanja ili medijacije između dviju krajnosti - *meda* i *ale* (aždaje, zmaja), odnosno rajskog blaženstva i paklene vatre. Jednom je objasnio značenje tog imena: „Uz to što Mediala znači neku središnju točku, ona upućuje na njezine suprotne elemente, suprotne termine: med i ala. Prva je sinonim za eliksir, lijek, a druga za destrukciju i mrak. Mediala je i riječ za ono apolinijsko

Miro Glavurtić, *Direrove aveti*

i dionizijsko koje postoji u svakom čovjeku i u slikarstvu svakog vremena. One suprotnosti koje na svoj način rješava svaki stvaralac.“ Od samog početka djelovanja *Mediale*, Glavurtićevi istomišljenici su beogradski umjetnici ruskog podrijetla Leonid Šejka i Olja Ivanjicki. Osnivač *Mediale* je, uz njih, bio i Vladan Radovanović, koji je nakon nekoliko godina napustio grupu, a danas je jedini živući član.

Glavurtić je veći dio života proveo u Beogradu. Od prve izložbe 1958. godine pa sve do devedesetih godina XX. stoljeća Beograd je bio prostor njegova umjetničkog djelovanja – likovnog i književnog. Njegujući nadrealizam kao dominantno stilsko opredjeljenje, najveće domete ostvario je u crtežu i grafici. Poznato je da mu je crtačko umijeće pribavljalo najveće komplimente i usporedbe sa starim veličinama europskog crteža kao što

Miro Glavurtić, *Trg u Firenci*

su Direr ili Holbajn. Likovni opus Mira Glavurtića najvećim dijelom čuva se u institucijama kulture u Srbiji: Muzeju suvremene umjetnosti, Narodnome muzeju, u Legatu Jakova Smolake u Beogradu i Modernoj galeriji u Valjevu te privatnim zbirkama. Prema broju i vrijednosti opusa koji se čuva u srbijanskim kulturnim ustanovama i privatnim zbirkama, Glavurtićeva umjetnost pripada srbijanskoj povijesti umjetnosti, pogotovo što je najproduktivnije i najznačajnije njegovo razdoblje bilo u Beogradu. Od 1976. djelovao je, zajedno sa svojom suprugom, i kao neovisan nakladnik te je objavio mnoge prevedene knjige, pretežno djela kršćan-

skih mistika i katoličkih autora.

Miro Glavurtić jedan je od beogradskih intelektualca koji su se otvoreno odredili prema režimu Slobodana Miloševića, tražeći njegovu ostavku 1991. godine. Njegov položaj još više je bio složen zbog činjenice da se izjašnjavao kao Hrvat i katolik. Odlazi s obitelji zauvijek iz Beograda 1993. godine.

Slijede tri desetljeća života u Hrvatskoj na relaciji od bajkovitog Rovinja do Zagreba, a posljednjih godina dosta vremena boravi u Utrechtu u Nizozemskoj, gdje živi njegov sin. Beogradu se vratio kada mu je priređena izložba u Galeriji Haos, 2013. godine.

Zagreb je imao priliku upoznati likovno i književno stva-

ralaštvo Mira Glavurtića 2019. godine u Galeriji Forum, na izložbi *Bog i psine*.

U više od tri desetljeća života u Hrvatskoj Miro Glavurtić nije imao zapaženo mjesto u kulturi Zagreba, a iz razgovora s Andrijom Tunjićem za *Vijenac* broj 435 od 4. studenoga 2010. godine pod naslovom *Hrvati ne silaze s križnog puta*, na pitanje - Je li vam proteklih godina zagrebačka i hrvatska kultura što ponudila? - Glavurtić je odgovorio: „Nije, ali ja sam i dalje njezin baštinik. U mladosti sam najviše čitao hrvatske pisce. Danas mi je teško objasniti kako sam u sandžačkim šumama i crnogorskim selendrama, gdje sam radio kao geometar, dolazio do tih knjiga. Sada gotovo

Miro Glavurtić, *Konjanik*

Miro Glavurtić, *Autoportret*

uopće ne čitam hrvatsku književnost niti me zanima, a ne idem ni na izložbe. Ja sam s vanjske strane te kulture, mjerkamo se, ali nikako da se jedno drugomu iskreno nasmijemo. Osjećam se izbačenim iz hrvatske kulture, ali mi to ne smeta jer volim biti na margini svijeta. Ako hoću svoju publiku ili kolekcionare, mogu ih imati.“

Na pitanje treba li čovjek ipak imati neko svoje utočište, prostor svoje kreacije, odgovorio je: „Mene su na ovaj ili onaj način iščupali iz svake sredine, iščupat će me naravno i iz Hrvatske, u kojoj mi nisu dopustili da se ukorijenim i aklimatiziram. Zato sam ovdje stranac. I nomad! Za utjehu napisao sam *Romskog cara*. Kada se iščita moja poetika, u njoj su središnje teme hajka, progonstvo, tjeranje da budem stranac gdje god se nalazio.“

Osjećao se strancem vjerojatno i u protestantskoj zemlji tijekom svojih boravaka u Nizozemskoj, tražeći u blizini svoga djeteta utočište i mir, a na kraju životnog puta spokoj u sjeni utrechtske katedrale.

Miro Glavurtić, *Salvador Dali*

Promocija Godišnjaka Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru

Piše:
Danijela Nikčević

U sklopu programa proslave 70 godina postojanja i rada Pomorskog muzeja održana je 27. prosinca 2022. godine u Palači Grgurina promocija „Godišnjaka Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru LXIX - LXX“.

Promociji su bili prisutni: predsjednica Skupštine općine Kotor Maja Mršulja, tajnica Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelatnosti Tatjana Kriještorac, sadašnja direktorica Pomorskog muzeja mr. Maja Uskoković, kao i bivša direktorica mr. Mileva Pejako-
vić Vujošević.

Prisutnima se obratio dosadašnji direktor Pomorskog muzeja Andro Radulović:

„Pomorski muzej Crne Gore je prepoznat po mnogočemu, po neprocjenjivom postavu, prelijepoj palači Grgurina, velikom broju kvalitetnih izložbi i promocija, međunarodnoj suradnji i kvalitetnim publikacijama. Međutim, u odnosu na druge srodne institucije, izdvaja ga Godišnjak Pomorskog muzeja, periodična publikacija koja je u proteklih više od šest

Zadatak muzejske periodične publikacije Godišnjaka bio je tada kao i sada da pruži vjerodostojnost viševjekovnom kontinuitetu pomorskih aktivnosti bokeljskih pomorskih trgovaca, ratnika i mecena.

Andro Radulović, Danijela Nikčević, Slavko Dabinović

desetljeća sa svojim izvornim znanstvenim radovima bila značajan promotor nadaleko slavne pomorske prošlosti Boka kotorske. Sve ove edicije svojim sadržajem predstavljaju svojevrstan spomenik pomorske i kulturne baštine ovoga kraja.

Na žalost, moramo konstatirati da je sve manje izvornih radova iz historije pomorstva zato što je sve manje istraživača pomorske prošlosti, rekao bih ostalo ih je vrlo malo. Nekada je bit Godišnjaka bila historija pomorstva, bazirana na arhivskim istraživanjima, kako arhiva u Kotoru, tako i arhiva u Dubrovniku, Zadru, Trstu, Veneciji, gdje su vrsni istraživači i znanstveni radnici, koji nisu više među nama kao: Anton Milošević, Ivo Stjepčević, Pavo Butorac, don Niko Luković, Anton Dabinović, Milivoj Milošević, Risto Kovijanić, Ignjatije Zloković, Slavko Mijušković, Miloš Milošević, Antun Tomić, Jovan Martinović, Petar Palavršić i Anita Mažibradić, provodili dane, mjesece i godine kako

bi došli do važnih pisanih podataka o pomorskoj prošlosti ovoga kraja.

Od pokretanja edicije 1952. pa sve do 1962. godine, kada je pokrenut Zbornik društva za proučavanje pomorstva Jugoslavije, Godišnjak je bio jedina publikacija s tematikom historije pomorstva na prostoru tadašnje Jugoslavije. Do 1969. godine on je bio jedina publikacija u Boki kotorskoj, kada je pokrenut u Herceg Novom tematski časopis Boka.“

Gosp. Radulović naglasio je da je prošlo 70 godina od osnivanja Pomorskog muzeja i 70 godina od prvog broja Godišnjaka Pomorskog muzeja, i da je program tijekom cijele godine bio osmišljen kako bi se na kvalitetan način obilježio ovaj važan jubilej.

Na kraju obraćanja zahvalio je zaposlenima na predanom i iskrenom odnosu prema ustanovi, ali i prema njemu kao rukovoditelju i poželio kolegici Maji Uskoković puno uspjeha u daljnjem radu.

Prisutnima se zatim obratio jedan od urednika, Slavko Dabinović:

„Osnivanje Pomorskog muzeja u Kotoru državni je projekt u sklopu obnove brodarstva nakon Drugog svjetskog rata u pomorskim centrima bivše države Jugoslavije.

U jednom takvom ambijentu punom elana i pozitivne energije za obnovom pomorstva rodila se ideja za formiranjem jedne publikacije tipa zbornika, u kojem bi se objavljivali znanstveni i stručni radovi i iz broja u broj u kontinuitetu pridonosili očuvanju uspomene na dugo razdoblje pomorskih aktivnosti počevši od srednjeg vijeka pa sve do današnjih dana.

Tako je 1952. godine uspooredno s osnivanjem Muzeja pokrenuta publikacija pod nazivom Godišnjak. Pred istraživačima pomorske prošlosti stajao je golemi zadatak da se na znanstvenoj i stručnoj osnovi istraži i prezentira tisućljetna pomorska aktivnost bokeljskih pomoraca, brodovlasnika i ratnika na moru,

koji su proslavili ovaj kraj diljem svijeta. Pokretanje ove znanstvene edicije od samog početka rada Muzeja okupljalo je najeminentnije znanstvene, stručne i kvalificirane istraživače pomorske i kulturne baštine ne samo iz Boke kotorske i Crne Gore, nego iz cijele bivše države Jugoslavije, čija je stručnost bila neupitna i visoko cijenjena u krugovima koji su se bavili istraživanjima pomorskog naslijeđa i kulturne prošlosti. Objavljivani su radovi renomiranih autora i vrsnih poznavalaca historije pomorstva Kotora, Dobrote, Perasta, Prčanja, Risna, Stolina, Hercegnovske rivijere, ostalih manjih mjesta Boke kotorske i Crnogorskog primorja.

Zadatak muzejske periodične publikacije *Godišnjaka* bio je tada kao i sada da pruži vjerodostojnost viševjekovnom kontinuitetu pomorskih aktivnosti bokeljskih pomorskih trgovaca, ratnika i mecena. U sedamdeset godina prisutnosti ove serijske publikacije teme koje su se proučavale

bile su uglavnom iz problematike pomorske historije, ali je bilo i drugih tema koje su ipak na neki način vezane uz naslijeđenu kulturnu i pomorsku baštinu Boke kotorske.“

U nastavku izlaganja predstavio je šest radova: Zrinke Podraški Čizmek „Brodovlje Boke kotorske iz hrvatskih pomorskih regesta 18. stoljeća“; dr. Lovorke Čoralić „Grobnice i nadgrobni natpisi Bokelja u Mlecima u razdoblju od 16. do 19. stoljeća“; Meri Zornije „Predromanički ulomci iz samostana sv. Klare u Kotoru i srodna skulptura“; Zorice Čubrović „Tri fragmenta stranice ciborijuma iz Kotora“; dr. Antuna Sbutege „Prčanj i Bokeljska mornarica“ i Željka Brguljana „O zavjetnoj slici s prikazom potonuća barka *Daar*, sudbini broda i brodolomcu Nikoli Brguljanu“.

Iz obraćanja gđe Danijele Nikčević, više bibliotekarke, urednice:

„Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru nastavit će svoju izdavačku djelatnost tako da na-

kon ovog predstavljenog broja *Godišnjaka* 69/70 uspješno nastavlja tradiciju prethodnih brojeva, ispunjavajući svoj zadatak da pridonese razvoju pomorskih znanja, njegujući pomorsku misao u borbi za aktivniju i svestraniju jadransku orijentaciju građana države Crne Gore. Cilj uredništva i redakcije je da ova publikacija ustraje u tom smjeru kako bi se očuvala vezanost s morem i pomorskom baštinom i dobila toliko potrebna i tražena znanstvena sinteza historije pomorstva Boke kotorske. U tome se postižu zadovoljavajući rezultati još od prvog broja, a svakako krajnji cilj svih redakcija ovog Zbornika do sada, a nadamo se i budućih, jest poticati s velikim elanom proučavanje i prezentiranje pomorske i kulturne baštine, u svrhu doprinosa razvoju pomorskih znanja, njegujući kontinuirano pomorsku misao kako bi na taj način očuvali vezanost primorskog stanovništva s morem koje mu je vjekovima donosilo dobrobit.“

Gđa Nikčević osvrnula se na preostale radove: mr. Milice Kržanac „Srebrni taliri iz Kotora“, Melise Niketić „Od baroka prema baroketu do rokokoa; Dvije pozlaćene konzole iz kolekcije Pomorskog muzeja“; Željka Brguljana „Uz natpise s grobova Bokeljskih pomoraca u Trstu“; Tomislava Bonića „150 godina broskog dnevnika barka *Peti dubrovački*“, mr. Maje Uskoković „Konzervatorsko-restauratorski zahvat na goblenu *Dionizio de Sarno*“.

Gđa Nikčević predstavila je prikaze knjiga, i to: Antuna Sbutege „Zbornik radova Bokeljska mornarica u arhivskim dokumentima“ i Slavka Dabinovića „Bokeljska mornarica – nematerijalna kulturna baština čovječanstva“.

U poglavlju „Osvrti“ Radojka Abramović podsjetila nas je na 70. godišnjicu postojanja i rada Pomorskog muzeja, mr. Mileva Pejaković Vujošević na svoj višegodišnji mandat, na razdoblje od 1999. do 2017. godine, dok se Danijela Nikčević osvrnula na izložbu „Hod kroz vrijeme i događanja“.

U odrednici *In memoriam* prisjetili smo se ljudi koji su ostavili pečat u radu Pomorskog muzeja, a koji su nas napustili u protekloj godini ostavivši trajno sjećanje na njihov doprinos radu Muzeja: Jovana J. Martinovića, dr. Andra Tripkovića i Bogdana Lompara.

U Izvještaju o radu gosp. Radulović je vrlo iscrpno prezentirao rad Pomorskog muzeja u muzejskoj djelatnosti, otkupima, konzervatorskim i restauratorskim aktivnostima muzejskih predmeta, a posebno izdavačku djelatnost. U Izvještaju se govori o participacijama Muzeja u raznim međunarodnim projektima, prisustvovanju na tematskim konferencijama, kao i članstvu Muzeja u međunarodnim organizacijama iz područja muzejskih djelatnosti.

Dolores Fabijan

Klapa „Incanto“

Muzejska savjetnica Jelena Karadžić prezentirala je izvještaj *Donacije Pomorskome muzeju Crne Gore u Kotoru u 2022. godini*, dok je viša bibliotekarka dala Izvještaj o poklonjenim, razmijenjenim

i kupljenim publikacijama u 2021. i 2022. godini.

Program je vodila Dolores Fabijan.

U muzičkom dijelu sudjelovala je klapa *Incanto*.

Potpisan Protokol o obrazovnoj i znanstvenoj suradnji Pomorskog fakulteta Kotor s Pomorskim odjelom Sveučilišta u Dubrovniku

Dekan Pomorskog fakulteta Kotor prof. dr. Špiro Ivošević i pročelnik Pomorskog odjela Sveučilišta u Dubrovniku prof. dr. Srđan Vujičić potpisali su Protokol o obrazovnoj i znanstvenoj suradnji u utorak, 17. siječnja 2023., na Pomorskom fakultetu.

Potpisivanje Protokola predstavlja nastavak intenzivne suradnje između ove dvije institucije, koja je rezultirala brojnim mobilnostima i zajedničkim znanstveno-istraživačkim aktivnostima u sklopu realizacije prethodnoga trogodišnjeg Ugovora o suradnji.

Cilj potpisanog Protokola je promocija i daljnje razvijanje postojećih obrazovnih veza uz programe razmjene studenata, nastavnog i nenastavnog osoblja, zajedničke istraživačke projekte, zajedničko razvijanje studijskih programa, razmjenu znanstvenih i bibliotečnih resursa, zajedničko organiziranje znanstvenih skupova i drugih kulturnih aktivnosti. Spomenute visokoškolske institucije za obrazovanje i obuke pomoraca već imaju razvijenu suradnju u sklopu održavanja međunarodnih konferencija „Kotor International Maritime Conference (KIMC)“

u organizaciji Pomorskog fakulteta Kotor i konferencije „Naše more“, čiji je organizator Sveučilište u Dubrovniku, a u pripremi je i zajednički projekt prekogranične suradnje iz područja inovativnih tehnologija u pomorstvu i pomorskom obrazovanju.

Potpisani Protokol o suradnji predstavlja još jedan uspješan korak ka učvršćivanju i razvijanju znanstvene i obrazovne suradnje i razmjene Pomorskog fakulteta Kotor sa srodnim fakultetima i sveučilištima iz okruženja, u korist unapređenja znanstveno-istraživačke djelatnosti i obrazovnog procesa za buduće pomorce iz naše regije.

IZVOR: UCG

Dosadašnjeg biskupa Kotorske biskupije Papa imenovao biskupom Porečke i Pulske biskupije

Papa Franjo imenovao je biskupom Porečke i Pulske biskupije mons. Ivana Štironju, dosadašnjeg kotorskog biskupa u Crnoj Gori.

Mons. Ivan Štironja rođen je 10. maja 1960. u Pješivcu u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji.

God. 1975. ulazi u Biskupsko sjemenište u Dubrovniku, gdje je 1979. završio gimnaziju. God.

1980. ulazi u Vrhbosansko bogoslovno sjemenište u Sarajevu. Za svećenika Trebinjsko-mrkanske biskupije zaređen je 29. juna 1986.

Službe i dužnosti koje je obnašao:

- 1987.: Župni vikar u župi Dračevo;
- 1992.: Kao misionar djeluje u župi Kaning'ombe u biskupiji Iringi u Tanzaniji;
- 1996.: Na službi u hrvatskoj župi u Oakvilleu, biskupija Hamilton u Kanadi;
- 1998.: Postiže magisterij iz liturgije na „Istituto di liturgia pastorale“ u Padovi;
- 2002.: Župnik u Katedrali u Mostaru i biskupijski ravnatelj za misije;
- 2011.: Biskupski vikar za pastoral;
- 2011. – 2016.: Nacionalni ravnatelj Papinskih misijskih djela u Bosni i Hercegovini;
- 2020.: Župnik i upravitelj Svetišta Presvetog Srca Isusova u Studencima.

Papa Franjo imenovao ga je 22. decembra 2020. godine kotorskim biskupom (Crna Gora). Zaređen je za biskupa 7. aprila 2021.

Izvor: <https://ika.hkm.hr/>

Umijeće plovidbe latinskim i oglavnim jedrima uvršteno u Registar kulturnih dobara

Umijeće plovidbe latinskim i oglavnim jedrima duž hrvatske obale postalo je odlukom Ministarstva kulture i medija zaštićeno kulturno dobro i uvršteno je u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Prijedlog da se umijeće plovidbe latinskim i oglavnim jedrima duž hrvatske obale proglasi zaštićenim nematerijalnim kulturnim dobrom potpisalo je 57 udruga, ustanova, muzeja, kalafata, škerova i brodogradilišta koji njeguju hrvatsku tradicijsku maritimnu baštinu iz svih jadranskih županija.

“Rješenje Ministarstva kulture i medija vrlo je velika stvar za našu maritimnu baštinu, tradicionalne vrijednosti i za očuvanje latinskog jedrenja u Hrvatskoj. Iznimno sam zadovoljan jer smo se prvi put zajednički izborili, svih 57 nositelja, za ovo priznanje”, izjavio je Hini predsjednik Udruge Korčulanka iz Korčule Dinko Foretić.

Dodao je i kako zahvaljuje svima koji su prepoznali o čemu je riječ i pomogli da se ostvari dugogodišnja želja svih zaljubljenika i štovatelja hrvatske maritimne baštine.

Rješenjem Ministarstva kulture i medija svi potpisnici prijave postali su nositelji nematerijalnog kulturnog dobra.

Umijeće plovidbe latinskim i oglavnim jedrima, kako se navodi u Registru kulturnih dobara, podrazumijeva umijeće upravljanja plovilom korištenjem snage vjetra. Osim znanja povezanih s opremanjem broda i upravljanjem jedrom pa time i plovidom (navigacija), te poznavanja karakteristika vjetrova i geografije mora, umijeće jedrenja uključuje niz drugih vještina i znanja: poznavanja materijala pogodnih za

izradu jedra, krojenje jedra, izradu jarbolja i snasti, kormila i ostale opreme.

Uz praktična znanja, umijeće plovidbe latinskim i oglavnim jedrom uključuje poznavanje maritimnog leksika te vjerovanja i društvene prakse kojima se pokušavala osigurati sigurnost na moru.

Najraniju potvrdu latinskog jedra na području Hrvatske nalazimo kod Donjeg Humca na otoku Braču, u Crkvi sv. Luke, na zidnim prikazima koji datiraju s kraja 11. i početka 12. stoljeća.

Opremanje i upravljanje brodicom s jedrima umijeće je koje se prenosi iskustveno unutar zajednice i obitelji, a jedrenje tradicijskim jedrima je popularno duž cijele jadranske obale.

Nositelji su okupljeni najčešće u udruge posvećene očuvanju pomorske baštine, njima se pridružuju i poneki jedriličarski klubovi s posebnim sekcijama ili godišnjim programima posvećenima valorizaciji i prijenosu tradicijskog jedrenja.

Nematerijalna vrijednost kulturnog dobra ogleda se prije svega u procesima izgradnje pomorskog identiteta na hrvatskoj obali: neprekidnom prijenosu vještine plovidbe tradicijskim jedrima, tehnikama gradnje plovila s jedrima, izradi i čuvanju jedara, nazivlju i obredima.

Izvor: Hina

Foto: Božidar Vukičević/Cropix

Predstavljen program 74. Dubrovačkih ljetnih igara

Program ovogodišnjih 74. Dubrovačkih ljetnih igara predstavljen na neformalnom druženju u dubrovačkom Hotelu Palace, tradicionalno uoči Feste svetog Vlahu i Dana grada Dubrovnika.

Tijekom 47 festivalskih dana, od 10. srpnja do 25. kolovoza na dvadesetak ambijentalnih lokacija više od tisuću umjetnika izvest će više od 70 dramskih, glazbenih, baletnih, folklornih i drugih programa.

Među njima su četiri premijerna naslova u dramskom programu.

Prva dva su „Vidi kako Lokrum pere zube“ u koprodukciji s Kazalištem Marina Držića i u režiji Paola Tišljarića prema romanu Ivane Lovrić Jović te komedija Williama Shakespearea „Na tri kralja ili kako hoćete“ u koprodukciji sa Zagrebačkim kazalištem mladih u režiji Poljaka Grzegorza Jarzyne.

Treća premijera bit će monodrama „Maske“ glumca i redatelja Dražena Šivaka, a četvrta „Sjetne žene raguzejske“, autorski projekt intendantice Ruždjak Podolski i Marijane Fumić u izvedbi Festivalškoga dramskog ansambla.

Intendantica Dubrovačkih ljetnih igara Dora Ruždjak Podolski izjavila je kako su Igre neprocjenjivo obilježje Dubrovnika te istaknula važnost osluškivanja publike i praćenja njezina promišljanja, što „dovodi do drukčije doze originalnosti i noviteta“.

„Iza nas su 74 godine koje svjedoče da ništa ne može zatrti kulturu. Kad gledamo događaje iz prošlosti, današnji rat i nemile događaje, covid-19, Igre su apsolutno veće od svih nas“, poručila je Ruždjak Podolski.

Franković: Dubrovačke ljetne igre uvijek će živjeti s gradom i građanima

Dubrovački gradonačelnik Mato Franković istaknuo je kako se proračun 74. Dubrovačkih ljetnih igara vratio na pretpandemijsku 2019. godinu te iznosi 1,6 milijuna eura.

„Dubrovačke ljetne igre uvijek će biti dubrovačke i uvijek će živjeti s gradom i građanima, sve dok građani Igre komentiraju. Kad komentari izostanu, tada nešto moramo mijenjati. S nestrpljenjem očekujem i pozitivne i negativne komentare“, rekao je Franković.

„Učinit ćemo sve da u budućnosti osiguramo nove javne prostore i time pokažemo da može postojati simbioza gospodarstva, grada i umjetnosti“, dodao je.

Okupljenima se obratio i zamjenik dubrovačko-neretvanskog župana Joško Cebalo i pohvalio usmjerenost programa i na najmlađu publiku.

Igre će u svome 74. izdanju biti svečano otvorene 10. srpnja pred crkvom svetog Vlahu u režiji pomoćnika intendantice za dramski program Saše Božića.

Glazbeni program otvorit će 13. srpnja u Kneževom dvoru britanski pijanist mađarskog podrijetla András Schiff, a dva dana kasnije na Revelinu nastupit će pjevačica fado glazbe Mariza.

Na programu su, između ostalih, i Zagrebački solisti, koji slave sedamdeset godina djelovanja, te Maxim Emelyanychev i Aylen Pritchkin, Nicolas Altstaedt, Krešimir Bedek, Eckart Runge, Martina Filjak, Gordan Tudor, Marko Mimica, Dubrovački simfonijski orkestar i brojni drugi.

Igre će 25. kolovoza tradicionalno zatvoriti Simfonijski orkestar HRT-a uz goste soliste.

Izvor: Radio Dux

Dubrovčani proslavili 1051. Festu svetog Vlahu

Svečanim misnim slavljem pred dubrovačkom katedralom Dubrovčani su u petak 3. veljače proslavili 1051. Festu svetog Vlahu, zaštitnika grada, uz tradicionalnu procesiju s moćima svetog Vlahu u pratnji barjaka ulicama povijesne jezgre grada.

Misno slavlje pred katedralom predvodio je vrhbosanski nadbiskup mons. Tomo Vukšić, koji je u propovijedi pozvao na molitvu za prestanak progona kršćana u svijetu i poštivanje čovjekovog dostojanstva, slobodu izbora vjere i njezina javnog ispovijedanja.

Festi su prisustvovali izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora Andro Krstulović Opara, potpredsjednik Vlade i ministar unutarnjih poslova Davor Božinović, izaslanica premijera i ministrica kulture i medija Nina Obuljen Koržinek, potpredsjednica Europske komisije Dubravka Šuica, dubrovačko-neretvanski župan Nikola Dobroslavić, dubrovački gradonačelnik Mato Franković, državni tajnici te velik broj hodočasnika.

Festa je otvorena dan ranije tradicionalnim puštanjem golubica i podizanjem barjaka ispred Crkve svetog Vlahu, a zatvorena je u nedjelju 5. veljače procesijom i misom na Gorici svetog Vlahu te spuštanjem barjaka ispred parčeve crkve i misnim slavljem.

Festa svetog Vlahu uvrštena je 2009. godine na listu svjetske kulturne baštine.

Izvor: Hina
Foto: Hina, HRT

Vukšić je rekao da je sveti Vlaho bio divan u svjedočenju za Krista i u služenju braći i sestrama, trpljenju i vršenju volje Božje sve do smrti. "Sveti Vlaho je bio postojan svjedok Kristov. Nasilno mu je oduzet život samo zato što je bio vjeran volji Božjoj i svojoj savjesti. Stoga, dok mu se utječemo i molimo da, po zagovoru kršćanskih mučenika, prestane svaki progon i da se posvuda poštuje čovjekovo dostojanstvo, osigura sloboda izbora vjere i njezina javnog ispovijedanja, ne smijemo zaboraviti nikoga od ljudi koji, dok ovdje u slobodi slavimo, bilo gdje u svijetu, trpe zbog svojih uvjerenja ili vjere koju ispovijedaju", poručio je Vukšić, podsjetivši na podatak da je u 2022. u svijetu zbog vjere progonojeno 360 miliona kršćana. "Pokušajmo stoga ponizno razmišljati na koji način je primjer svetoga Vlahu u ovo vrijeme poučan glede naše želje: Nasljedovati primjer Božjega svjedoka te postojano ispovijedati kršćansku vjeru i u pogiblima uvijek osjećati njegovu zaštitu", istaknuo je mons. Vukšić.

U svečanim odijelima na misi su sudjelovali ovogodišnji festanjuli, pomorac kapetan Vlaho Milčević i obrtnik Mato Konsuo.

Međunarodni sajam knjiga INTERLIBER

Ovogodišnji **44. Međunarodni sajam knjiga INTERLIBER**, najveći sajam knjiga u Hrvatskoj, održan je od 8. do 13. studenoga u paviljonima Zagrebačkog velesajma. Svoja izdanja predstavilo je publici oko **300 izlagača**, a posjetilo ga je više od **100.000 posjetitelja** iz svih krajeva Hrvatske i okolnih zemalja. Ove godine, uz one iz Hrvatske, predstavili su se i izlagači iz Austrije, Bosne i Hercegovine, Francuske, Irske, Italije, Mađarske, Nizozemske, Njemačke, SAD-a, Slovenije, Srbije, Švedske, Švicarske, Velike Britanije i Sjeverne Irske.

Sajam je otvorila **dr. sc. Nina Obuljen Koržinek, ministrica kulture i medija Republike Hrvatske i izaslanica predsjednika Vlade Republike Hrvatske** Andreja Plenkovića, a uzvanicima se na otvorenju obratio i **gradonačelnik grada Zagreba Tomislav Tomašević**.

Kvalitetan izbor pratećih programa jedno je od prepoznatljivih obilježja Sajma. U sklopu susreta s piscima i izdavačima, tribina, okruglih stolova i radionica predstavljena je suvremena hrvatska autorska i izdavačka scena, kao i pisci i produkcije iz regije i šire. Predstavljeni su najnoviji naslovi renomiranih hrvatskih književnika: Zorana Ferića, Ivice Prtenjače, Jurice Pavičića, Đurđice Čilić, Julijane Matanović i drugih.

Zajednica nakladnika i knjižara pri Hrvatskoj gospodarskoj komori (HGK) organizirala je Premium program u sklopu kojeg su istaknuli dvije teme: „Ukrajina u fokusu“ i „Srbija u fokusu“, s ciljem upoznavanja autora iz Ukrajine i Srbije.

Sajam je održan pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske i gradonačelnika Zagreba Tomislava Tomaševića.

Jasmina Bajo

22. 11. 2022. **Sastanak organizacijskog odbora**

Na sastanku organizacijskog odbora na kojemu su, uz predsjednicu Lazarević, bili prisutni Marina Dulović, Jasmina Bajo, Joško Katelan i Tripo Schubert, raspravljalo se o organiziranju promocije monografije Društva. Dogovoreno je da se promocija održi 16. prosinca u dvorani Muzičke škole „Vida Matjan“.

Također je dogovoreno da se Tripundanski bal održi 4. veljače.

Do 1. ožujka trebamo prijaviti sudjelovanje naših sportaša na V. Hrvatskim svjetskim igrama ili CRO olimpijadi, koje će se održati od 24. do 29. 7. 2023. u Zagrebu. Inače, Hrvatsko građansko

sko društvo Crne Gore je član Hrvatskoga svjetskog kongresa i sudionik je na svim do sada održanim igrama.

30. 11. 2022. **Novi broj Hrvatskoga glasnika**

Nakon više mjeseci izišao je novi broj časopisa Hrvatskoga glasnika. Ne bi trebalo da to postane praksa, ali tiskanje ovisi o financijskim sredstvima. Nadamo se da ćemo ubuduće imati financijsku podršku kao što je to bilo prije korone.

U ovom broju, između ostalog, donosimo intervju s veleposlanikom RH u CG gospodinom Grubišićem, svjedočanstva o životu znamenitih ličnosti s naših pro-

stora, uvijek zanimljiva istraživanja o životu Hrvata u iseljeništvu, izvještaje sa značajnih promocija, jubileje u sportskim kolektivima, o arhitektonskoj atrakciji – puštanju u promet Pelješkog mosta i dr.

16. 12. 2022. **Promovirana monografija Društva**

U koncertnoj dvorani crkve sv. Duha u Kotoru je, u povodu proslave jubileja - 20 godina od osnutka HGD CG, promovirana monografija Društva.

Olujno nevrijeme koje je te večeri bilo nije spriječilo prisutne da zajedno s nama proslave taj događaj. O Društvu i monografiji govorili su Zoran Nikolić, inicijator osnivanja Društva i Tripo Schubert, prvi

predsjednik. Prisutne je pozdravila aktualna predsjednica Rafaela Pina Lazarević.

Na osnovi odluke Upravnog odbora uručene su specijalne zahvalnice zaslužnim pojedincima i institucijama iz Crne Gore, a nagrađenima iz Hrvatske uručit će se naknadno. Program je vodila prof. Marija Dulović, koja je priredila i recenziju monografije. U muzičkom dijelu programa nastupila je ženska klapa „Bisernice Boke“ i VIS „Tri kvarta“.

13. 1. 2023. Dan hrvatskog naroda u Crnoj Gori

Predsjednik Općine Kotor, Vladimir Jokić, priredio je prijem za uzvanike hrvatskih udruga i hrvatske stranke.

Čestitajući Dan hrvatskog naroda u Crnoj Gori 13. siječnja, predsjednik Vladimir Jokić istaknuo je značaj i bogatstvo multietičnosti i multikulturalnosti Kotora i Boke uopće, još jednom naglasivši da hrvatski narod predstavlja konstitutivni narod i zaslužan je za bogato kulturno, povijesno i pomorsko naslijeđe Kotora i šire.

Prijemu su prisustvovali Ljiljana Velić, predsjednica Općinskog odbora Hrvatske građanske inicijative; Rafaela Pina Lazarević, predsjednica Hrvatskoga građanskog društva; Tripo Schubert, prvi predsjednik Hrvatskoga građanskog društva;

Marija Mihaliček, predsjednica Matice hrvatske – ogranak Boka kotorska i Zrinka Velić, predsjednica Hrvatskoga kulturnog društva „Tomislav“. Razgovorima su prisustvovali i potpredsjednici Općine Siniša Kovačević i Nebojša Ševaljević.

Predstavnici hrvatskih udruga zahvalili su na prijemu i istaknuli dobru suradnju koju imaju s lokalnom upravom izrazivši zadovoljstvo planiranim budućim zajedničkim projektima i obostranom željom da ovakvi susreti postanu tradicija.

Dan hrvatskog naroda u Crnoj Gori utemeljen je 2020. godine i obilježava se 13. siječnja, na dan kada su mošti svetog Tripuna, zaštitnika grada, donesene 809. godine u Kotor.

Na zgradi Općine Kotor uz zastavu Crne Gore istaknuta je i zastava Republike Hrvatske.

Prvi Festival etnološkog filma u Risnu

Piše:

Marina Dulović, prof.

U organizaciji NVO „Medaur“ Risan – Društva za njegovanje kulturne baštine Risna održan je Festival etnološkog filma, čime je najstariji grad u Boki dobio svoj prvi festival.

Tijekom triju večeri projekcija u Risnu i četrvtom večeri u susjednome Morinju, ni kiša nije mogla omesti organizatore ni ljubitelje dokumentarnog filma da svojom prisutnošću uveličaju manifestaciju. U suradnji s Osnovnom školom „Veljko Drobnyaković“ prve dvije večeri održane su u holu škole jer se zbog kiše nije mogla održati vanjska projekcija, dok su sljedeće dvije večeri održane ispred Palače Ivečić i morinjske Osnovne škole.

Prve večeri na programu su bila tri filma, i to: *Mir svima* Elizabete Koneske (Makedonija), *Lu-lu-lu* Predraga Todorovića (Srbija) i *Da zakitim mramor cvijećem* Sare Stijović (Crna Gora). U ime organizatora publici se obratila Jelena Čećur koja je rekla: „Ovogodišnje izdanje Festivala ima revijalni karakter i pripremljeno je na osnovi selekcije filmova režisera Vladimira Perovića, bez čijeg angažmana ovaj Festival ne bi ni postojao te mu u ime organizatora zahvaljujem na predanom radu i zalaganju koji je rezultirao bogatim programom od deset selektiranih filmova iz osam zemalja, a to su: Crna Gora, Srbija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Australija, Iran i Nepal.“ Ona je istaknula zadovoljstvo što je manifestacija, iako tek u svom začetku, uspjela okupiti stručnjake, filmske stvaratelje, antropologe, folkloriste i etnografe. „Nadamo se i želimo da u interakciji s publikom damo svoj doprinos unapređenju stvaralaštva i njegovanju kulturnog naslijeđa. Vjerujemo da će ovaj događaj biti poticaj domaćim autorima da se bave etnološkim i antropološkim

Najstariji grad u Boki dobio svoj prvi festival.

International Festival of Ethnological Films
1 Festival etnološkog filma
RISAN 2022

1. - 3. septembar 2022.

filmom. Ulagat ćemo posebne napore kako bismo unaprijedili organizaciju Festivala uz prateće programe, održavanje radionica, predavanja, seminara, ali i pokretanjem inicijative kako za različita etnološko/antropološka i dokumentarna istraživanja, tako za filmsko stvaralaštvo i stručno izdavaštvo, što će svakako pridonijeti samoj manifestaciji“, istaknula je Čecur.

Selektor i režiser Vladimir Perović zahvalio je publici na potpori biranim riječima: „Tu potporu iskazujete na svakom koraku, a dvije probne projekcije koje smo proteklih mjeseci organizirali - Običaji svijeta i Muzika svijeta - to su i pokazale. Risan kao najstariji grad u Boki zaslužuje da nastavi svoju dugovjekovnu razmjenu sa svijetom, a jedan od vidova razmjene s 'bijelim svijetom' je i ovaj Festival – svijet nama, mi svijetu. Siguran sam da ćemo nakon svakog odgledanog filma biti bogatiji jer smo prema svijetu otvoreniji, a da ćemo naše goste upoznati s kulturama i tradicijama naših krajeva koji će opet te doživljaje, saznanja i dojmove ponijeti u svijet sa stavom da maleni i za neke daleki Risan jest dio svjetske kulture“, zaključio je Perović i pozvao prisutne da nakon projekcije prodiskutiraju i iskažu svoje emocije.

Redateljica Elizabeta Koneška obratila se publici nakon predstavljanja svog filma „Mir svima“, koji je ujedno i otvorio Festival, ovim riječima: „O ljepoti Risna i njegovom krajoliku najviše sam saznala i naučila iz Perovićevih filmova, a da je tako uvjerila sam se tijekom dana plivajući u risanskom zaljevu i upijajući svu ljepotu ovog krajolika te sam glasno izgovorila 'ovo je Božja ljepota'.“

Na drugoj večeri prikazana su četiri filma, i to: *Susret Reze Majlesija* (Iran), *Zavjet Mladena Ivanovića* (Crna Gora), *Posljed-*

nje rabadžije Novaka Knežića (BiH) i *Mi smo glasnici* Davida Fedela (Australija).

Treće večer održano je pred Palačom Ivelić i okupilo je najveći broj gledatelja, a prikazani su filmovi: *Cipovka* Jelene Vukmanović (Srbija), *Sakreštan* Luke Klapana (Hrvatska) i *Raščarani bioskop* Eve Pivač (Slovenija) i Matjaža Pintera (Nepal).

Istog dana u dvorištu kuće Bjeladinovića, u risanskoj Gabeli, održano je predavanje/radionica na temu risanske svadbe. Uvodnu riječ dala je Marina Dulović, jedna od pokretačica manifestacije, koja je istaknula: „Darivanje je također jedan od simbola kulture i vlastitog identiteta. Darovi koje uzmemo svojim rođenjem, postojanjem, naslijeđem i upijanjem vrijednosti iz naših malih zajednica nosimo sa sobom za cijeli život. Darovani smo vlastitom kulturom, a o nama ovisi koliko ćemo znati te darove očuvati i prenijeti novim generacija, a naš današnji susret jedan je od poklona u svijet bogaćenja kulturom i tradicijom.“ Etnologinja iz Kotora Mileva Pejaković Vujošević govorila je na temu običaja i istaknula da je risanska svadba slična organizaciji svadbi u drugim bokeljskim mjestima, ali da ima svoje specifičnosti. Govorila je o činu prosidbe, same svadbe, vjenčanju i kompletnoj organizaciji. U

publici su bile i Rišnjanke Saveta Vidović i Neđeljka Kovačić, koje pamte svoje svadbe i vjenčanja upravo prema tim starim običajima. Vrijedne ruke domaćica iz udruženja „Žene Risna“ pripremile su primorske delicije. Tradicionalni svadbeni poklon u vidu velike košare, tzv. Konjestar, pripremila je s pažnjom i umijećem Radojka Čučković, koja je objasnila sudionicima kompletan sadržaj poklona, a Sofija Akrap ustupila je svoje porodične predmete koji su se koristili prilikom vjenčanja i prenosili s generacije na generaciju.

Posljednje večer bilo je rezervirano za gostovanje u susjednome Morinju gdje je na zadovoljstvo lokalnog stanovništva prikazan film Vladimira Perovića - Hodočašće, koji je sniman u donjokrivošijskom selu Ublima, kao i tri filma iz selekcije festivala koji su prikazani i u Risnu: *Zavjet*, *Lu-lu-lu* i *Posljednje rabadžije*.

Festival je privukao veliki broj gledalaca tijekom četiriju večeri projekcija, a publika je uz veliko zanimanje za praćenje Festivala iskazala spremnost da bude aktivni sudionik i u razgovorima.

Projekt prvog Festivala etnološkog filma financiran je sredstvima Općine Kotor za program kulturnih manifestacija u 2022. godini.

NOGOMETNA REPREZENTACIJA HRVATSKE OSVOJILA
BRONČANU MEDALJU NA MUNDIJALU U KATARU

VATRENI DOKAZALI KLASU

Pripremio:
Joško Katelan

Ono što je bio Brazil, to je sada Hrvatska - stihovi su jedne od najpoznatijih navijačkih pjesama koji su se poput proročanstva ostvarili i izazvali buru emocija. Hrvatska nogometna reprezentacija pobijedila je moćni Brazil i drugi put uzastopno plasirala se u polufinale Svjetskog prvenstva.

Po čemu su to Vatreni toliko posebni?

Usporedbe radi, Njemačka ima gotovo dvostruko više registriranih nogometaša nego

Nitko nije polagao previše nade u njihov uspjeh. Međutim, dečki su znali da se trud isplati i da red, rad i disciplina uvijek rade u službi ostvarenja snova

što Hrvatska ima stanovnika, a ipak je ta velesila predvođena najvećim nogometnim imenima ispala s turnira.

A Hrvatska? Ona stoji čvrsto, skromno i ponizno, dok joj leđa čuvaju vjerni navijači, koji s Vatrenima proživljavaju svaki trenutak na terenu.

Ovaj nogometni uspjeh je zaista nevjerojatan, a zajedništvo, toplina i ljubav koja se osjeća svuda oko njih slika su neke utopističke nacije kakve nema svijet. Stručnjaci, analitičari i veliki svjetski mediji – svi oni upotrebljavaju iste epitete kad opisuju hrvatsku nogometnu reprezentaciju. **Hrvatska igra srcem**, a srcem se najviše može postići.

Za početak, kvalitetni, izvan-serijski nogometaši neophodni su da bi se ostvario veliki uspjeh.

Kažu da se u nogometu „slučajno“ može, eventualno, dati gol, ili dobiti jedna utakmica, ali na duže staze - klasa je neophodna da bi se došlo do vrha i ostalo u njemu.

Vjeruj u sebe, njihov je moto.

Nitko nije polagao previše nade u njihov uspjeh. Međutim, dečki su znali da

se trud isplati i da red, rad i disciplina uvijek rade u službi ostvarenja snova. Trening po trening, utakmicu po utakmicu i ponovno su među četiri najbolje reprezentacije na svijetu.

Prije četiri godine „Mala zemlja, veliki snovi“ bio je jedan od medijskih naslova. Tada su Vatreni igrali u velikom finalu Svjetskog prvenstva u Rusiji. Bez obzira na to što su se kući vratili srebrnog osmijeha, povijest sporta piše da je Hrvatska najmanja država finalist od Urugvaja 1950. godine.

Jedan je novinar tada upitao izbornika **Zlatka Dalića** što bi poručio malenim državama

se u nokaut meču vrati iz minusa i pobijedi, a Vatreni su to uspjeli pet puta na dva posljednja mundijala.

To nije lako izdržati, ali se Vatreni slože u glavama svaki put u pravome trenutku. Nema odustajanja ni kad se čini da ne postoji svjetlo na kraju tunela. Kad je najteže, oni su najsloženiji i daju sve od sebe. Na takav timski karakter svatko bi se od nas trebao ugledati.

koje misle da je velik uspjeh rezerviran samo za one velike. Zlatko je tada rekao: *Radite marljivo, upoznajte svoje snove i ambicije. Vi kontrolirate njih, a ne oni vas.*

Naši Vatreni pokazali su hrvatski mentalitet kojemu se divi cijeli svijet. Zadnja dva svjetska prvenstva obilježio je pravi psihološki triler - 90 minuta prave borbe na travnjaku, pa još 30 minuta neizvjesnosti, a nakon toga – jedanaesteri. Nikad u povijesti svjetskih prvenstava jedna reprezentacija nije uspjela da

Svaki Vatrene ima svoje kvalitete. Iako kapetan **Luka Modrić** vuče žice, nitko od njega ne očekuje da preuzme cijeli teret ove napete igre. Svaki pojedinac dao je svoj maksimum, ostavio srce na terenu.

Hrvatska nogometna reprezentacija je, dakle, osvojila brončanu medalju na Svjetskom prvenstvu u Kataru 2022. godine. U utakmici za 3. mjesto odabranici izbornika Zlatka Dalića sjajnom su igrom slomili Maroko i stigli do velike pobjede. Hrvatska je diktirala ritam, dok su Marokanci tek u nepovezanim napadima pokušali doći do izjednačenja.

Dalić ističe da je uspjeh ostvaren u Kataru veći nego onaj u Rusiji. „Ovo je velika stvar za Hrvatsku, ali i za čitavu regiju, da je jedna reprezentacija napravila tako veliki rezultat. Ovo je svima primjer da i mali mogu biti veliki, da mogu doći do trofeja i da mogu doći do medalja. Ako uspoređujemo s Rusijom, mi smo imali jednu reprezentaciju koja je deset godina bila zajedno i igrala zajedno, ali nije napravila veliki rezultat na velikim natjecanjima. Sve je to eksplodiralo 2018. godine. Ove godine smo došli s 18 novih igrača, ali glavnu ulogu su odigrali igrači koji su bili i u Rusiji, i zato je naš uspjeh još veći. Ovo je reprezentacija koju sam ja sa svojim timom složio, s kojima sam radio i koje sam pripremao, a ona iz Rusije je bila već oformljena. Zato mi je ovaj uspjeh još draži.

Ovo je bronca zlatnog sjaja. Bila je to teška utakmica, ovo je medalja za cijeli hrvatski narod, ali i za sve koji navijaju za nas. Na dva svjetska prvenstva zaredom osvojili smo dvije medalje. Pobjedu bih po-

klonio Ćiri Blaževiću, čovjeku koji je sve ovo započeo... Šefe, ovo je za Vas. Mogu ja osvojiti pet medalja, ali Vi ćete uvijek ostati trener svih trenera“, emotivno je rekao Dalić. Podsjetimo, Ćiro Blažević se već neko vrijeme bori s teškom bolešću, a nakon trijumfa Hrvatske nad Brazilom u četvrtfinalu rekao je kako mu je ta utakmica produžila život.

I tako, uz kvalitetu, ambijent, „kemiju“, podršku s tribina, dolazi se do vjerojatno

ključnog elementa koji je Hrvatsku odvojio od svih reprezentacija iz regije, od bivše države, ali i ne samo njih - čak i od mnogo jačih selekcija. Zahvaljujući, dakle, kvaliteti i zajedništvu, borbi i vjeri, Vatrene su se uspjeli plasirati na gotovo svako veliko natjecanje. Od 14 velikih natjecanja propustili su samo dva. U posljednjih 20 godina nije ih bilo samo na Mundijalu u Južnoj Africi 2010. godine.

stava, Hrvatskoj daju status nogometnih velesila u rangu Španjolske, Engleske, Italije i Belgije. Naime, više puta od samostalnosti Hrvatske reprezentacija se plasirala među osam najboljih na svijetu, nego ove velike nacije. Činjenica da se reprezentacija stvara zajedno s državom, da je pobjeđivala velike suparnike dok je trajao rat u zemlji, govori i o stvaranju jakog kulta. Generacije igrača nisu prekidale tu nit koja ih je povezivala od početka devedesetih do danas. Taj kult je možda i ključ uspjeha, vjera u sebe, motiv igranja za domovinu, jaka povezanost igrača, želja da se napravi uspjeh.

<https://zadovoljna.dnevnik.hr/clanak/mala-zemlja-veliki-snovi-pet-vrijednosti-kojebi-svatko-od-nas-mogao-nauciti-od-hrvatske-nogometne-reprezentacije---756243.html>

<https://regionalni.com/vatreni-se-kuci-vracaju-s-broncom-sjajnom-igrom-slo-mili-maroko-u-borbi-za-trece-mjesto/>

<https://srpskainfo.com/imao-je-svoj-stav-selektor-hrvatske-se-osvrnuo-na-uspjehu-kataru-pa-spomenuo-i-mihu/>

<https://www.portalanalitika.me/clanak/dalic-ciro-ovo-je-za-vas-mogu-ja-osvojiti-pet-medalja-ali-vi-ste-trener-nad-trenerima>

<https://www.vijesti.me/sport/fudbal/634536/vijesti-u-kataru-hrvatska-prica-ka-ko-je-nastala-velika-reprezentacija>

U slučaju Hrvatske jednostavno se „dogodio nogomet“, a kad se takvo nešto dogodi prvi put, onda je puno, puno lakše da se dogodi i sljedeći put, jer imaš puno više samopouzdanja, više vjeruješ u sebe i sve ti se to vrti u nekom krugu.

Uz kontinuitet sudjelovanja, Hrvatska ima i konstantnu liniju uspjeha na velikim natjecanjima, SP-u pogotovo. A to, prema pravilu, donosi mnogo više - stabilnost na duže raz-

doblje, kemiju u svlačionici, integritet i prepoznatljivost tima, napokon i promociju nogometa, za širu bazu, odakle stižu generacije budućnosti... Ne zaboravimo ni brend hrvatske lige, sudjelovanje i transfere zagrebačkog Dinama, veći broj kompetitivnih timova, nukleusa razvoja državnog tima, a posebno je tu kult reprezentacije.

Kontinuitet igranja na velikoj sceni, dvije medalje u dva desetljeća sa svjetskih prven-

BRONČANI VATRENI:

GOLMANI: Dominik Livaković (Dinamo Zagreb), Ivo Grbić (Atletiko Madrid), Ivica Ivušić (Osijek);

OBRANA: Domagoj Vida (AEK Atena), Dejan Lovren (Zenit), Borna Barišić (Rangers), Josip Juranović (Celtic), Joško Gvardiol (RB Leipzig), Borna Sosa (Stuttgart), Josip Stanišić (Bayern), Martin Erlić (Sassuolo), Josip Šutalo (Dinamo Zagreb);

VEZNI RED: Luka Modrić (Real Madrid), Mateo Kovačić (Chelsea), Marcelo Brozović (Inter), Mario Pašalić (Atalanta), Nikola Vlašić (Torino), Lovro Majer (Rennes), Kristijan Jakić (Eintracht Frankfurt), Luka Sučić (Red Bull Salzburg);

NAPAD: Ivan Perišić (Tottenham), Andrej Kramarić (Hoffenheim), Bruno Petković (Dinamo Zagreb), Mislav Oršić (Dinamo Zagreb), Ante Budimir (Majorca), Marko Livaja (Hajduk Split).

14. LISTOPADA 2022. GODINE NA SVEČANOSTI U FORT
LAUDERDALEU NA FLORIDI SLUŽBENI ULAZAK MIRKA VIČEVIĆA
U KUĆU SLAVNIH

Mirko Vičević u Kući slavnih

Vaterpolo i plivački savez Crne Gore i Općina Kotor dodijelili su u prosincu 2022. posebno priznanje Mirku Vičeviću u povodu prijema u Kuću slavnih vodenih sportova.

Razgovor vodio:
Miroslav Marušić

Legendarni vaterpolist Mirko Vičević službeno je postao član Kuće slavnih vodenih sportova. Priznanje mu je uručeno 14. listopada 2022. godine na svečanosti u Fort Lauderdaleu na Floridi.

Podsjetimo, Mirko Vičević bio je predsjednik Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore od 2011. do 2015. godine. U razgovoru za Hrvatski glasnik ispričao nam je kako je nominiran, kako je protekla ceremonija, kako su mu u International Swimming Hall of Fame pokazali fotografije snimljene tijekom njegove bogate

sportske karijere za koje nije ni znao da postoje, osvrnuo se na svoju bogatu sportsku karijeru...

Međunarodna Kuća slavnih vodenih sportova (*International Swimming Hall of Fame*, kratica ISHOF) je muzejska kuća na obali Atlantskog oceana u Fort Lauderdaleu u saveznoj državi Floridi u SAD-u. To je Dvorana slavnih posvećena promoviranju vodenih sportova i davanju vječnog spomena dosezima i doprinosima pojedinaca koji su se istaknuli u pet grana vodenih sportova, a

to su: plivanje, vaterpolo, skokovi u vodu, sinkronizirano plivanje i plivanje u otvorenim vodama, čija je poddisciplina i daljinsko plivanje. Kuća slavnih otvorena je 1965. godine.

Vičević je bio olimpijski šampion s Jugoslavijom u Seulu 1988., ima dvije titule prvaka svijeta 1986. i 1991., kao i prvaka Europe 1991. Bio je prvak Jugoslavije s Primorcem i splitskim Jadranom, a sa Savonom i Brešom najbolji je u Italiji. S Brešom je tri puta osvajao Len CUP, a to natjecanje osvojio je kao trener

Vaterpolo akademije Cattaro. Kao trener bio je i prvak Europe s juniorskom crnogorskom selekcijom na Malti 2013. godine. Mirko Vičević bio je prvi kapetan vaterpolske reprezentacije Crne Gore koja je obnovila nezavisnost 2006. godine.

Kada i kako ste obaviješteni da ćete postati član Kuće slavnih?

Mirko Vičević: Velika je čast za jednog sportaša kada ga odabere Svjetska komisija i uvrsti u kategoriju jednog od najboljih predstavnika sporta kojim se bavi, u kojem se realizirao. Vijest mi je došla krajem desetog mjeseca 2019. godine, ali zbog pandemije koronavirusa odgođena je ceremonija koja je trebala biti u ožujku 2020. godine. Napokon, nakon gotovo dvije godine, 14. listopada 2022. u Fort Lauderdaleu na Floridi, to se i dogodilo.

To je nagrada koja bi se u nekoj glumačkoj karijeri mogla mjeriti s Oscarom, a u znanstvenoj domeni s Nobelovom nagradom. Ovo je priznanje ne samo za ostvareni rezultat u sportskom smislu, već za ukupnu aktivnost nakon prestanka karijere.

Komisija je uzela u obzir odakle dolazim i u kakvim okolnostima radim, koliko je to imalo utjecaja i na društvo, koliko mladih i novih polaznika sam uspio svojim primjerom privoljeti da se bave sportom, pokrenuti neke akcije koje su od općeg interesa, a vezane su uz vodene sportove. Komisija je imala golemi broj informacija i podataka, za neke ne znam ni sam kako su uspjeli doći do njih.

Kada ste se prvi put susreli s informacijom da ćete biti nominirani?

Mirko Vičević: Bilo je to 2019. godine. Bio sam kod kuće kada me je obavijestila tajnica tog udruženja, koje je pod FINA pokroviteljstvom, da

Bukić i Vičević

Perica Bukić, Mirko Vičević, Ratko Rudić

sam ušao u Kuću slavnih. Nominacija je prvi put proglašena 2011. godine, a 2014. godine bio sam u najužem izboru, ali tada nisam izabran. Možda zvuči skromno, ali nakon toga više se nisam ni nadao, zaboravio sam na tu nominaciju. Međutim, kada ste jednom nominirani, ostajete u njihovoj bazi podataka dok vas ne odaberu ili vas možda nikada ne odaberu. Dugo je razdo-

blje čekanja, pojedini sportaši čekaju i desetak godina i još nisu ušli, a pitanje je i hoće li.

Kada sam odabran 2019. godine, konkurencija je bila iznimno jaka - dva brata Porcio iz Italije, Ozren Bonačić iz Hrvatske, pa jedan slavni španjolski igrač koji je podrijetlom Kubanac, jedan Mađar, a da ne spominjem konkurenciju iz svijeta plivanja, olimpijske i svjetske pobjednike koji čeka-

ju od 2000. godine na ulazak u Kuću slavnih vodenih sportova. Nominacija je jedno, a odabir je drugo i predstavlja zbroj najvećeg broja glasova Komisije koja ima 200 članova.

Možete li nam nešto više reći o samoj ceremoniji dodjele nagrade?

Ceremonija je bila u potpunosti američka, holivudska, s neviđenim zvučnim efektima, videozapisima. Napravljen je

Danijela i Mirko Vičević

jedan film o mom životu, kako sportskom tako i o aktivnostima kojima sam se bavio i nakon sportske karijere, kao i o onome što sada radim. Posebno me obradovalo što je Komisija došla do nekih fotografija iz mog života, videomaterijala za koji ja ne znam odakle im i nisam ih nikada vidio, a jedan sam od sportaša koji ima dosta dobro dokumentiranu cijelu sportsku karijeru. To me posebno učinilo zadovoljnim.

Video je započeo prikazima Kotora iz drona, snimcima dijela grada gdje živim, kotorskog bazena, zatim je u crno-bijelim fotografijama ispričan

historijat moje kuće, prezimena, prvih početaka, treninga. Fotografije su pratile prigodan tekst o meni uz igračku karijeru, današnju Vaterpolo akademiju Cattaro. Nakon toga sam najavljen, izašao sam na binu i kako ceremonija ulaska u Kuću slavnih nalaže, priznanje i lentu uručuje vam netko tko je već uvršten u Kuću slavnih, a to je bio Perica Bukić, predsjednik Hrvatskoga vaterpolskog saveza.

Ovom prigodom iskreno zahvaljujem Perici Bukiću i Ratku Rudiću, mome bivšem treneru s kojim sam ostvario najveće sportske rezultate, a

koji su sa mnom letjeli 16 sati iz Zagreba do Floride kako bi bili prisutni na ovome događaju. Jedan mi je uručio nagradu, a drugi čestitao i na taj način smo i službeno ovjekovječili moj ulazak u Kuću slavnih.

Konkurencija je bila iznimno jaka, što je bilo odlučujuće da Vi budete odabrani?

Gotovo svi nominirani su olimpijski pobjednici, svjetski prvaci, to su neki preduvjeti da budete nominirani. Moj adut ili najjača karta je bilo to što sam na svim velikim natjecanjima osvojio zlatnu medalju: na Europskom prvenstvu,

Svjetskom prvenstvu, u Kupu, Svjetskoj ligi i Olimpijskim igrama.

Bio sam reprezentativac Jugoslavije od 1986. godine do 1991. kada se država raspala i s 23 godine prestao sam igrati za reprezentaciju. Više nisam bio u mogućnosti nastupati za reprezentaciju zbog ratnih događaja, mijenjanja

državnih zajednica, pretvorbi. S 39 godina ponovno sam bio u reprezentaciji Crne Gore, kao njezin prvi kapetan nakon obnove nezavisnosti, ali tada već na samome kraju sportske karijere. Komisija je to posebno uzela u obzir, vrednovala je ono što sam radio u razdoblju kada nisam mogao igrati. Posebni poeni bili su dani za

to što sam s članovima moje obitelji i prijateljima osnovao još jedan vaterpolski klub, Vaterpolo akademiju Cattaro u Kotoru. Ona postoji već 15 godina i pohađalo ju je više od 500 djece, mladih Kotorana, što je prepoznato kao značajan doprinos u omasovljenju vaterpola i prenošenju znanja i iskustva koje imam.

SPORTSKI CURRICULUM VITAE MIRKA VIČEVIĆA

Mirko Vičević rođen je 30. 6. 1968. u vaterpolskoj kući u Kotoru. Njegov djed Ferdinand igrao je vaterpolo za VK „Primorac“ 30-ih godina, njegov otac Pavle bio je vaterpolist od 60-ih do 70-ih godina, a kasnije trener do 80-ih godina. Njegov dondo Slobodan bio je igrač VK „Primorac“ i trener u razdoblju od 1960. pa do 2007. godine.

U ovakvom kućnom okruženju nije bilo teško odabrati sportsku aktivnost.

Zajedno s mlađim bratom Željkom u vaterpolu je gotovo od rođenja.

Početkom školovanja 1974. godine počeo je i sa svakodnevnim treninzima. Igrao je za sve mlađe selekcije VK „Primorac“, a s 14 godina postao je i prvotimac. Treneri su mu bili prvo otac Pavle, a kasnije i dondo Slobodan.

Bio je član ekipe „Primorca“ koja je 1986. godine osvojila duplu krunu -prvenstvo i Kup države, te dobiva poziv za pripreme A-reprezentacije za Svjetsko prvenstvo u Madridu. Izboriti mjesto u nacionalnom timu države bio je njegov san, ali i golemi izazov.

Mirko je završio Gimnaziju i kao odličan učenik dobio ponudu da nastavi školovanje u USA, ali je prevladao izazov da zaigra na Svjetskom prvenstvu. Na žalost, od 18 igrača nije ušao u uži izbor od 13.

Selektor Ratko Rudić ponudio mu je da s juniorskom reprezentacijom nastupi na Europskom prvenstvu, što je i prihvatio.

Par dana pred odlazak reprezentacije na SP stiže loša vijest za gotovo sve u jugoslavenskom sportu. Najbolji igrač reprezentacije bivše države Milivoj Bebić, a po mnogima i svijeta, teško je ozlijeedio ruku na turniru pred odlazak i neće nastupiti na SP-u.

Kapica s br. 7 dodijeljena je upravo Mirku. Reprezentacija osvaja SP, a Mirko kapicu s tim brojem nosi do 1997. godine.

Nakon zlata u Madridu, sve je postalo drukčije i vaterpolo postaje njegovo profesionalno opredjeljenje do današnjih dana. S reprezentacijom osvaja europsko srebro 1987. i 1989. godine, zlato na Olimpijadi 1988. godine, zlato na Svjetskom prvenstvu u Perthu u Australiji 1991. godine i zlato na EP u Ateni.

Iz „Primorca“ prelazi u „Jadran“ i igra za ekipu iz Splita te s njima osvaja prvenstvo države.

Nakon tih uspjeha odlučio je okušati se u najjačoj ligi na svijetu, u Italiji, gdje je igrao za SAVONU, PRO RECCO i BRESCIJU, a igrao je i u Španjolskoj za BARCELONU.

Završio je igračku vaterpolsku karijeru u 39. godini i vratio se u Kotor.

Nakon osamostaljenja Crne Gore bio je prvi kapetan nacionalnog tima.

Međutim, nije napusti vaterpolo. Odlučio je osnovati prvu vaterpolsku akademiju.

S VATERPOLO AKADEMIJOM CATTARO, koja je osnovana 2008. godine, kao trener osvaja 2010. godine LEN kup, što nije uspjela ostvariti niti jedna vaterpolska ekipa u Crnoj Gori.

U 2013. godini kao selektor za mlađe vaterpoliste Crne Gore osvojio je zlato na Europskom prvenstvu U17 na Malti.

Mirkov sin Pavo krenuo je očevim stopama i prvotimac je u VA „Cattaro“.

Navedeni rezultati kandidirali su Mirka za **stanovnika Kuće slavnih**, što nije do sada doživio nijedan sportaš Crne Gore.

*JEDRILIČARSKI KLUB „LAHOR“ IZ KOTORA PROSLAVIO
JE 75. OBLJETNICU POSTOJANJA*

LAHOROVIH 75

© Elena Shu

Pripremio:
Joško Katelan

Hrvatski glasnik redovito prati sve sportske klubove u Boki i piše o njihovim uspjesima i obljetnicama. U ovom broju govorimo o kotorskom jedriličarskom klubu koji je tijekom 2022. godine proslavio 75 godina svog postojanja. Jubilarna godina protekla je u radu, treninzima i natjecanjima.

Godine 2002. organiziran je prvi „Fašinada kup“ – atraktivna međunarodna regata za krstaše koja svake godine okupi veliki broj gostiju, a 2005. pokrenute su „Regata bokeških mornara“ i „Spinel kup“, koje se i dalje jedre

U povodu ove obljetnice razgovarali smo s tajnikom Kluba, Petrom Đurovićem, koji je za naš Glasnik govorio o povijesti Kluba, aktualnom trenutku i planovima za budućnost.

Jedrenje, sport ili život?

Za nas u Lahoru jedrenje nikad nije bilo samo sport, kao što ni naša Dobrota nije samo mjesto. Za nas i za mnoge naše koji više nisu tu, kao i za one koji će tek doći, jedrenje jest i bit će način života, jedno od njegovih najljepših i najvedrijih lica, slano i šibano vjetrom, mokro i nasmijano. Dar koji dajemo sebi i dijelimo s drugima kao vještinu, kao znanje, kao tradiciju koja je oblikovala i uzdigla ovaj kraj, koja je iznjedrila i održala Lahor u dugoj „burdižadi“. Malo „orca“, malo „pođa“, kako koji vjetar udari, ali lagani Lahor tuče, evo već tri kvarta vijeka.

Recite nešto o samim počecima Lahora. Tko su njegovi osnivači? Kakva je bila početna oprema u smislu jedrilica?

Pomorsko brodarsko društvo Lahor Kotor osnovala je njegova općina 1947. godine, samo dvije godine nakon okončanja Drugog svjetskog rata. Naše prve prostorije su bile u vili Dalmacija na početku Dobrote, a škver je bio na ušću Škurde gdje je danas otvoreni bazen i gradsko kupalište. Prvi predsjednik kluba bio je kapetan Anton Radimiri – Tonko, a jedna od prve dvije jedrilice bila je pasara s bokaportom i bermudskim jedrom koja se zvala „Lahor“, pa iako je danas odavno „fondo“, njezino ime još trese dakronskim jedrima optimista što plove istim kanalom. U Klubu su tada postojale dvije sekcije – brodo-modelarska i jedriličarska, jer u ono vrijeme nije bilo malih jedrilica

poput nekadašnjih „kadeta“ ili danas „optimista“, nego su svoja prva znanja o jedrenju – poznavanje elemenata broda i jedrilja, osnove hidrodinamike broda i aerodinamike jedara – budući jedriličari stjecali na modelima.

Početkom 50-ih godina prošlog stoljeća nabavljena je prva „L-5“, čuveni „Pirat“, a za njom i olimpijska „jola“. Sportsko jedrenje uzima veliki zalet, organiziraju se južnojadranske, jadranske, pa i transjadranske regate koje je u svakom pogledu zdušno pomagala Jugoslovenska ratna mornarica. Bolnu sjenu na ovaj zamah bacila je smrt našeg člana, učenika završnog razreda nautike, Milana Tujkovića, koji je nestao u olujnoj noći na Jadranskoj regati 1950. godine. Pedeset i pet godina nakon ove nesreće klub utemeljuje regatu njemu u spomen, koja je ove godine jedrena 18. put. Zbog izgradnje otvorenog bazena i gradskog kupališta sredinom 1950-ih prvi put selimo se i dolazimo „na Sveti Matija“, u prilično oronulu i neodgovarajuću zgradu bivšeg samostana, poznatiju pod imenom „Stefina kuća“, dok se škver premješta na Veliko

mulo Sv. Matije. Klub dobiva i prvu „Stelu“. Uskoro i Veliko mulo postaje preusko, pa se selimo na Malu pontu koja će biti kultno mjesto za generacije dobrotskih jedriličara sve do potresa 1979. godine.

Koji su najvažniji rezultati koje je Klub do danas postigao?

Ono što je napravilo revoluciju u crnogorskom sportskom jedrenju bilo je uvođenje nove klase „Cadet“ – malene jedrilice s bermuda jedriljem i spinakerom koja je, zahvaljujući velikim naporima tadašnjeg tajnika kluba Eugena – Đenka Miloševića, svoju promociju doživjela na regati u Bašiću 1961. godine, kada je s oduševljenjem prihvaćena. Od Saveza smo dobili tri takve jedrilice, a prva posada bio je tandem Božidar – Boško Petričević i Slobodan Počanić – Počo. Imali su petnaestak godina i već su bili doživotni zaljubljenici u more i jedrenje i klub.

Sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća uvode se nove klase jedrilica, ali i memorijalne regate od kojih neke traju i danas, poput prvoga klupskog memorijala kap. Marka

i kap. Joza Ivanovića koji će sljedećeg ljeta proslaviti punih pola vijeka. Klasa „Optimist“ uvedena je 1973. godine, a promjene koje su se tih godina događale u svjetskom olimpijskom jedrenju postavile su nove izazove i pred naš klub.

Pojavljaju se klase „470“ i „Laser“, kao i pripremna klasa „420“. To je nova generacija jedrilica koje se prave isključivo od staklo-plastike, jarboli od dur-aluminija, a jedra od dakrona. Drvo, vodootporni šper i inlet idu u historiju. Klub zapravo nema dovoljno sredstava da prati ovu transformaciju i, osim u klasi „Optimist“, stagnira. Jedan će neverin u kolovozu 1977. na regati u Baošićima potopiti većinu „Lahorove“ drvene flote, da bi katastrofalni potres 1979. dovršio ostatak i teško oštetio zgradu-magacin na Sv. Matiji. Klub se silom prilika ponovno seli, ovaj put na Kalčevića mulo – Zukinu pontu, gdje kao ured i spremište koristi jednu turističku autoprikolicu. Ovo je i najteža godina za Klub od njegovog osnutka. Sve drvene jedrilice su potopljene ili ras-hodovane, a u klubu su ostala samo tri „Optimista“ i tri jedrilice klase „420“.

Godine 1980. izabrana je nova Uprava i te godine flota je ojačana s tri regatne jedrilice klase „Optimist“. Sljedeće godine, spretnošću i izuzetnim angažiranjem tadašnje Uprave, te uz dobru volju tadašnje „Bokeljske banke“ i pomoć broderske kompanije „Dabinović“, a na osnovi štete od potresa, Klub u Španjolskoj nabavlja cijelu flotu sportskih i olimpijskih jedrilica klase „470“, „420“ i „Laser“, ukupno deset vrlo vrijednih jedrilica, pa time počinje nova era u povijesti Kluba – razvoj i njegovanje olimpijskog jedrenja. Nova klasa „Evropa“ uvodi se 1984. godine i Klub odmah nabavlja četiri jedrilice te klase. Sljedeće tri godine naš član Petar – Perica Pavićević republički je prvak u ovoj klasi. Krajem 1989. godine naša nomadska priča smiruje se na sadašnjoj lokaciji – atomskom skloništu pokraj „stare Stefine“ kuće, namjenski građenom za smještaj klubova na vodi. Te smo godine prvi put dobili „Novembarsku nagradu grada“.

Devedesete godine dvadesetog stoljeća su startale dobro i može se reći da je Klub upravo tih godina u zenitu svoje moći, kako u kadrovskom, tako i u tehničko-prostornom pogledu.

Uoči raspada Jugoslavije, Klub je imao više od stotinu članova. U teškim godinama rata u okruženju, u mučnim godinama međunarodnih sankcija i općega gospodarskog i socijalnog propadanja, ovakav ljudski i tehnički potencijal nije bilo moguće održati niti je bilo moguće obnavljati i održavati flotu, a i članstvo se osipa.

Početkom 2000-tih situacija se popravlja. Godine 2002. organiziran je prvi „Fašinada kup“ – atraktivna međunarodna regata za krstaše koja svake godine okupi veliki broj gostiju, a 2005. pokrenute su „Regata bokeških mornara“ i „Spinel kup“, koje se i dalje jedre. Te iste 2005. drugi put dobivamo „Novembarsku nagradu grada“.

Nekoliko riječi o istaknutim članovima Kluba?

Od obilježavanja 70. godišnjice kluba zauvijek su nas napustili jedan od najdugotrajnijih članova Kluba, kapetan sportske jedrilice, dugogodišnji član Uprave, jedriličarski sudac i sponzor Kluba, Miroslav-Miro Franović. Tragično je stradao i stari kormilar sportske jedrilice „Stela“, Petričević dr. Branko-Banjo, a napustio nas je i najstariji aktivni kormilar Sreten-Sreto Franović, kao i jedan od prvih tajnika kluba u više mandata, otac i majka većine naših jedriličara, čovjek bez koga bi i naši redovi bili značajno siromašniji, Jovan Subotić – Jovo.

Koliko jedriličara Klub danas okuplja i u kojim se kategorijama natječe?

JK Lahor danas okuplja oko 80 jedriličara i jedriličarki u dobi do 18 godina u klasama Optimist i Laser. Broj prijavljenih natjecatelja i natjecateljica u Jedriličarskom savezu Crne Gore je 30. Iznimno smo

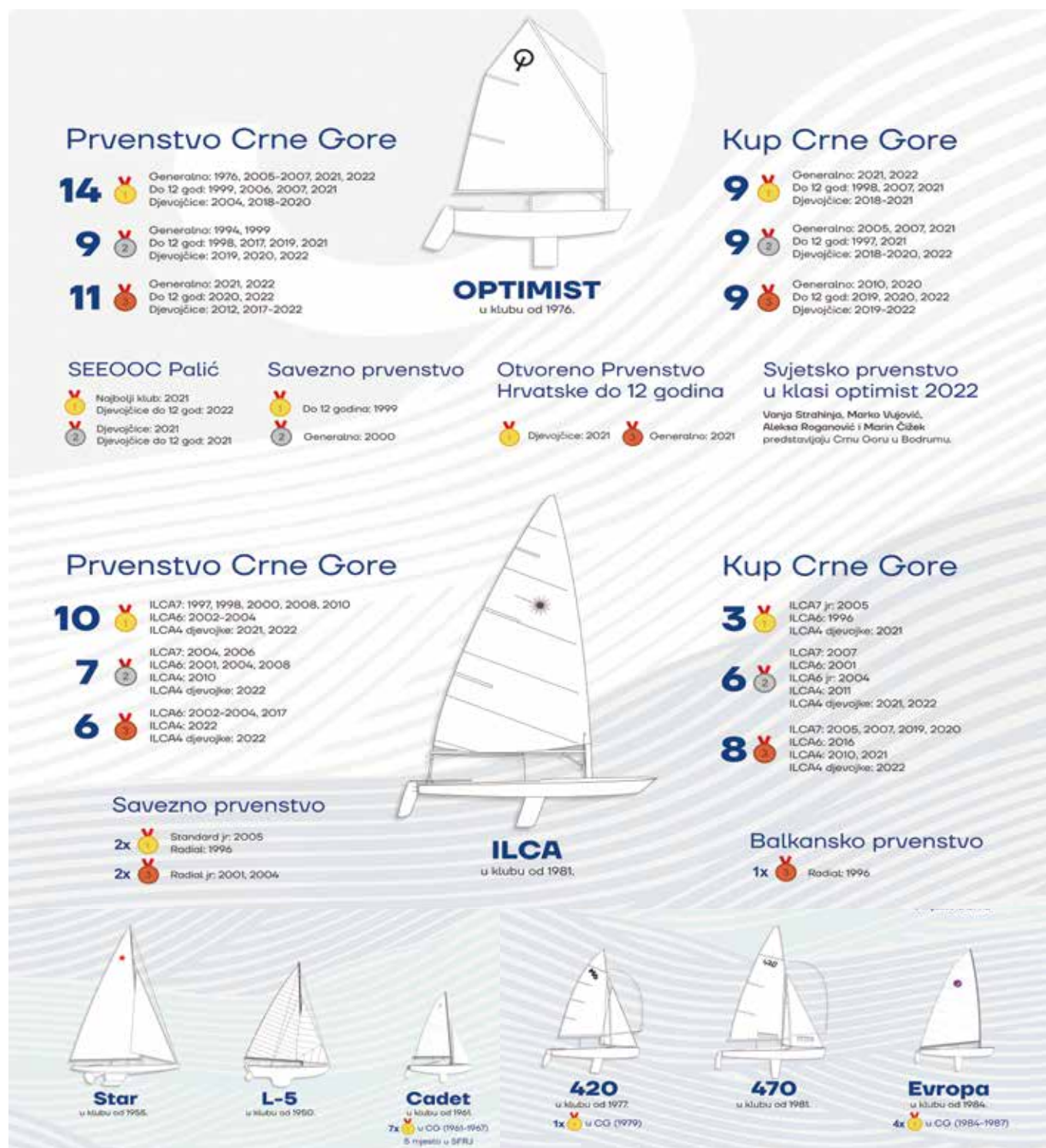
ponosni upravo na veliki broj članica našega kluba.

Kakav je odnos gradske uprave i lokalne zajednice prema Klubu i koliko oni pomažu u životu Kluba?

Odnos gradske uprave je dobar iako bi mogao biti i bolji. Stječe se dojam da gradska uprava još uvijek nije svjesna značaja jedrenja za razvoj održivoga nautičkog turizma i da iskustvo koje djeca stječu trenirajući jedrenje ne može na-

domjestiti niti jedan ubrzani skiperski tečaj i obuka.

Starom bunacijeru želimo dobar vjetar u jedra i puno sportskih uspjeha!

naši KRSTAŠI

Tokom duge istorije kluba, naši takmičari u klasi krstaš imali su veliki broj međunarodnih nastupa. Od Hrvatske preko Italije pa sve do Grčke članovi Lahora su ime kluba i grada iz kojeg dolaze pronijeli uz slavu i izuzetne rezultate.

Čuveni "Dobrotski bonacijeri" su u Lahor donijeli pobjede na svim važnijim regatama Jadrana.

MALA PONTA

4 plave vrpce
34 trofeja

NIKA

38 trofeja

- Perast-Brindisi, Komiška
Južnodalmatinska, Viška
- Mrdujska regata
- Barcolana

UFO 28

23 trofeja

"MM sailing team" je ekipa od 20-ak iskusnih članova koje predvode Miloš i Marko Radonjić. Ostvarili su ranije nezabilježene rezultate u istoriji Crnogorskog jedrenja nastupajući na najvećim regatama u Evropi pod zastavom JK Lahor.

BARCOLANA

3 SHININO u klasi: 2019
MAKI JENA u klasi: 2021, 2022

2 TUTTA TRIESTE 2 u klasi: 2018
SHININO generalno: 2019

2 MAKI JENA generalno: 2021, 2022

MRDUJSKA REGATA

6 TUTTA TRIESTE 2 generalno: 2017
MAKI JENA u klasi: 2021, 2022
SHININO u klasi: 2019
MAKI JENA generalno: 2021, 2022

2 TUTTA TRIESTE 2 u klasi: 2018
SHININO generalno: 2019

1 SHININO generalno: 2019

VENICE HOSPITALITY CHALLENGE

2 MAKI JENA u klasi: 2021, 2022

FIUMANKA

3 MAKI JENA u klasi: 2021, 2022
MAKI JENA generalno: 2021

1 MAKI JENA generalno: 2022

Fašinada Cup

INTERNATIONAL REGATTA
SAILING CUP MONTENEGRO

Regata "Fašinada cup" koja je usko vezana za petovjekovni običaj Fašinada pokrenuta je 2002. godine na inicijativu našeg dugogodišnjeg člana Mira Franovića.

Regata je zbog svoje atraktivne rute i lokacije održavanja vrlo brzo postala omiljena među domaćim jedriličarima svih klasa. Na relaciji Perast - Tivat, svake godine 21. jula tačno u 12:00 sati zajedno sa maestralom kreće i start regate. 22. jula na dan običaja Fašinada ispred peraških ostrva uz zvona Gospe od Škrpjela dodeljuju se nagrade najbržim brodovima u 10 klasa.

U 2023. godini regata će biti održana 20. put po redu na zadovoljstvo više od 200 takmičara koji svake godine željno iščekuju ovu regatu.

POBJEDNICI

2002	JK LAHOR	MALA PONTA Nenad Franović
2003	JK LAHOR	MALA PONTA Nenad Franović
2004	JK LAHOR	MALA PONTA Nenad Franović
2005	JK OEMAX	ALIGATOR Vojislav Radivojević
2006	JK OEMAX	ALIGATOR Vojislav Radivojević
2008	JK JUGOLE ORAKALIĆ	BLACK MYSTERY Saša Keković
2009	JK JUGOLE ORAKALIĆ	BLACK MYSTERY Saša Keković
2010	JK JUGOLE ORAKALIĆ	BLACK MYSTERY Saša Keković
2011	JK JUGOLE ORAKALIĆ	BLACK MYSTERY Saša Keković
2012	JK JUGOLE ORAKALIĆ	BLACK MYSTERY Saša Keković
2013	JK JUGOLE ORAKALIĆ	BLACK MYSTERY Saša Keković
2014	JK JUGOLE ORAKALIĆ	BLACK MYSTERY Saša Keković
2015	JK JUGOLE ORAKALIĆ	BLACK MYSTERY Saša Keković
2016	JK JOVO DABOVIĆ	ANGELO ROSSO Miloš Radonjić
2017	JK LAHOR	TUTTA TRIESTE 2 Miloš Radonjić
2018	JK LAHOR	TUTTA TRIESTE 2 Miloš Radonjić
2019	JK LAHOR	SHINING Miloš Radonjić
2021	JK LAHOR	MAKI JENA Miloš Radonjić
2022	JK LAHOR	MAKI JENA Miloš Radonjić

*MLADA KOTORANKA ZAVRŠILA 2022.
GODINU SJAJNIM MEĐUNARODNIM I
DOMAĆIM ODLIČJIMA*

Vedrana, ponos kotorskog sporta

Pripremio:
Joško Katelan

Naš Glasnik ne može zao-
bići velike uspjehe mla-
dih sportaša. O Vedrani
Prašević pisali smo više puta.
Ovoga puta povod je njezino
proglašenje najboljom natjeca-

**Sport je način života i jedini
pravi put za pravilan razvoj djece
zahvaljujući sustavu vrijednosti koji
nosi sa sobom i koji djeca usvajaju od
ranog djetinjstva**

teljicom Ju-Jitsu saveza Crne Gore do 18 godina za 2022. godinu. To je njezino drugo uzastopno odličje nakon što je prošle godine proglašena najboljom natjecateljicom Ju-Jitsu saveza Crne Gore 2021. godine u kategoriji do 16 godina. Dokazala se, opravdala i ispunila sva očekivanja ostvarivši impozantne rezultate i u 2022. godini.

Nakon ostvarene zlatne medalje 2021. godine na Svjetskom prvenstvu u kategoriji do 16 godina, Vedrana je u 2022. godini ostvarila još značajniji rezultat osvajanjem zlatne medalje na Europ-

skom prvenstvu. U studenome 2022. godine prvi put je nastupila u kategoriji do 18 godina, kao najmlađa natjecateljica na Svjetskom prvenstvu u Abu Dabiju i postala viceprvak svijeta. Dokazala je da kao najmlađa u kategoriji na najtežem i najprestižnijem prvenstvu, gdje se malo tko u svojoj sportskoj karijeri uspije natjecati, može biti favorit i u finalu predstavljati svoj klub „Soko“, općinu Kotor i državu.

Svjetska medalja ponovno je donesena u Kotor. Sport je način života i jedini pravi put za pravilan razvoj djece zahvaljujući sustavu vrijednosti

koji nosi sa sobom i koji djeca usvajaju od ranog djetinjstva. Osim velikih benefita, sport također podrazumijeva golemu žrtvu i odricanje kako bi se postigli vrhunski rezultati. Svjesna je Vedrana svega toga i daje sve od sebe kako bi dostigla sam svjetski vrh. Plasman na Svjetsko prvenstvo je izniman rezultat u sportskoj karijeri svakog sportaša, a osvajanje svjetskog odličja je

nešto što malo tko uspije postići tijekom sportske karijere.

Vedranina trenerica u kotorskom klubu Olivera Simović izjavila je: „Jako sam ponosna na njih dvoje. Stefan i Vedrana ne samo da su opravdali sva očekivanja, već su nas učinili veoma sretnim i ponosnim. Hvala im na iznimnim borbama i svjetskim medaljama

čime su još jednom potvrdili da su ponos kluba i države koju predstavljaju. Oni su djeca velikog srca, veliki borci, naš ponos.”

Osim Vedranina nevjerovatnog rezultata, Stefan Čorović, član istog kluba, također je donio svjetsku medalju. Osvojio je brončanu medalju na Svjetskom prvenstvu 2021. godine u kategoriji do 16 godina i 42 kg. U 2022. Stefan postiže iznimne rezultate osvojivši srebro na Europskom prvenstvu i na Mediteranskom prvenstvu. Iako je postao viceprvak Europe, najznačajniji rezultat mu je osvajanje brončane medalje na Svjetskom prvenstvu u Abu Dabiju. Izazov je bio mnogo veći u odnosu na prethodnu godinu jer je radio dvije težinske kategorije više, odnosno do 50 kg. Kao i Vedrana, Stefan je dokazao da trud, kontinuirani rad i talent uvijek dođu na svoje.

PO BOKEŠKI...

A, B, C, D, O...

Mučanju

Piše:
Neven Staničić

Zbori kao što misliš, a misli kao što zboriš (bome, kome basta)...

...a, mućanje (?), kao mućanje je priča za sebe. Oblik komunikacije među svijetom, koji u zadnje vrijeme, čak i ovuda gdje se o njemu posebno vodi(lo) računa, gubi smisao, jer se više niti obadaje niti prepoznaje. Nema se kanda kad, od velike priče. O poštovanju da ne zborimo, zaboravni da **premućat**, može bit „pomirit se“ i oprostiti, „s'andjelima“.

Po pravilu, svako mući na svoj način i obrni prevrtni tun smo svoji na svojem, a ono generalno za primjetiti je; da ljudi prema socio-kulturološkim osobenostima i istorijskom uticaju ovde u Boku odvajkada muće kao „ribe“, kao „oduzeti“, kao „zaliveni“, za đaoła i „kao kurve“, što opet više zbori o njima, nego o samom mućanju.

I kad je javna tajna, kad „svi zanju“ ko mući i zašto, mućanje je intimna rabota. Neki se s'njom i kopaju. I kad zboriš sam sa sobom, pa da je i naglas, „priča“ neće dalje od mućanja, dočim „mućanje“ iz priče, teško ostane tajnom. Širi se na „povjerenje“, i živi od njega. Da nije povjerenja, sve bi „tajne“ trajale dovijeka.

Mući se kad se „mora“ od sramote, iz „straha“ kad se ne „smije reć“ a sve rjeđe i iz „obaveze“. Obaveze imaju rok trajanja pa nisu za ufanje. Lako ih je pravdat i nikad se ne zna, kad i zbog čega prestaju djelovat.

Mućanje je lično i ne može se sakrit, dočim priča, sve iz prvog lica jednine, najbolje ide uz kolektiv. „Mi“ joj je vazde bilo jače od „ja“, ma o čemu se zborilo. I kad se nađe „ja“ za izdvojiti mišljenje, „mi“ je ono oko čega se okupljamo.

Koliko god mućanje može bit „glasno“, da ga svi čuju, toliko se oko priče može činjet „gluhim“. Što slobodnom voljom i opredjeljenjem, što po sili zakona (npr. izbornog), kad se pretvara u „tišinu“. Glasnu taman koliko i mućanje.

Bokelji su dobar dio suživota izgradili na mućanju. Da su zborili koliko muću, ko zna đe bi nam bio kraj. A opet, sve nam se zna, što ko misli i poručuje... **A ja muć!**

Svuđe u svijet, ljudi se mole ili čak prisiljavaju da kažu. Kod nas se, kad krenu u „velike“ priče najljubaznije opo-

menu, da „umuknu više“. „Da oćeš mućat“, ide sve uz kumljenje „s'bogom“, oli „gospom blaženom“.

Obzirni i kad „očekujemo“, da neko „prizna“ (oba)viest, ne molimo ga, niti prijetimo čovjekom, nego golubom, da „gukne“, ne bi li ostavili mogućnost da ga nismo baš najbolje razumjeli. Što se oće, da se demantuje, pa da nam svima bude „krivo“ zbog prejake riječi. Otme se ljudima i da „(pro)laju“ kad prifali riječi i argumenata.

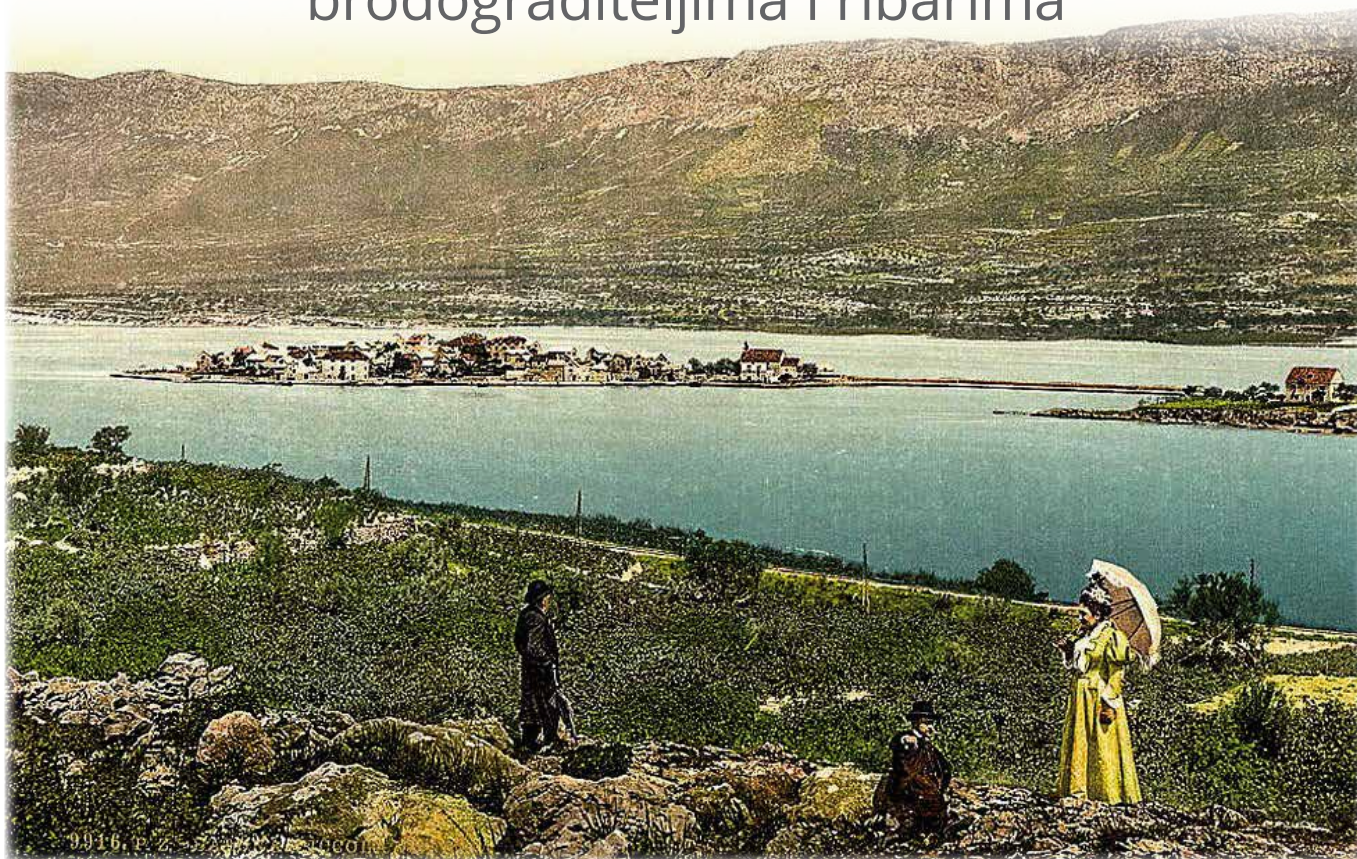
Nepremućane „istine“, nekad su tretirane čakulama. Prepuštale su se drugima. „Laž čuo, laž prenio“. Danas komentari-ma na društvenim mrežama. Anonimnim, kao da im je suđeno da se sakrivaju iza „naloge“.

Iako stoji, ne potvrđuje se ni „istina“ da su pametniji oni što muće. Skrivanje iza te „mudrosti“, čini se opravdanim jedino u brojanju „do deset“, prije nego što se čovjek skroz „izuje“.

I dokle tako, ne zna se. Ipak su ovo neke prošle priče...

MALI VRANJIC VELIKOGA SVITA

O Vranjicu, njegovim pomorcima,
brodograditeljima i ribarima

Vranjic oko 1897. godine

Piše:

Branka Bezić Filipović

Vranjic je mali gradić smješten između Splita i Solina u kojemu danas živi 1100 stanovnika. Njegovo postojanje seže još u prapovijest, pa kasnije u rimsko doba. Dugo je bio dio splitske općine, da bi od nastanka hrvatske države postao dio Općine Solin. Na tom dugom vremen-

skom putu nisu ga progutali urbani Titani, već je zadržao svoj identitet i ostao je „svoj“. Marin Bego je 1912. godine napisao u svom djelu „Niz našu obalu“:

Od Solina do Marjana vijuga se obala u najčudesnijim potezima, praveći drage i uvale, rate i izbočine. Tamo, nasred mora, diže se gomila bijelih vranjičkih kuća, nalik grozdu. Divan gradić, sličan onima iz

Vranjic po sredini Kaštelskog zaljeva

dječjih priča; bog zna kud je htio odšetati po moru, ali ga tanka privlaka, kao napeto uže, drži privezanog za kopno.

U Vranjicu od 2017. godine djeluje udruga pomoraca, osnovana na svetoga Nikolu, pod nazivom Udruga pomoraca Vranjic „Ruža vjetrova“, a okuplja članove koji su pomorske struke, bilo da se radi o nautičarima, strojarima ili drugim pomorskim zvanjima. Da bi se netko smatrao vranjičkim pomorcem, uvjet je da je rođen u Vranjicu ili ko-

S lijeva su nakladnik Zoran Bošković, recenzent prof. Arsen Duplančić, autorica Branka Bezić Filipović i urednik Frane Mikelić

Na promociji knjige Branka Bezić Filipović primila cvijeće od kapetanice Maje Ercegović

rijenima vezan uz Vranjic. U obzir dolazi i onaj koji u Vranjicu živi više od pet godina ili mu je supruga iz Vranjica. Nevezano za članstvo, Udruga je otvorena za suradnju sa svima građanima.

Na ideju o osnivanju Udruge došlo se slučajno, na jednom druženju, na inicijativu **Joška Jurića**, predsjednika mjesnog odbora, a prihvatio ju je kapetan **Dragutin Jurić**, današnji tajnik Udruge. Uz njega su Udrugu pokrenuli i kapetani **Leo Benzon** i **Joško Mikelić**, prvi u svojstvu prvog predsjednika, a drugi potpredsjednika. Benzon je na žalost nedavno

preminuo, pa je njegovu ulogu preuzeo Mikelić.

Udruga si je za cilj postavila izdavanje monografije unutar prvih pet godina djelovanja, pa su me jednom prigodom posjetili i predložili da ja budem autorica. Za mene je to postalo izuzetno osobno iskustvo pretočeno u knjigu kroz čije sam stvaranje i ja učila ono što nisam znala o splitskoj okolici.

Naslov knjige „Mali Vranjic velikoga svita“ prirodno mi se nametnuo jer je Vranjic dao velike ljude, što bi mi u Splitu rekli *veliki svit*, a s druge strane vranjički su pomorci plovili po *velikom svitu*. Knjiga je posvećena Vranjicu, njegovim pomorcima, brodograditeljima i ribarima. Objavljena je u izdanju „Naklade Bošković“, recenziju je napisao prof. Arsen Duplančić, a predstavljena je 5. prosinca 2022. godine na petu obljetnicu Udruge pomoraca.

Knjiga je podijeljena na više poglavlja. U prvom dijelu je Vranjićanin Nino Švonja kratko opisao vranjičku povijest od prapovijesti do 1900. godine.

Potom sam se ja pozabavila vezama Vranjica i Splita najvećim dijelom vremenom između dva svjetska rata, kada su u Vranjicu djelovali Sokol i

Nadgrobna stela iz rimskog doba s prikazom lađe

Lijevo je Sokolski slet 1910. godine, a desno oglas iz splitskih novina za izlet u Vranjic

PAROBRODARSKA PLOVIDBA -
Marko Markovina
- SPLIT -
PRIREDJUJE IZLET
dne 5. o. m.j.
za Vranjic
 I. pruga iz Poljuda u 1^{1/2} sat poslije podne
 II. pruga iz Poljuda u 3 sata poslije podne
Povratak u Poljud
 I. pruga iz Vranjica u 6^{1/2} sati poslije podne
 II. pruga iz Vranjica u 7^{1/2} sati poslije podne
Cijena po osobi K 3 odlazak,
a K 3 povratak. 192
 U slučaju ružna vremena obustavlja se izlet.

Jadranska straža, a imali su i podružnicu Hrvatske seljačke stranke. Svi su oni priređivali plesove i društvena događanja, a Splićanima je Vranjic bio omiljeno izletišta gdje su odlazili na školjke i oboritu ribu. Izleti su bili oglašavani u novinama.

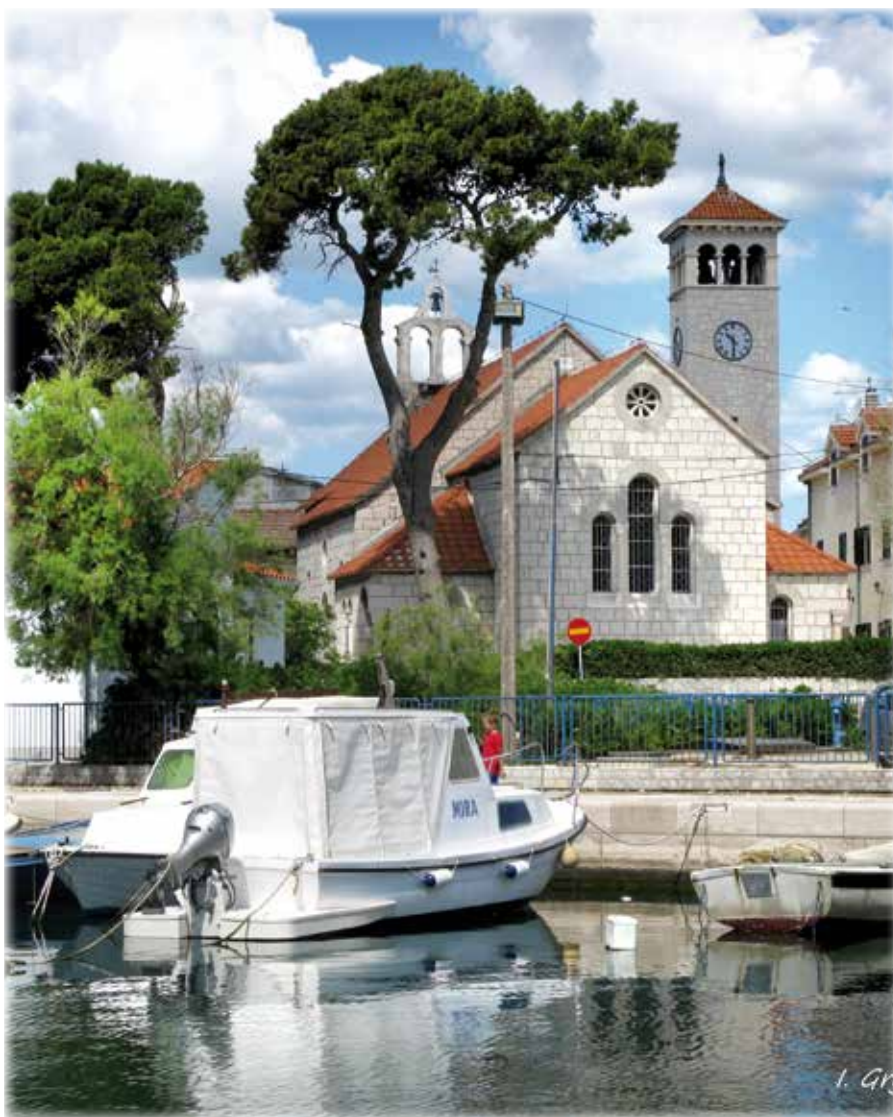
Splićani su obvezno odlazili u Vranjic nakon karnevala. Prvo bi se maškare zabavljale po Splitu i spalile Krnju, a potom bi se karnevalska povorka uputila u Vranjic gdje bi završio Krnjin *sprovod*. Bio je to način da se zabava nastavi unatoč početku korizme. Opisano je to u „Novom dobu“ 1920. godine pod naslovom „Karnevalski izlet u Vranjic“: *Ko i obično svake godine i juče je mnoštvo svijeta pošlo da sprovede Karneval u Vranjic, gdje mu je zadnje počivalište. Sunčano poslije podne prijalo je tom veselom pogrebu, a Vranjičani se pobrinuše da otrže glad i žedju posljednjih pratilaca pok. Karnevala. Tamo se razvila lijepa šetnja, krasno posipanje korijandola i divno rasipanje novaca. Živo zabavljanje potraja sve do večeri, kada se izletnici vratiše nazad, tko u kočiji tko pješice, a po koji samaritanskom, pomoću bratske pratnje – ispod ruke.*

Osim mora, koje je nedvojbeno bilo izvor prihoda za Vranjičane, imali su oni i tupinu od koje se u Solinu proizvodio kvalitetan cement. Tvornica je između dva rata dobro poslovala pa je od rada u njoj živjelo dosta ljudi.

Bilo je i drugih pokušaja da se unaprijedi gospodarstvo. Jedna je tvrtka još u ljeto 1916. godine ponudila Općinskom upraviteljstvu izgradnju tvornice eternita (mješavina azbesta i cementa) na nasutom zemljištu uz rijeku Jadro. Prijedlog je bio razmotren na sjednici seoskog zbora Vranjica i Solina i bio je odbijen. Arheolog don Frane Bulić također je smatrao da tvornicu

Maškare u Vranjicu

Crkva sv. Martina na fotografiji Ive Grgića

J. Kljaković: Čudesni ribolov (freska iz župne crkva sv. Martina u Vranjicu)

ne treba graditi jer bi se industrijskim pogonom narušila slikovitost kraja. Eternit se, kao materijal za pokrivanje kuća, smatrao neprikladnim i sa stajališta očuvanja okoliša, koji je na kraju ipak bio devastiran. Pa je iza Drugog svjetskog rata Mala Venecija, kako su zvali Vranjic, postala Mala Hirošima.

U dnevniku *Novo doba* 1927. godine objavljen je članak **dr. Ivana Bulića** pod naslovom „Solin splitski Maksimir“ u kojemu je autor zapisao: Vranjic je danas oznaka velike izvozne luke. Nu Splitsanima je sinonim Čiste Sride, kada se u Vranjicu paljenjem Krnje nastavljaju, na prvi dan korizme pokladi, od kojih se bezbrižni i veseli Splitsani tako teško rastaju. Danas su Solin i Vranjic tako približeni gradu, da je svakog blagdana i nedjelje na Solinu Mala Gospa i u Vranjicu Čista Srida. Oni koji se tamo rodiše i djetinjstvo provedoše, gledaju ovaj preokret možda sa nekom žalbom za izgubljenom poezijom seoske samoće i mira, prekinutih nekoć samo dva put na godinu. No koja hvajda žaliti za onim što davno bijaše i što je prošlo kao san djetin-

jstva. Zeleni Solin i idilički Vranjic davno su zamagljeni dimom fabrika i parobroda i zahvaćeni bukom industrije. I vranjičke ostrige i slasne solinske pastrve rastrovane su naftom iz fabrika. Ostaci rimskih ruševina i skromnih hrvatskih spomenika gube se u poplavi cementa i eternita. Domalo će 'napredak' ukloniti sa solinske ceste karakteristične karavane solinskih mlikarica na magarčićima, jer će se i one voziti autobusom i možda poskidati s glave slikovite crvene šudare da pokažu 'bubikopf'.

Vranjičani bili poznati kalafati i ribari, koji su također našli svoje mjesto u knjizi. Čak je i solinski slikar, profesor na Likovnoj akademiji u Zagrebu, **Jozo Kljaković** na fresci Čudotvorni ribolov u pozadini naslikao Vranjic. Freska se nalazi u crkvi sv. Martina u Vranjicu koja se spominje još u 10. stoljeću. Krajem 19. i početkom 20. st. crkva je bila u veoma lošem stanju da je župnik don Toma Marović zapisao da u crkvi nema dovoljno zraka, da zaudara zbog loše zidanih grobnica u njoj i da je mračna. Predložio je da se

naspu grobnice, podigne nivo poda i otvore novi prozori. Projekt je izradio inž. M. Karlovac, nadzor je vršio konzervator don Frane Bulić, a radovi su završeni 1915. godine. Crkva je ponovno obnovljena 1928. godine. Don Frane Bulić pozvao je Kljakovića da izradi freske, koji je dva mjeseca oslikavao crkvu nakon što je stekao iskustvo i priznanje freskama u crkvi sv. Marka u Zagrebu. Osim Čudotvornog ribolova, naslikao je slike Presvetoga Trojstva i Posljednje večere, na kojoj je izradio i autoportret. Na obje freske, naslikane u maniri klasicizma, modeli su mu bili mještani Vranjica koji su donosili velike ribe s kojima su pozirali. Kljakoviću su pomagali slikari **Vjekoslav Parać**, njegov Solinjanin, i **Krsto Hegedušić**.

Mali Vranjic dao je i brodare poput **dr. Eduarda Grgića** (Vranjic, 1863. – Split, 1954.) narodnjaka i zastupnika u Dalmatinskom saboru. Grgić je jedno vrijeme bio načelnik Splita, predsjednik Prve pučke dalmatinske banke i predsjednik Trgovačko-obrtničke komore. Bio je jedan od osnivača Dioničkog društva „Cement

Parobrodi društva „Dalmatia“ u splitskoj luci 1912. godine

Portland Split“ i parobrodarskog društva „Dalmatia“, koje je započelo radom 1908. godine sa sjedištem u Trstu. Nakon Prvog svjetskog rata postao je predsjednik Nadzornog odbora i jedan od osnivača „Jadranske plovidbe“ u Sušaku.

Grgiću uz bok može stati i **Ivan Luka Bulić** (Vranjic, 1890. - Split 1956.). Kao pomorski agent utemeljio je tvrtku u Splitu 1920. godine. Nakon toga je 1932. osnovao „Parobrodarsko društvo Ivan Luka Bulić“, bavio se prijevozom tupine i cementa u Italiju, a imao je dva teretna parobroda.

*Još u prapovijesti čovječanstva iz mora je krenuo život, ali more je isto tako kroz vjekove uzelo natrag brojne živote u ‘veliku modru grobnicu bez križa’, kako ga je u uvodu svoje knjige *Jadranski Dossier X* nazvao **Marijan Žuvić**. Neki su brodovi na svoja posljednja putovanja isplovili baš iz Vranjica, a neki su završili u Vra-*

njicu, pa sam i tome posvetila jedno poglavlje.

Međutim, poseban naglasak sam dala na vranjičke pomorce. Do 1950-ih bilježi se tek nekolicina onih koji su se školovali za pomorska zvanja u Bakru i Dubrovniku. Nakon 1950. godine taj je broj porastao, što je povezano s otvaranjem Pomorske škole u Splitu 1964. godine, a zatim Više pomorske škole i Pomorskog fakulteta. Računa se da je vranjičkih pomoraca od 1900. godine do danas bilo oko 130 (od čega tri dame/gospođe), od kojih su neki ostvarili zavidne karijere, što je veliki broj školovanih ljudi za tako malo mjesto.

Vranjička posebnost su njihovi nadimci o kojima sam također pisala. Svaka obitelj ima svoj nadimak, a unutar obitelji svaki pojedinac ima osobni nadimak, što nekome iz vani predstavlja priličnu zbrku u kojoj se samo Vranjicani snalaze. Na kraju knjige je mali rječnik pomorskih i ribarskih

pojmova koje će s vremenom preuzeti neke nove riječi, pa neka ih imamo zapisane i ote-te zaboravu.

Pišući ovu knjigu zaronila sam u priču maloga mjesta koje je u globaliziranome svijetu googlea i brzog interneta sačuvalo svoju posebnost – jedinstven i originalan identitet vidljiv u ponašanju ljudi, izgledu mjesta gdje se snimala Marušićeva i Smojina serija „Naše malo misto“ i suživota ispunjenog „šakom suza i vrićom smija“.

Završit ću riječima recenzenta, prof. Arsena Duplančića:

Sve je ovo iznijeto na jednostavan i pristupačan način, s bilješkama i literaturom koje djelu daju znanstveni karakter tako da će pobuditi pažnju mnogima. Zajedno s prilogom Nina Švonje, knjiga Branke Bezić Filipović dokazuje da nema malih i nevažnih tema, već obratno, da se one u koncentričnim krugovima šire obuhvaćajući doslovno cijeli svijet.

Mali kontinent obećavajuće budućnosti

Piše:
Marin Knezović/Matica

Još od doba antike i srednjeg vijeka pristup Krku preko otočića Svetoga Marka, na koji se danas upiru betonski lukovi mosta koji povezuju Krk s kopnom, činili su ga pristupačnijim utjecajima s obale nego što je to slučaj s drugim otocima. Unatoč tome, Krk je sačuvao cijeli niz posebnosti.

Otoci su male civilizacije, svjetovi za sebe. Nikada se ne možete dovoljno načuditi činjenici da komad kopna okružen morem mijenja ljude, klimu, biljni i životinjski svijet. To čak vrijedi i za otoke koji su kopnu vrlo blizu – poput Krka, najsjevernijega sredozemnog otoka koji je najviše zašao u europsko kopno

To je dovelo do toga da dah s dinarskih planina i alpskih vrhova često lebdi nad njime. Sam Krk izgleda kompaktno, poput malog kontinenta. On se tako i ponaša. Na obalama je prijetio napad neprijatelja koji je na brzim lađama mogao hitro napasti i zatim se munjevito povući. Tu je ležala i boćata voda i komarci i s njima povezana malarija koja je

Kako planinski bedem ne dopušta širenje Rijeke prema unutrašnjosti, tako ulogu predgrađa ovoga velikoga grada preuzima otok Krk. Rezultat ovih okolnosti jest povećavanje broja stanovnika Krka, što ga čini iznimkom ne samo među hrvatskim otocima, nego i na razini cijele Hrvatske. Danas je Krk otok doseljavanja, a ne iseljavanja.

Generacijama jedno od najčuvanijih tajni dugo-vječnosti na otoku Krku, ljekovito blato u uvali Klimno, pomaže pri raznim tegobama povezanih s kostoboljom.

crpila ljudima životnu snagu. Zato su brežuljci u unutrašnjosti bili puno privlačniji. Tek razvojem pomorstva i u puno većoj mjeri razvojem turizma počinje juriš na obalu, litoralizacija, danas tako karakteristična za cijelo Sredozemlje.

Taj mali kontinent stvorio je materijalne preduvjete da se na njemu očuvaju ljudi i pojave koji su drugdje iščeznuli ili su zaboravljeni. Tako će Krčani svoje dokumente sve do duboko u 19. st. voditi služeći se pismom svetih Ćirila i Metoda - glagoljicom. Premda je Krk vjerojatno najviše slavenskim, hrvatskim obilježjima određen jadranski otok, ipak se upravo u tome posebnom svijetu najduže očuvao jezik romanskih starosjedilaca - veljotski, dalmatinski. Konačno zatvoreni svijet Krka naraštajima je gajio razmjerno mnogobrojne male ljude, patuljke, sve dok

gradnja betonskoga mosta nije uzburkala genetsku predvidljivost krčkoga svijeta.

ISELJAVANJE JOŠ OD SREDNJEG VIJEKA

Unatoč svim posebnostima, ne znači da je Krk od davnina prema daljim i bližim područjima zatvoren otok. Konačno, kako i jedno područje s pristupom moru može biti tako obilježeno? Od davnine stanovništvo otoka postajalo bi povremeno preteško za njegove ograničene resurse. Zajednice iseljenih stanovnika Krka, još od doba renesanse,

Pogled na otok Prvić

Među Krčanima u dalekome svijetu izdvaja se José Francisco Bolmarcich Orlich, potomak iseljenika iz Punta koji je postao predsjednik Kostarike (1962. – 1966.). Svojim intelektualnim angažmanom isticao se još jedan sin Punta – Antun Bonifačić. Nikola Fabijanić iz Omišlja bio je predsjednik Hrvatske akademije u Americi. Predsjednikom Hrvatske narodne zajednice i urednikom mnogobrojnih iseljeničkih listova bio je don Niko Gršković iz Vrbnika. Krčani se nisu u iseljeništvu isticali samo kao politički i kulturni djelatnici. Ivan Orlić iz Punta tako je zauzeo važno mjesto u industriji prerade ribe Perua i Ekvadora.

nisu ništa neobično na području sjeverne Italije.

Pomorstvo i vinova loza čine Krk bogatim područjem i to sve do kraja 19. i početka 20. st. Početkom 20. st. Krk je doživio svoj demografski vrhunac. Naseljenost otoka iz 1910. Krk nije dostigao do danas. Sumrak drvenih

jedrenjaka koji su plovili duž istočne obale Jadrana, bolest vinove loze – filoksere, kao i uvoz jeftinih vina iz Italije doveli su do strmoglavog kraha gospodarstva Krka. Na drugoj strani daleki krajevi svijeta žudjeli su za marljivim rukama i dosjetljivim umovima, poput obiju Amerika I Australije.

Zbog političkih razloga poslije Prvog i Drugog svjetskog rata iseljava se talijanizirano hrvatsko i staro romansko stanovništvo.

KRK – PREDGRADE RIJEKE

Posebnost demografije Krka je činjenica da se u blizini otoka nalazi veliki lučki grad – Rijeka. Njegovim naglim razvojem potkraj 19. st. sudbina Krka postaje neraskidiva s onom Rijeke. Mnogobrojni Krčani naseljavaju se u Rijeci, a gradnjom zračne luke i betonskoga mosta Krk postaje zapravo riječko predgrađe. Promatrajući Hrvatsku i svijet s Krka, budućnost izgleda obećavajuće. Nadam se kako svijetloj budućnosti neće biti žrtvovane i posebnosti maloga svijeta ovoga velikog otoka.

OTRANTO

Izvor:
Arhiva Nevena Jerkovića

Jedan od Orient Line brodova koji se u posjetama Dubrovniku i Kotoru pridružio ovoj impresivnoj floti bio je i OTRANTO, elegantni liner sagrađen 1925. kao novogradnja 619 u brodogradilištu Vickers Armstrong u mjestu Barrow-in-Furness. Bio je to brod od 20026 GT, dug 200 metara koji je mogao primiti 572 putnika u prvom i 1114 putnika u trećem razredu. Smještaj u trećem razredu je preinačen 1935. za prihvatanje 522 putnika u turističkom razredu. Dvije Parsons parne turbine proizvedene u istom brodogradilištu ukupne snage 20000 KS omogućavale su mu plovidbu brzinom od 20 čvorova.

OTRANTO je bio namijenjen redovnim putničko-teretnim i poštanskim prugama ali i organiziranim turističkim kružnim putovanjima, jednako kao i njegova prethodna dva broda blizanca ORAMA i ORONSAY. Isporučen koncem prosinca 1925., zaplovio je 9. siječnja 1926. na prvo putovanje iz luke Tilbury prema Australiji, usput tičući luke Gibraltar, Toulon, Napulj, Suez, Aden i Colombo.

OTRANTO je uredno plovio prema Australiji ali je zato u kružnim putovanjima imao

Otranto na sidru

OTRANTO je bio namijenjen redovnim putničko-teretnim i poštanskim prugama ali i organiziranim turističkim kružnim putovanjima, jednako kao i njegova prethodna dva broda blizanca ORAMA i ORONSAY.

Otranto na sidru

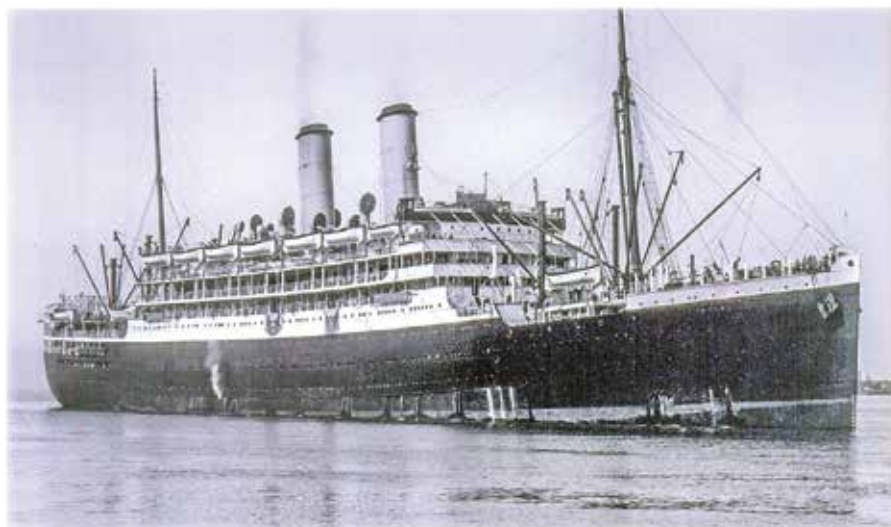
nekoliko incidenata. Prvo je 1926. udario u obalu nedaleko grčkog rta Matapan, potom

se 1928. među norveškim fjordovima sudario sa japanskim putničkim brodom KITANO

MARU te se 1936. nasukao u Dardanelima kod turskog Galipolja. Krstareći

Otranto u Kotoru

Otranto u plovidbi

Sredozemljem **dva je puta posjetio Kotor** i Dubrovnik, prvi put 20. travnja 1927. godine sa 546 putnika i 372 člana posade. Ponovo dolazi 15. svibnja 1929. godine sa 452 putnika i 372 člana posade kada je, kako je zabilježio lokalni tjednik „Narodna svijest“

„... zadimio put Palerma, a na odlasku pozdravio Grad i zviždanjem i pucnjavom“.

Neuobičajena pucnjava je znakovito označila i konačni oproštaj ovoga velikog broda od Dubrovnika i Boke kotorske.

Australska vlada je za potrebe prijevoza vojnika na europska ratišta rekvirirala OTRANTO u rujnu 1939. U

novoj ulozi od tada sudjeluje u brojnim ratnim operacijama kao što su one u La Mancheu, u sjevernoafričkoj kampanji ili u savezničkim invazijama na Siciliji i kod Salerna. U Drugom svjetskom ratu OTRANTO je ukupno isplovio oko 350 tisuća nautičkih milja te prevezao preko 145 tisuća vojnika i mnoštvo vojne opreme.

U lipnju 1946. Vraćen je Orient Lineu koji ga odmah šalje na kompletno preuređenje u

brodogradilište Cammell Laird u Birkenhead. Od 1949. OTRANTO ponovo plovi sa 1412 putnika u jedinstvenom turističkom razredu prema australskoj luci Fremantle.

Posljednji put je uplovio u Tilbury 3. ožujka 1957. nakon čega je konačno rasporemljen.

Već je u lipnju prodan čeličarima British Iron and Steel Corporation u čijem je rezalištu u mjestu Faslane uskoro i završio u starom željezu.

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirana se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe. Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

- U katedrali sv. Tripuna u Kotoru
- U uredu HGD CG
- U Tivtu u uredu Hrvatskoga nacionalnog vijeća
- U Župnom uredu sv. Nikole na Prčanju

Tiskanje časopisa potpomogli:

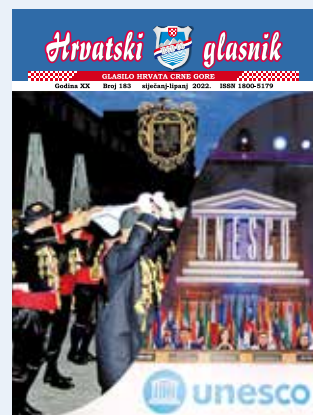
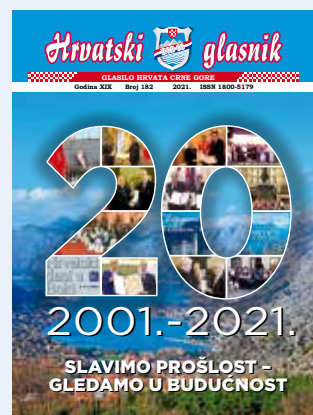
- SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE
- DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
- FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA

MEDIJSKI PARTNERI

99,0 MHz i 95,3 MHz

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

S ponosom nosimo ime svoga grada!

INA

CRNA GORA

Croatia Airlines
Rim
Venecija
Vueling
Rim
Volotea
Venecija
easyJet
Milano

Izravni letovi iz Dubrovnika!

Croatia Airlines
Düsseldorf
Frankfurt
Lufthansa
Frankfurt
München
Eurowings
Berlin
Düsseldorf
Hamburg
Hannover
Stuttgart
EasyJet
Berlin
Air Berlin
Düsseldorf
Transavia München

easyJet
Edinburgh
London
Bristol
British Airways
London
Monarch
Birmingham
London
Jet2.com
Belfast
Edinburgh
Leeds
Manchester
Newcastle
Nottingham
Norwegian
London
Thompson Airways
Bristol
Glasgow
London
Manchester
Newcastle
Birmingham

Vueling
Barcelona
Iberia
Madrid
Norwegian
Barcelona
Madrid

SAS
Kopenhagen
Oslo
Stockholm
Norwegian
Bergen
Helsinki
Kopenhagen
Oslo
Stavanger
Stockholm
Trondheim
Finnair
Helsinki

Croatia Airlines
Pariz
Nica
easyJet
Lyon
Pariz
Toulouse
Volotea
Bordeaux
Nantes
Marseille
Transavia France
Pariz

DUBROVNIK AIRPORT
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK

✉ headoffice@airport-dubrovnik.hr / ☎ +385 (0) 20 773 100 / 📠 +385 (0) 20 773 322

iDEA

NIŽE CIJENE

ZA TEBE I MENE

naši

brendovi

Super Kartica

MESO

